

Erdal KILIÇ

ERMENİCE METİN DİLİ

**Metinler
Latinize Okunuşu
Türkçe Çevirisi**

ERMENİCE METİN DİLİ

METİNLER
LATİNİZE OKUNUŞU
TÜRKÇE ÇEVİRİSİ

Erdal KILIÇ

İstanbul - 2022

Ermenice Metin Dili

Metinler, Latinize Okunuşu, Türkçe çevirisi

Erdal KILIÇ

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Duvar Design

Baskı: KASIM 2022

Yayıncı Sertifika No: 49837

ISBN: 978-625-8261-45-5

© Duvar Yayınları

853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir

Tel: 0 232 484 88 68

www.duvar yayinlari.com

duvarkitabevi@gmail.com

Baskı ve Cilt:REPRO BİR

Repro Bir Mat Kağ. Rek. Tas. Tic. Ltd. Şti.

İvogsan 1518. Sokak 2/30 Mat-Sit iş Merkezi Ostim

Yenimahalle/Ankara

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
ՀՕՃԱԹԻՆ ՔԱՐՈՁԸ.....	13
Latinize Okunuşu.....	13
Türkçe Çevirisi	14
ԱՂՈՒՒՍԸ ԲԱԺԱՆԱՐԱՐ.....	15
Latinize Okunuşu.....	15
Türkçe Çevirisi	16
ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲՈՐԴԵՐԸ.....	17
Latinize Okunuşu.....	18
Türkçe Çevirisi	19
ՍԻՐՈՅ ՄԱՍԻՆ.....	21
Latinize Okunuşu.....	22
Türkçe Çevirisi	23
ԿՐԿՆՍ ՈՒ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷՁ.....	26
Latinize Okunuşu.....	26
Türkçe Çevirisi	27
ԸՆԹՐԻԲԸ՝ ԱՌԱՆՑ ՀԱՅԻ.....	29
Latinize Okunuşu.....	29
Türkçe Çevirisi	30
ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ԳԻՒՂԱՑԻՆ.....	31
Latinize Okunuşu.....	31
Türkçe Çevirisi	32
ՔԱՄԻՆ ԵՒ ԱՐԱՆ.....	33
Latinize Okunuşu.....	34
Türkçe Çevirisi	35
ՇՈՄԻՆ.....	37
Latinize Okunuşu.....	37
Türkçe Çevirisi	37

ՔԻՄ ԷՆԿԻՆ ԳԻՒՂԻՆ ՄԷՋ ԱՄԷՆ ԻՆՉ ԿԸ ԾՓԱԹ.....	39
Latinize Okunuşu	40
Türkçe Çevirisi	41
ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐ.....	42
Latinize Okunuşu	42
Türkçe Çevirisi	43
ԹՈՒԽԱԸ ԵՒ ՃՈՒՏԻԿՆԵՐԸ	44
Latinize Okunuşu	44
Türkçe Çevirisi	44
ՀԱՐՄՆ ՈՒ ՓԵՍԱՆ	46
Latinize Okunuşu	47
Türkçe Çevirisi	48
ՇՈՒՆԸ ԵՒ ՇՈՒՆԵՐԸ.....	49
Latinize Okunuşu	49
Türkçe Çevirisi	50
ԱՂԱՄԱՆԴԷ ԿԱՑԻՆԸ	52
Latinize Okunuşu	53
Türkçe Çevirisi	55
ՋԷՆՔԵՐԸ.....	57
Latinize Okunuşu	58
Türkçe Çevirisi	58
ԱՋԲԷՏ ՆՕՊԷՂ ԵՒ ԻՐ ՆՕՊԷՂԵԱՆ ՄԸՑԱՆԱԿԸ	60
Latinize Okunuşu	60
Türkçe Çevirisi	61
ԸՆԴԵՂԷՆԵՐ.....	62
Latinize Okunuşu	62
Türkçe Çevirisi	63
ԱՐՋԵՐ	64
Latinize Okunuşu	64

Türkçe Çevirisi	65
ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐ.....	67
Latinize Okunuşu	67
Türkçe Çevirisi	68
ԿՐԱԿԸ, ՋՈՒՐԸ ՈՒ ՊԱՏԻՒԸ	69
Latinize Okunuşu	69
Türkçe Çevirisi	70
ՏՂԱԲԸ ԵՒ ԾԵՐՈՒՆԻՆ	71
Latinize Okunuşu	71
Türkçe Çevirisi	71
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ.....	73
Latinize Okunuşu	74
Türkçe Çevirisi	76
ԿԻԿՈՍԻ ՄԱՀԸ	78
Latinize Okunuşu	81
Türkçe Çevirisi	85
ԵՍ ԵՒ ԴՈՒՆ	89
Latinize Okunuşu	90
Türkçe Çevirisi	91
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ՄԸ-ՄԱԹՐԱՄՈՒՏԻՆ	92
Latinize Okunuşu	94
Türkçe Çevirisi	96
ՄՇՏԱԴԱԼԱՐ ԾԱՌԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ	98
Latinize Okunuşu	99
Türkçe Çevirisi	100
ՃԱՂԱՏ ՄՈՒԿԸ	102
Latinize Okunuşu	105
Türkçe Çevirisi	108
ՀԱԻԿԻԹԻ ԿՈՂՈՎԸ	112

Latinize Okunuşu	114
Türkçe Çevirisi	117
ՀԷՔԵԱԹԻ ԾՆՈՒՆԴԸ	120
Latinize Okunuşu	122
Türkçe Çevirisi	123
ԿՈԹԻ ՄՈՒԿԸ	126
Latinize Okunuşu	126
Türkçe Çevirisi	127
ԽՕՍՔԵՐ՝ ԾԱԿՈՒ ՊԱՐՈՆԵԱՆԷ	128
Latinize Okunuşu	128
Türkçe Çevirisi.....	129
ԱՆՀԱԽԱՏԱՅԻ, ԲԱԹՁ ԻՐԱՆ	131
Latinize Okunuşu	131
Türkçe Çevirisi.....	132
ՋԱՅԼԻԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ	133
Latinize Okunuşu	134
Türkçe Çevirisi.....	135
ԾԱՋՈՂ «ՓԻՔՆԻՔ»Ի ՄԸ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ	137
Latinize Okunuşu	138
Türkçe Çevirisi.....	139
ՀՕՃԱՅԻՆ ԱՂՕԹՔԸ	141
Latinize Okunuşu	142
Türkçe Çevirisi.....	143
ԾԱԿՈՒ ՄՆՋՈՒՐԻ (1886-1978)	145
Latinize Okunuşu	147
Türkçe Çevirisi.....	149
ԼՈՒՑԿԻՆ ԵՒ ՑՈՐԵՆՆԵՐԸ	152
Latinize Okunuşu	153
Türkçe Çevirisi.....	154

ՆԱՍՐԷՏՏԻՆ ՀՕՃԱՆ ԵՒ ԳՈՂԵՐԸ	156
Latinize Okunuşu	156
Türkçe Çevirisi.....	157
ԻՐԵՉ Ի ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԸ	159
Latinize Okunuşu	159
Türkçe Çevirisi.....	160
ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՅՍՐԻՆ ՆԵՐՈՒՄԸ.....	162
Latinize Okunuşu	162
Türkçe Çevirisi.....	162
ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ.....	164
Latinize Okunuşu	164
Türkçe Çevirisi.....	165

ÖNSÖZ

Özel Getronagan Ermeni okulunda görev yaptığım sürede başlamış olduğum Ermenice öğrenme serüvenimin ilk meyveleri *Batı Ermenicesi Öğrenim Metodu* ve *Learning Method for Western Armenian* isimli çalışmalarla neşvünemâ buldu. Bu çalışmalar unutulmaya yüz tutmuş olan Batı Ermenicesi dilinin önemine ve öğrenilmesine yönelik dikkat çekici ve farkındalık yaratan önemli bir adım oldu. Ayrıca tarafımdan İstanbul'da bulunan çeşitli arşivler ve kütüphanelerde mahfuz Batı Ermenicesiyle ilgili yazılı olarak bulunan eserlerin tespit edilme çalışmaları da yapılmak suretiyle bu çalışmalar esnasında Garbis Balmumcu'nun vasıtasıyla 1834 - 1881 tarihleri arasında yaşamış bir Ermeni müzikoloğu ve yazarı olan Yeğya M. Dindesyan'ın Ermenicesi *Darerk Yerajışdutyen* "Müziğin Unsurları" anlamındaki eseri ile tanışılmış ve günümüz bilim dünyasına kazandırılması nasip olmuştur.

Çevirisi "Yeğya M. Dindesyan Müziğin Unsurları (Açıklamalı Çeviri, Tıpkıbasım)" şeklindeki bu kitap çalışması Dr. Öğr. Üy. Erdal Kılıç, Doç. Dr. Sami Dural ve Öğr. Gör. Semih Özdemir tarafından hazırlanmıştır. Bu kitabın Batı müzik yazısının aktif olarak kullanımından önce Türk müziği repertuarının kaydedilmesi ve yaygınlaşmasında önemli olan Hamparsum müzik yazısını konu edinmesi, Hamparsum müzik yazısı ve Türk müziği ses sistemi alanlarında çalışan araştırmacıların, şaragan (kilise ilahisi) melodilerinin makamsal yapısını incelemek isteyenlerin ve en nihayetinde üzerinde yaşadığımız coğrafyanın müzikal anlamda ortak kültürel mirasına ilgi duyanlara hitap etmesi kıymetini daha bir âşikar kılmıştır. Bu çalışmanın ne kadar önemli olduğundan burada da bahsetmek isteyişimin temel sebebi bu dille yazılmış olan ve bu coğrafyaya ait daha nice bilim ve kültür dünyamıza ait eserlerin varlığına dikkat çekmek isteyişimdir. Bu bağlamda tespit edilen diğer eserlerin de

ilim ve kültüre aktarılması çalışmalarını sürdürmek de en önemli hedeflerimiz arasına girmiş bulunmaktadır.

Batı Ermenicesi Öğrenim Metodu, Learning Method for Western Armenian ve *Yeğya M. Dindesyan Müziğin Unsurları (Açıklamalı Çeviri, Tıpkıbasım)* kitapları Patrik Sahak II. Maşalyan'a 30 Kasım 2021 tarihinde yazarlar tarafından bizzat takdim edilmiş ve bu takdim Patrik tarafından onure edilmek suretiyle karşılık görmüştür. Ayrıca bu çalışmalar İstanbul'da yayın hayatını sürdürmekte olan Agos ve Marmara gazetelerinde de haber konusu yapılmak suretiyle takdir edilmişlerdir. Elbette ki onur verici bu durum gururumuzu okşamaktan ziyade konunun önemini ve sorumluluğunu daha bir belirginleştirmiş olup nacizane cesaretimizi de perçinlemiştir.

Yukarıda bahsedildiği üzere daha önce *Batı Ermenicesi Öğrenim Metodu* ve *Learning Method for Western Armenian* kitapları ile Ermenice diline yönelik bir farkındalık oluşturmak amaçlanmış idi. Bu kitap da aynı amaç doğrultusunda hazırlanmış olup Ermenice öğrenmek isteyenlere katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Diğer kitaplarda olduğu gibi bu kitabın da vücut bulmasında ve ilim dünyasına kazandırılmasında asıl kahramanı her daim büyük bir sevgi ve şükranla ilelebet yâd edeceğim saygıdeğer hocam Madam Şoğër Çaparyan'dır. Diğerlerinde olduğu gibi bu kitabın da içinde yer alan birbirinden farklı konuları içeren metinler kendisiyle yapmış olduğumuz derslerin birer hatırasıdır. Bu hatıranın Ermenice diliyle ilgili olarak yapılmış ve yapılacak olan çalışmalara bir ışık olacağı ve farkındalık oluşturabileceği düşüncesi tarifi imkânsız bir duygudur.

Kitaptaki konular orta ve ileri düzey metinlerden oluşmaktadır. Birbirinden farklı çok çeşitli mevzuları içeren bu metinlerin hem latinize okunuşu, hem de günümüz Türkçesine çevirisi yapılmak suretiyle Ermenice öğrenmek isteyenlere metin-çeviri hususunda katkı

sağlayacağından şüphem yoktur. Kitabın sesli kitap olarak okunması da bizzat tarafımdan yapılmış bulunmaktadır.

Nihai olarak *Ermenice Metin Dili* olarak hazırlanmış olan bu kitabın böylesi kıymetli eserlerin tercüme ve aktarımında katkılar sağlaması düşüncesiyle yazımı esnasında her daim ilmî desteğini gördüğüm başta kıymetli hocam Madam Şoğër Çaparyan'a, yine kitabın hazırlanma sürecinde maddî-manevî desteğini eksik etmeyen eşim Hayrunnisa Kılıç'a, oğlum M. Kerem Kılıç'a ve bu hikâyeye şahit olan tüm dostlara en kalbî sevgi ve şükranlarımı sunmak isterim.

Dr. Öğr. Üyesi Erdal Kılıç
İMÜ Öğretim Üyesi
erdal.kilic@medeniyet.edu.tr

ՀՅԱՅԻՆ ՔԱՐՈՉԸ

Ուրբաթ օր մը, Հօհան Ափէկիւրի մզկիթին բեմը բարձրացաւ եւ սկսաւ փարօզել:

— Սիրելի՛ հաւատացեալներ, գիտէ՛ք որ ի՞նչ պիտի փարօզեն հիմայ ձեզի:

Ժողովուրդը իրարու երես նայեցաւ եւ բարձրածայն պատասխանեց.

— Ձեռք գիտեր, բնաւ գաղափար չունինք:

— Եթէ բնաւ գաղափար չունիք, պէտք չկայ իմ ըսելուս, ըսաւ Հօհան ու մեկնեցաւ:

Յաջորդ Ուրբաթը նորէն եկաւ եւ նորէն հարցուց բեմէն:

— Սիրելի՛ հաւատացեալներ, գիտէ՛ք թէ ի՞նչ պիտի խօսիմ հիմայ ձեզի:

— Այո՛, պատասխանեցին ներկաները այս անգամ:

— Քանի որ գիտէ՛ք արդէն, ի՞նչ պէտք կայ իմ ըսելուս, ըսաւ Հօհան ու մեկնեցաւ:

Երրորդ Ուրբաթը դարձեալ եկաւ եւ դարձեալ նոյն հարցունը ուղղեց Ժողովուրդին:

Այս անգամ ներկաները պատրաստած էին իրենց պատասխանը:

— Մեզմէ՛ ոմանք գիտեն թէ ինչ պիտի ըսէք, իսկ ոմանք չեն գիտեր, պատասխանեցին:

— Այդ պարագային, գիտցողները չգիտցողներուն քո՛ղ ըսեն, ըսաւ Հօհան ու ելաւ գնաց:

Latinize Okunuşu

HOCAY'IN KAROZI

Urpat or mı, Hocan Akşehirî mızgıtın pemi partzratsav yev ısgısav karozele:

— Sireli havadatsyalner, kidek vor inç bide karoze hima tzezi:

Joğovortı iraru yeres nayetsav yev partzratzayn badaskhanetz:

— Çenk kider, pınav kağapar çunink:

— Yete pınav kağapar çunik, bedk çıga im iselus, ısav Hocan u megnetsav:

Haçort Urpatı noren yegav yev noren hartsuts pemen:

- Sireli havadatsyalner, kidek te inç bidi khosim hima tzezi.
- Ayo, badaskhanetsin nerganerı ays ankam.
- Kani vor kidek arten, inç bedk ga im ıselus, ısav Hocan u megnetsav:
Yerrort Urpatı tartzyal yegav yev tartzyal nuyn hartsumı uğğets
joğovurtin.
- Ays ankam nerganerı badrasdadz ein irents badaskhanı.
- Mezme vomank kiden te inç bidi ısek, ısg vomank çen kider,
badaskhanetsin.
- Ayt barakayin, kidtsoğnerı çıkidtsoğnerun toğ ısen, ısav Hocan u yelav
kınats.

Türkçe Çevirisi

HOCANIN VAAZI

Bir Cuma günü, Hoca Akşehir Camii kürsüsüne çıktı ve vaaz etmeye başladı.

- Sevgili müminler, şimdi size ne vaaz edeceğimi biliyor musunuz?
Ahali birbirlerinin yüzüne baktılar ve yüksek sesle cevap verdiler.
- Bilmiyoruz, fikrimiz yok, dediler.
- Fikriniz yoksa, benim de anlatmama gerek yok, dedi Hoca ve gitti.
Ertesi Cuma yeniden geldi ve yeniden kürsüden sordu.
- Sevgili müminler, şimdi size ne vaaz edeceğimi biliyor musunuz?
- Bu kez orada bulunanlar evet (diye), cevap verdiler.
- Madem biliyorsunuz, vaaz etmek için ne işim var, dedi Hoca ve gitti.
Üçüncü Cuma tekrar geldi ve yeniden aynı soruyu topluluğa yöneltti.
Bu defa mevcut olanlar kendi cevaplarını hazırlamışlardı.
- Bizden bazıları söyleyeceklerini biliyorlar, fakat bazıları bilmiyorlar
(diye), cevap verdiler.
- Bu durumda bilenler bilmeyenlere anlatsın, dedi Hoca ve çıktı gitti.

ԱՂՈՒԿՍԸ ԲԱԺԱՆԱՐԱՐ

Երկու ագուս կտոր մը պանիր գտեր էին, կ'ուզէին բաժնել իրենց միջեւ: Մէկը կ'ըսէր՝ ես բաժնեմ, միւսը թէ, ես': Ու կը կռուէին ծառին վրայ:

Աղուէս մը տեսաւ զանոնք եկաւ, կեցաւ ծառին տակ:

— Ինչո՞ւ կը կռուիք, ըսաւ, պանիրը նետեցէ՛ք վար, այնպէս հաւասար բաժնեմ որ, ո՛չ մէկունդ, ո՛չ աւելի ըլլայ, ո՛չ ալ՝ պակաս:

Վէհը դադրեցաւ, ագուսները պանիրի կտորը նետեցին վար:

Աղուէսը առաւ, երկու կտոր ըրաւ, դրաւ իր թաթերուն վրայ, կռեց.

— Այս մէկը քիչ մը ծանր է, ըսաւ ու խածաւ քովէն որ հաւասարեցնէ:

Դարձեալ կռեց, թաթերուն վրայ, հիմայ ալ միւսը ծանր էր, պատառ մըն ալ հոնկէ խածաւ, որպէսզի հաւասարեցնէ:

Այսպէս յաջորդաբար խածնելով, բոլորը կերաւ ու լոկի մնջիկ գնաց գործին:

Ագուսները ապշած մնացին աղուէսին ետեւէն:

Latinize Okunuşu

AĞVESİ PAJANARAR

Yergu akrav gıdor mı banir kider ein, g'uzein pajnel irents miçev: Megı g'iser yes pajnem, müsı te, yes. U gı gırvein dzarin vıra:

Ağves mı desav zanonk yegav, getsav dzarin dagı:

— İnçu gı gırvik, ısav, banırı nedetsek var, aynbes havasar pajnem vor, voç megunt, voç aveli ılla, voç al bagas:

Veci tatretsav, akravnerı banırı gıdorı nedetsin var:

Ağvesı arav, yergu gıdor ırav, trav ir taterun vıra, gışrets.

— Ays megı kiç mı dzanır e, ısav u khadzav koven vor havasaretsine.

Tartzyal gışrets, taterun vıra, hima al müsı dzanır er, badar mın al honge khadzav, vorbeszi havasaretsine:

Aysbes haçortapar khadznelov, polorı gerav u lırig mınçig kınats kordzin:

Akravnerı abşadz mınatsin ağvesin yedeven:

BÖLÜŞTÜRÜCÜ TILKI

İki karga bir parça peynir bulmuşlardı. Kendi aralarında bölmek istiyorlardı. Biri ben böleyim diyordu, öteki ben. Ve ağacın üstünde kavga ediyorlardı.

Bir tilki gördü geldi, ağacın altına oturdu.

— Niçin kavga ediyorsunuz, dedi, peyniri aşağı atın, öyle bir eşit böleyim ki, hiç birinizin ne daha fazlası, ne de eksigi olmasın.

Münakaşa durdu, kargalar peynir parçasını aşağı attılar.

Tilki aldı, iki parça yaptı, pençelerinin üstüne koydu, tarttı.

— Bu biri biraz daha ağırdır, dedi ve yan tarafından eşitlemek için ısırıldı.

Pençelerinin üstünde yeniden tarttı; şimdi de öbürü ağır idi. Eşitlemek için bir lokma da oradan ısırıldı.

Böylece peş peşe ısırarak, hepsini yedi ve sessiz sedasız işine gitti.

Kargalar tilkinin arkasından şaşşa kaldılar.

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲՈՐՆԵՐԸ

Աֆլորը, օր մը, տանիք կը բարձրանայ՝ որպէսզի աշխարհը տեսնէ. Բայց հեռուն չի տեսներ, որովհետեւ լեռ մը ցուած է իր դիմաց:

— Զանգի՛ եղբայր, կը հարցնէ Աֆլորը շունին, թերեւս դուն գիտես. Ի՞նչ կայ այդ լեռնէն անդին:

— Ե՛ս ալ չեմ գիտեր, կը պատասխանէ Զանգին:

— Դեռ ո՛րքան պիտի ապրինք այս պգտիկ գիւղին մէջ, կ'ըսէ Աֆլորը, եկո՛ւր, երթա՛նք, աշխարհը տեսնենք:

— Երթա՛նք, կ'ըսէ Զանգին, ու կը մեկնին:

Մինչեւ իրիկուն համբարդելէ ետք անոնք կը հասնին անտառ մը: Աֆլորը կը բարձրանայ ծառի մը վրայ ու կը փնտռայ: Զանգին կը փնտռայ ծառին տակ:

Առաւօտուն Աֆլորը կ'երգէ կո՛ւ-կո՛ւ-լի՛ -կո՛ւ...: Աղուէսը կը լսէ աֆլորին ձայնը ու կը զարմանայ, եւ «ահա՛ աղուոր նախահաւ մը ինծի համար» կը մտածէ, եւ ուրախ ուրախ կը վազէ դէպի ձայնը:

— Բարի լո՛յս, Աֆլոր եղբայր, ի՞նչ կ'ընես դուն այս կողմերը, կ'ըսէ աղուէսը Աֆլորին:

— Կ'երթամ աշխա՛րհը տեսնելու, կը պատասխանէ Աֆլորը վերէն:

— Այդ որքա՛ն լաւ մտածեր ես, կ'ըսէ Աղուէսը, ես ալ կը մտածէի աշխարհը տեսնել, բայց լաւ ընկեր մը կը փնտռէի: Շո՛ւտ, վար իջիր ծառէն, որ անմիջապէս մեկնինք միասին:

— Ես համաձայն եմ, կ'ըսէ Աֆլորը, բայց ընկերս ալ պէտք է համաձայնի:

— Հնկե՞րդ ուր է, կը հարցնէ Աղուէսը ուրախութեամբ՝ խորհելով որ աֆլորի մը ընկերը՝ ուրիշ աֆլոր մը ըլլալու է, կամ հաւ մը:

— Հնկերս ծառին տակ է, կ'ըսէ Աֆլորը, Խօսէ՛ հետը:

«Բախտաւոր օր մըն է, այսօր» կը մտածէ աղուէսը, «նախահաւէս ետք՝ ահա՛ հաւս ալ»....:

Բայց այդ վայրկեանին Ջանգին կը հաջէ ու կը ցառփէ Ադուէսին վրայ, որ սարսափած կը փախչի....:

— Կեցի՛ր, ինչո՞ւ կ'աճապարես, Ադուէ՛ս եղբայր, կը խնդայ Աֆլուրը վերէն, չէ՞ որ միասին պիտի համբարդէինք....:

Latinize Okunuşu

YERGU CAMPORTNERI

Aklorı, or mı, danik gı partzrana vorbeszi aşkharhı desne. Payts herun çı desner, vorovhedev ler mı tsıtsvadz e ir timats.:

— Zanki yeğpayr, gı hartsıne Aklorı şunin, terevıs tun kides. İnç ga ayt lernen antin.:

— Yes al çem kider, gı badaskhane Zankin.:

— Ter vorkan bidi abrink ays bızdig küğın meç, g'ise Aklorı, yegur, yertank, aşkharhı desnenk.:

— Yertank, g'ise Zankin, u gı megnin.:

Minçev irigun camporte le yedk anonk gı hasnin andar mı: Aklorı gı partzrana dzari mı vıra u gı kınana: Zankin gı kınana dzarin dag.:

Aravodun Aklorı g'erke gu-gu-li gu....: Ağvesı gı lıse aklorin tzaynı u gı zarmana, yev “aha ağvor nakhacaş mı indzi hamar” gı mıdadze, yev urakh urakh gı vaze tebi tzaynı.:

— Pari luys, Aklor yeğpayr, inç g'ises tun ays goğmerı, g'ise ağvesı Aklorin.:

— G'ertam aşkharhı desnelu, gı badaskhane Aklorı veren.:

— Ayt vorkan lav mıdadzer yes, g'ise Ağvesı, yes al gı mıdadzei aşkharhı desnel, payts lav inger mı gı pındrei. Şud, var içir dzaren, vor anmıçabes megnink miasin.:

— Yes hamatzayn yem, g'ise Aklorı, payts ingerıs al bedk e hamatzaynı.:

— Ingerit ur e, gı hartsıne Ağvesı urakhutyamp khorhelov vor aklorı mı ingerı urış aklor mır ıllalu e, gam hav mı.:

– Ingeris dzarin dag e, g'ise Aklorı, khose hedı:

“Pakhdavor or mın e, aysor” gı mıdadze ağvesı, “nakhacaşes yedk aha caşıs al”...:

Payts ayt vayrgyanin Zankin gı haçe u gı tsadke Ağvesin vıra, vor sarsapadz gı pakhçi...:

– Getsir, inçu g'acabares, Ağves yeğpayr, gı khınta Aklorı veren, çe vor miasin bidi camporteink....:

Türkçe Çevirisi

İKİ YOLCU

Horoz bir gün dünyayı seyretmek için dama çıkar, fakat uzağı göremez, çünkü karşısına bir dağ dikilmiştir.

– Zanki kardeş (diye) horoz köpeğe sorar, belki sen bilirsin, şu dağların ötesinde ne var?

– Ben de bilmiyorum (diye) cevap verdi Zanki.

– Daha ne kadar yaşayacağız bu küçük köyde dedi Horoz, gel gidelim dünyayı gezelim.

– Gidelim dedi Zanki ve yola çıktılar.

Akşama kadar yolculuk ettikten sonra onlar bir ormana vardılar. Horoz bir ağacın üstüne çıktı ve uyudu. Zanki (de) ağacın altında uyudu.

Sabahleyin horoz gu gu-li gu... (diye)öter. Tilki, horozun sesini duyar ve hayret eder ve işte “güzel bir kahvaltı benim için” (diye) diye düşünür ve sevinçli sevinçli sese doğru koşar.

– Tilki, horoza “Günaydın horoz kardeş bu taraflarda ne yapıyorsun?” der.

– Horoz yukarıdan “Dünyayı görmeye gidiyorum” (diye) cevap verir.

– Tilki “O kadar iyi düşünmüşsün ki ben de dünyayı görmeyi düşünüyordum, fakat iyi bir arkadaş arıyordum, çabuk ağaçtan aşağı in de hemen birlikte yola çıkalım” der.

- Horoz “Ben kabul ediyorum, fakat arkadaşım da kabul etmeli” der.
- Tilki sevinçli bir şekilde bir horozun arkadaşı başka bir horoz ya da bir tavuk olmalıdır diye düşünerek “Arkadaşın nerede?” (diye) sorar.
- Horoz “Arkadaşım ağacın altındadır, onunla konuş” der.
- Tilki “Bugün şanslı bir gün, kahvaltıdan sonra, işte öğle yemeğim de...” (diye) düşünür.

Fakat o dakikada Zanki havlar ve Tilki’nin üstüne atlar. Tilki korkmuş olarak kaçır.

- Horoz yukarıdan “Dur, niçin acele ediyorsun tilki kardeş, birlikte yolculuk etmeyecek miydik? diye seslenir gülerek...

ՄԻՐՈՅ ՄԱՍԻՆ

Ամանորի գիշեր էր. Պարոն Տիգրան գործէն ֆիշ մը կանուխ վերադարձաւ տուն: Ան սիրուն տօնածառ մը գնած էր. Տղաքը՝ Հայկ ու Մարալ շատ ուրախացան եւ երեքը միասին սկսան զարդարել ծառը: Մինչ մայրիկն ալ կը պատրաստէր հաշտանդանը:

Յանկարծ Տիկին Լինէր ձայներ լսեց որոնք կու գային տան պարտէզէն: Դուռը բացաւ եւ ուղղուեցաւ դէպի պարտէզ եւ տեսաւ չորս ծերունիներ, որոնք իրենց գլխուն ունէին լուսապսակներ:

- Ի՞նչ կ'ընէք հոն: Ի՞նչ կ'ուզէք արդեօք, ձայնեց Տիկին Լինէր:
- Մենք համբարդ ենք, կը ջանանք ֆիշ մը հանգչիլ, դեռ շատ երկար համբայ ունինք, ըսաւ անոնցմէ մէկը:

Տիկին Լինէր այս ծերունիները անվնաս համարեց եւ զանոնք ներս հրաւիրեց: Բայց տարօրինակ պատասխան մը ստացաւ:

- Մենք մինչեւ այսօր չորսս միասին չենք գտնուած տան մը մէջ:
- Բայց Ի՞նչու, ներսը տաք է եւ մեր ուտելիքները կրնանք բաժնել ձեզի հետ:
- Իմ անունս «Երջանկութիւն» է, ըսաւ մէկը:
- Իմ անունս «Յաջողութիւն» է, ըսաւ միւսը:
- Իմ անունս «Հարստութիւն» է, ըսաւ երրորդը:
- Իմ անունս ալ «Սէր» է, ըսաւ չորրորդը: Խնդրեմ որոշում մը տուէ՛ք եւ ընտրեցէ՛ք մեզմէ մէկը:

Այդ միջոցին Պարոն Տիգրան դէպի դուռ ուղղուած էր եւ լսեց ամէն ինչ: Իր կիներ ներս կանչեց, տղոց գաղափարն ալ կարեւոր նկատեցին եւ սկսան միասնաբար խորհրդակցիլ:

- «Յաջողութիւն»ը հրաւիրենք, ըսաւ Մարալ:
- Ես ալ «Հարստութիւն»ը հրաւիրել կ'ուզեմ, ըսաւ Տիկին Լինէր:
- Աւելի լաւ չէ՞ որ «Երջանկութիւն»ը հրաւիրենք, ըսաւ Պարոն Տիգրան:
- Ես «Սէր»ը կ'ուզեմ, զիս մի՛ մերժէք, ըսաւ Հայկ արցունքոտ աչքերով:

Պահ մը անձայնութիւն տիրեց տան մէջ. Յետոյ որոշեցին «Սէր»ը հրաւիրել:

Տիկին Լինէր պարտէզ գնաց եւ ըսաւ:

— Ամանորի գիշեր մանչուս աչքերուն մէջ արցունք տեսնել չեմ ուզեր. Ինք կը փափաքի որ «Սէր»ը ներս գայ:

Այն ատեն, չուրս ծերունիները միասին ոտքի ելան եւ ուղղուեցան դէպի տուն:

— Բայց... բայց եւ միայն «Սէր»ը հրաւիրած էի, ըսաւ Տիկին Լինէր: Ծերունիները ժպտեցան.

— Սիրելի Տիկին, հոն ուր «Սէր»ը ներկայ է «Երջանկութիւն»ը, «Յաջողութիւն»ն ու «Հարստութիւն»ը արդէն անպակաս կ'ըլլան, պատասխանեցին միաբերան:

Եւ անմոռանալի Ամանոր մը տօնեցին բոլորը միասին:

Latinize Okunuşu

SİRÜ MASİN

Amanori kişer er. Baron Dikran kordzen kiç mı ganukh veratartzav dun: An sirun donadzar mı kınadz er. Diğakı Hayg u Maral şad urakhatsan yev yerekı miasin ısgısan zartarel dzarı: Minç mayrigin al gı badrasder caşaseğanı:

Hangardz Digin Linet tzayner ısets voronk gu kayin dan bardezen: Turı patsav yev uğguvetsav tebi bardez yev desav çurs dzeruniner, voronk irents kılkhun unein lusabısagner:

— İnç g'inek hon inç g'uzek artyok, tzaynets Digin Linet:

— Menk camport yenk. Gı çanank kiç mı hankçil, ter şad yergar campa unink, ısav anontsme megı:

Digin Linet ays dzeruninerı anvinas hamarets yev zanonk ners hıravirets: Payts darorinag badaskhan mı ısdatsav:

— Menk Minçev aysor çorsıs miasin çenk kdnıvadz dan mı meç:

— Payts inçu, nersı dak e yev mer udeliknerı gırnank pajmel tzezi hed:

- İm anunis “yerçangutyun” e, ısav megi:
- İm anunis “Haçoğutyun” e, ısav müsi:
- İm anunis “Harsdutyun” e, ısav yerrortı:
- İm anunis al “Ser” e, ısav çorrortı: Khıntrem voroşum mı divek yev indretsek sezme megi:

Ayt miçotsin Baron Dikran tebi tun uğğuvad_z er yev ısets amen inç: İr gini ners gançets, dğots kağaparın al garevor nıgadetsin yev ısgısan miasnapar khorhırtagtsil:

- “Haçoğutyun”ı hıravirenk, ısav Maral:
- Yes al “Harsdutyun”ı hıravirel g’uzem, ısav Digin Linet:
- Aveli lav çe vor “Yerçangutyun”ı hıravirenk, ısav Baron Dikran:
- Yes “Ser”ı g’uzem, zis mi merjek, ısav Hayg artsunkod açkerov:

Bah mı antzaynutyun direts dan meç. Hedo voroşetsin “Ser”ı hıravirel:

Digin Linet bardez kınats yev ısav:

- Amanori kişer mançus açkerun meç artsunk desnel çem uzer. İnk gı papaki vor “Ser”ı ners ka:

Ayn aden, çurs dzeruninerı miasin vodki yelan yev uğguvetsan tebi dun:

- Payts... payts yes miayn “Ser”ı hıraviradz ei, ısav Digin Linet: Dzeruninerı jıbdetsan.
- Sireli Digin, hon ur “Ser”ı nerga e “Yerçangutyun”ı, “Haçoğutyun”ın u “Harsdutyun”ı arten anbagas g’ıllan, badaskhanetsin miaperan.

Yev anmoranalı Amanor mı donetsin polorı miasin:

Türkçe Çevirisi

SEVGİ HAKKINDA

Yılbaşı gecesi idi. Baron Dikran işten eve biraz erken dönmüş ve sevimli bir yılbaşı ağacı satın almıştı. Çocuklar Hayg ve Maral çok sevindiler ve üçü birlikte ağacı süslemeye başladılar. Bu sırada da anne yemek masasını hazırlıyordu.

Aniden Digin Linet evin bahçesinden gelen birtakım sesler duydu. Kapıyı açtı ve bahçeye doğru yöneldi ve başlarında hâreleri olan dört yaşlı gördü.

– “Orada ne yapıyorsunuz? Acaba ne istiyorsunuz?” (diye) Digin Linet seslendi.

– “Biz yolcuyuz, biraz dinlenmeye gayret ediyoruz, daha çok uzun yolumuz var” dedi onlardan biri.

Digin Linet bu yaşlıları zararsız gördü ve onları içeriye davet etti. Fakat tuhaf bir cevap aldı.”

– “Biz bu güne kadar dördümüz birlikte bir evde bulunmamışızdır”.

– “Fakat niye, içerisi sıcaktır ve yiyeceklerimizi sizinle paylaşabiliriz”.

– Benim adım “Mutluluktur” dedi biri.

– Benim adım “Başarıdır” dedi biri.

– Benim adım “Zenginliktir” dedi üçüncüsü.

– Benim adım “Sevgidir” dedi dördüncüsü. Rica ederim bir karar veriniz ve bizden birini seçiniz.

O sırada Baron Dikran kapıya doğru yönelmiş ve her şeyi işitmişti. Hanımını içeri çağırdı, çocukların fikrini de önemli buldular ve birlikte fikir alış veriş yapmaya başladılar.

– “Başarıyı çağıralım” dedi Maral.

– “Ben de zenginliği davet etmek isterim” dedi Digin Linet.

– “Daha iyi değil mi mutluluğu davet etmek” dedi Dikran.

– “Ben sevgiyi isterim, beni reddetmeyin dedi” Hayk gözyaşı dolu gözlerle.

Bir an sessizlik hâkim oldu evin içinde, sonra sevgiyi davet etmeye karar verdiler.

Digin Linet bahçeye gitti ve dedi:

– “Yılbaşı gecesi oğlumun gözlerinde gözyaşı görmek istemiyorum. Kendisi sevginin içeri gelmesini arzu ediyor”.

O zaman dört yaşlı birlikte ayağa kalktılar ve eve doğru yöneldiler.

– “Fakat fakat ben sadece sevgiyi davet etmişim” dedi Digin Linet, yaşlılar gülümsediler.

– “Sevgili Digin, sevginin olduğu yerde mutluluk, başarı ve zenginlik zaten eksiksiz olurlar” (diye) hep bir ağızdan cevap verdiler.

Ve unutulmaz bir yılbaşı kutladılar hep birlikte.

ԿՐԿԷՍ ՈՒ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԵԶ

Երէկ կիրակի էր, եւ ինծի համար բացառիկ օր մըն էր, որովհետեւ կէսօրէ առաջ գացիւն կենդանաբանական պարտէզ. Կէսօրին հաշտեցիւն «Արարատ» հայկական հաշտարանին մէջ, իսկ կէսօրէ ետք գացիւն կրկէս...:

Վեց հոգի էին, հայրս, մայրս, մեծ եղբայրս՝ Վարդգէսը, պզտիկ եղբայրս Լեւոնը, քոյրիկս Սօսին եւ ես: Հայրս կը սիրէ որ երբ տեղ մը երթանք՝ ընտանեօք երթանք. Ես ալ շատ կը սիրեմ ատիկա:

Երբ կենդանաբանական պարտէզ մտանք՝ Սօսին վախցաւ եւ փաթթուեցաւ մայրիկիս. Իր առաջին այցն էր: Բնաւ այսօր կենդանի չէր տեսած: Ամէնէն շատ սիրեց կապիկները, որոնք իրեն համար խաղեր ըրին եւ ճիւղէ ճիւղ ցատեցին: Ես չեմ սիրեր կապիկները. Շատ կը նմանին մարդու: Իմ նախընտրած կենդանիներս են ընծուղտը եւ եղնիկը: Երբ տեսնեմ ընծուղտ մը իր երկար վիզով, խնդալս կու գայ, իսկ երբ տեսնեմ եղնիկ մը՝ կ'ուզեմ գրկել գայն ու համբուրել: Վարդգէսը կը սիրէ առիւծն ու վագրը. Ես կը վախնամ անոնցմէ, անոնց աչքերուն մէջ կրակ կայ:

Ճաշէն ետք գացիւն կրկէս: Ամէնէն ուրախը Սօսին էր. Ան շատ սիրեց փիղերը մանաւանդ անոնց երկար պատիճները: Ինծի համար, ամէնէն հետաքրքրականը յակուրջին (կախուած օրրան) է. Որքան պիտի ուզէի ես ըլլալ հոն, վերը, յակուրջիին մէջ...:

Latinize Okunuşu

GIRGES U GENTANAPANAGAN BARDEZ

Yereg giragi er, yev indzi hamar patsarig or min er, vorovhedeve gesore araç katsink gentanapanagan bardez. Gesorin çaşetsink “Ararad” haygagan çaşaranin meç, isg gesore yedk katsink girges...:

Vets hoki eink, hayrıs, mayrıs, medz yeğpayrıs Vartkesı, bızdig yeğpayrıs Levonı, kuyrigıs Sosin yev yes: Hayrıs gı sire vor yerp değ mı yertank indanyok yertank. Yes al şad gı sirem adiga:

Yerp gentanapanagan bardez mıdank Sosin vakhtsav yev pattivetsav mayrigis. İr araçın aytsın er. Pınav ayskan gentani çer desadz: Amenen şad sirets gabigneri, voronk iren hamar khağer ırin yev cüğe cüğ tsadketsin: Yes çem sirer gabigneri. Şad gı nımanin martu: İm nakhindradz gentanineris yen ıntzuğdı yev yeğnigı: Yerp desnem ıntzuğd mı ir yergar vizov, khıntalı gu ka, isg yerp desnem yeğnig mı g'uzem kırgel zayn u hampurel: Vartkesı gı sire arüdzın u vakrı. Yes gı vakhnam anontsme, anonts açkerun meç gırag ga:

Caşen yedk katsink gırges: Amenen urakhı Sosin er. An şad sirets piğeri manavant anonts yergar badicneri: İndzi hamar, amenen hedakırıraganı hagurçin (gakhvadz orran) e. Vorkan bidi uzei yes ıllal hon, verı, hagurçiin meç....:

Türkçe Çevirisi

SİRK VE HAYVANAT BAHÇESİ

Dün Pazardı ve benim için ilginç bir gündü. Çünkü öğleden önce hayvanat bahçesine gittik, öğleyin “Ararad” Ermeni restoranında yemek yedik, öğleden sonra da Sirke gittik.

Altı kişiydik; babam, annem, büyük abim Vartkes, küçük kardeşim Levon, kız kardeşim Sosi ve ben. Babam ailece bir yere gitmemizi sever. Ben de onu çok severim.

Hayvanat bahçesine girdiğimizde Sosi korktu ve anneme sarıldı. Onun ilk ziyareti idi; hiç bu kadar hayvan görmemişti. En çok kendisi için oyunlar oynayan ve daldan dala atlayan maymunları sevdi. Ben maymunları sevmedim. İnsana çok benzerler. Benim tercih ettiğim hayvanlar zürafa ve geyiktir. Uzun boynuyla bir zürafa gördüğüm zaman gülesim gelir. Fakat bir geyik gördüğümde onu kucaklamak ve öpmek isterim. Vartkes arslanı ve kaplanı sever. Ben onlardan korkarım, onların gözlerinde ateş var.

Öğle yemeğinden sonra sirke gittik. En sevinçli olan Sosi idi. O filleri çok sevdi, bilhassa onların uzun hortumlarını. Benim için en ilginç trapezdir. Orada, yukarıda, trapezin içinde olmayı o kadar çok isterdim ki...

ԸՆԹԻՓԸ՝ ԱՌԱՆՑ ՀԱՅԻ

Օր մը, Լուի ԺԲ (12-րդ) լսեց որ իր մեծ իշխաններէն մէկը ծեծեր էր հողագործ մը (չիֆթջի): Անմիջապէս կանչել տուաւ յանցագործ այդ իշխանը, առանց բան մը ըսելու նաեւ նստեցուց գայն:

Ծառաները, անոր հրամցուցին շատ համով կերակուրներ, գորս կարելի չէ երեւակայել, սակայն հաց չտուին անոր, քանի որ թագաւորը արգիլած էր հաց տալը: Ուստի իշխանը կը զարմանար եւ չէր կրնար հասկնալ անոր պատճառը, երբ կ'ուտէր համեղ կերակուրները:

Երբ աւելի վերջ թագաւորը հասաւորած եկաւ, հարցուց իր իշխան հիւրին. «Ձեզ լաւ հիւրասիրեցի՞ն ծառաներս»: Այն ատեն իշխանը, պատասխանեց.

— Տէր իմ, ձեր ծառաները ինծի հրամցուցին հիանալի ուտելիքներ, բայց ես ընթրած (իրիկուն կերակուր) չեղայ կարծէք. Որովհետեւ սնանկու եւ կշտանալու համար հաց պէտք է որ ուտենք:

— Կա՛ւ, ուրեմն, պատասխանեց արքան (թագաւոր) խիստ ձայնով, ջանացէ՛ք հասկնալ այդ դասը զոր ես, այսօր, ձեզի տուի եւ քանի որ հացի պէտք ունինք ապրելու համար, պարո՛ւն իշխան, ջա՛նք ըրէք, այսուհետեւ լաւ վարուիլ այն հողագործներուն հետ, որոնք այդ հացը մեզի կ'ապահովեն եւ մեզ կը կշտացնեն:

Latinize Okunuşu

INTRIKI ARANTS HATSİ

Or mı, Lui JP (12-rt) İsets vor ir medz işkhanneren megı dzedzer er hoğakordz mı (çiftçi) : Anmıçabes gançel divav hantsakordz ayt işkhanı, arants pan mı iselu caşı nısdetsutsı zayn:

Dzaraneri, anor hiramtsutsin şad hamov geragurner, zoris gareli çe yerevagayel, sagayn hats çıdivin anor, kani vor takavorı arkiladz er hats dalı: Usdi işkhanı gı zarmanar yev çer gırnar hasginal anor badcarı, yerp g'uder hameğ geragurneri:

Yerp aveli verç takavorı casasırah yegav, hartsuts ir işkhan hürin. “Tzez lav hürasiretsin dzaraneris”: Ayn aden işkhanı, badaskhanets.

– Der im, tzer dzaraneri indzi hıramtsutsin hianali udelikner, payts yes intradz (irigvan geragur) çeğa gardzek. Vorovhedev sınanelu yev gışdanalu hamar hats bedk e vor udenk:

– Lav, uremin, badaskhanets arkan (takavor) khisd tzaynov, çanatsek hasginal ayt tası zor yes, aysor, tzezi divi yev kani vor hatsı bedk unink abrelu hamar, baron işkhan, çank irek, aysuhedev lav varvil ayn hoşakordznerun hed, voronk ayt hatsı mezı g’abahoven yev mez gı gışdatsinen:

Türkçe Çevirisi

EKMEKSİZ AKŞAM YEMEĞİ

12. Lui bir gün büyük büyük prenslerinden birinin bir çiftçiyi döğdüğünü işitti. Hemen o kabahatli prensi çağırttı, bir şey söylemeden onu yemeğe oturttu.

Hizmetkârlar hayal edilemeyecek çok lezzetli yemekler ikram ettiler, fakat kral ekmek vermeyi yasakladığı için ona ekmek vermediler. Bunun için prens lezzetli yemekleri yerken şaşırıyordu ve bunun sebebini anlayamıyordu.

Daha sonra kral yemek salonuna geldiğinde prens misafirine sordu: “Hizmetkârlarım size iyi misafirperverlik gösterdiler mi?” O zaman prens cevap verdi:

– “Efendim, sizin hizmetkârlar bana hayran olunacak yiyecekler ikram ettiler, fakat ben akşam yemeği yemedim sanki çünkü beslenmek ve doymak için ekmek yememiz gerek!”

– “İyi o halde” (diye) cevapladı kral sert bir sesle, “o halde benim size bugün verdiğim dersi anlamaya gayret edin ve mademki yaşamak için ekmeğe ihtiyacımız var bay prens bundan sonra ekmeği bize tedarik eden ve bizi doyuran o çiftçilere iyi davranmaya gayret edin”.

ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ԳԻՒՂԱՑԻՆ

Ֆրանսայի Հանրի Դ. (չորրորդ) թագաւորը որսի կ'երթար, իր ձին հեծած: Ան իր հետեւորդներէն երբ բաժնուեցաւ, տեսաւ խեղճ գիւղացի մը, գլխարկը գլխուն, որ նստած էր ծառի մը տակ, համբուն եզերքը:

Ի՞նչ կ'ընէս այստեղ, հարցուց անոր թագաւորը, ձին կեցնելով:

— Թագաւորին անցնելուն կը սպասեմ, զայն տեսնելու համար, պատասխանեց գեղջուկը (գիւղացի):

— Եկո՛ւր, ձիուս գաւազը (թէրփի) նստէ՛: Քեզ պիտի տանին այնպիսի տեղ մը, ուր շատ հանգիստ կ'երպով պիտի տեսնես թագաւորը, բացատրեց, հանրէ Դ.

Գիւղացին ձին հեծաւ: Ճամբան ան ձիաւորին հարցուց թէ ի՞նչպէս պիտի հանչնար թագաւորը:

— Ուշադրութեամբ պիտի նայիս, ով որ իր գլխարկը պիտի չհանէ, երբ միւսները, իրենց գլխարկը հանած կը սպասեն, ան է թագաւորը, ըսաւ հանրի Դ.

Անոնք հասան այնտեղ, ուր թագաւորին հետեւորդները կը սպասէին: Անոնք իրենց գլխարկը հանելով՝ բարեւեցին:

— Է՛հ, ո՞վ է, ուրեմն, թագաւորը, հարցուց հանրի Դ. գիւղացիին:

— Ո՛հ, պարո՛ն, դո՛ւք կ'ամ ե՛ս ըլլալու եմք թագաւորը, քանի որ միայն մենք, երկուքս, մեր գլխարկը չհանեցինք:

Latinize Okunuşu

TAKAVORI YEV KÜĞATSİN

Fransayi Hanri T. (çorrort) takavori vorsi g'ertar, ir tzin hedzadz: An ir hedevortneren yerp pajnivetsav, desav kheğc küğatsi mı, kılkhargı kılkhun, vor nısdadz er dzari mı dag, campun yezerkı:

İnç g'ines aysdeğ, hartsuts anor takavori, tzin getsnelov:

— Takavorin antsnelun gı isbasem, zayn desnelu hamar, badaskhanets keğçugı (küğatsi):

– Yegur, tzius kavagı (terki) nısdı: Kez bidi danim aynbisi değ mı, ur şad Hankisd gerbov bidi desnes takavorı, patsadrets, Hanri T. (çorrt):

Küğatsin tzin hedzav: Campan an tziavorin hartsuts te inçbes bidi cançnar takavorı:

– Uşatrutyamp bidi nayis, ov vor ir kılkhargı bidi çhane, yerp müsnerı, irents kılkhargı hanadz gı isbasen, an e takavorı, ısav Hanri T. (çorrt):

Anonk hasan ayndeğ, ur takavorin hedevortnerı gı isbasein: Anonk irents kılkhargı hanelov parevetsin:

– Eh, ov e, uremın, takavorı, hartsuts Hanri T. (çorrt) küğatsiin:

– Oh, baron, tuk gam yes ıllalu yenk takavorı, kani vor miayn menk, yergukıs, mer kılkhargı çıhanetsink:

Türkçe Çevirisi

KRAL VE KÖYLÜ

Fransa kralı IV. Henri atına binmiş ava gidiyordu. Yanındakilerden ayrılınca başında şapkası olan, yolun kenarında bir ağacın altında oturmuş zavallı bir köylü gördü.

– Kral atını durdurarak “Burada ne yapıyorsun?” diye sordu.

– Köylü “Kralın geçmesini bekliyorum, onu görmek için” (diye) cevap verdi.

– IV. Henri “Gel, atımın terkisine otur, seni götürdüğüm yerde rahat bir şekilde kralı göreceksin” (diye) söyledi.

Kralın atına binen köylü yolda kralı nasıl tanıyabileceğini atlıya sordu:

– IV. Henri “Dikkatli bir şekilde bakacaksın. Herkes şapkasını çıkarmış bir şekilde beklerken o kendi şapkasını çıkarmayacaktır” dedi.

Oraya ulaştıklarında kralın takipçileri bekliyordı. Onlar kendi şapkalarını çıkararak selamladılar.

– Eh, kimdir o halde kral diye IV. Henri sordu köylüye?

– Ah, efendim mademki sadece biz ikimiz şapkalarımızı çıkarmadık, sen ya da ben olmalıyız kral.

ՔԱՄԻՆ ԵՒ ԱՐԱՆ

Արա օր մը կը հարցնէ Քամին.

— Քամի՛, դուն ինչո՞ւ միշտ կ'աճապարես ու կը վազես:

— Պզտի՛կ տղայ, կը պատասխանէ Քամին, կ'աճապարեմ, որովհետեւ շատ գործ ունիմ, զբաղած եմ:

— Շա՞տ գործ ունիս դուն..., կը զարմանայ Արա:

— Այո՛, շա՛տ, կը պատասխանէ Քամին, իմ գործս մարդոց ծառայել է, մարդո՛ց եւ բոլո՛ր կենդանիներուն ու բոյսերուն: Մտի՛կ ըրէ. պատմե՛մ քեզի թէ ես ինչե՛ր կ'ընեմ: Աշխարհի վրայ կան երկիրներ, որոնք շատ տաք են, եւ կան ուրիշ երկիրներ, որոնք շատ ցուրտ են: Ես կ'երթամ դէպի տաք երկիրներ, եւ անոնց տաք օդէն կը տանիմ դէպի ցուրտ երկիրներ, որպէսզի մարդիկ հոն տաքան փշ մը: Յետոյ կ'երթամ դէպի ցուրտ երկիրներ եւ անոնց պաղ օդէն կը տանիմ դէպի տաք երկիրներ, որպէսզի հոն մարդիկ եւ բոլոր կենդանիներն ու բոյսերը զովանան փշ մը:

— Քամին կը շարունակէ.

— Գիտե՛ս, ծովերուն, լիճերուն, գետերուն ջուրերը կը շոգիանան եւ ամպ կ'ըլլան արեւուն տաքութենէն: Ես այդ ամպերը կը տանիմ աշխարհի բոլոր կողմերը: Եթէ ես այդ ամպերը չջրուեմ, տեղ մը ամէն օր, հեղեղ կ'ըլլայ, իսկ ուրիշ տեղ մը՝ բոյսերը, մարդիկ եւ կենդանիները առանց ջուրի կը մնան եւ կը չորնան ու կը մեռնին..., տեղ մը այնքա՛ն ձիւն կը տեղայ որ գիւղերն ու քաղաքները կը մնան ձիւնի տակ ու կը կորսուին, իսկ ուրիշ տեղ մը ձիւն ու անձրեւ չի տեղար բնաւ եւ առանց ձիւնի եւ անձրեւի՝ աղբիւրները, առուներն ու գետերը կը ցամփին...:

— Այս որքա՛ն գործ ունիս դուն, կ'ըսէ Արա, աւելի զարմացած:

— Ես տակաւին ուրիշ բաներ ալ կ'ընեմ, կը շարունակէ Քամին: Գիտե՛ս՝ քաղաքներու մէջ օդը ապականած կ'ըլլայ ծուխէ եւ փոշիէ, ես այդ ապականած օդը, ամէն օր կ'առնեմ ու կը տանիմ, եւ անոր տեղ քաղաք կը բերեմ դաշտերուն եւ լեռներուն մաքուր օդը...:

- Դուն իրապէ՛ս գրադ՝ մէկն ես, կ'ըսէ Արա:
- Ու հիմա՛ մնաս բարո՛ւ, կ'ըսէ Քամին Արային, պէտք է որ մեկնին, քանի որ գործ ունին: Այսպէս կ'ըսէ, կը շոյէ Արային դէմքն ու մազերը եւ կը թռի՛, կ'երթա՛յ...:

Latinize Okunuşu

KAMİN YEV ARAN

Ara or mı gı hartsıne Kamiin.

- Kami, tun inçu mişd g'acabares u gı vazes:
- Bizdig diğa, gı badaskhane Kamin, g'acabarem, vorovhedev şad kordz unim, izpağadz yem:
- Şad kordz unis tun..., gı zarmana Ara:
- Ayo, şad gı badaskhane Kamin, im kordzis martots dzarayel e, martots yev polor gentaninerun u puyserun: Midig ire. Badmem kezi te yes inçer gınem: Aşkharhi vıra gan yergirner, voronk şad dak yen, yev gan uriş yergirner, voronk şad tsurd yen: Yes g'ertam tebi dak yergirner, yev anonts dak oten gı danim tebi tsurd yergirner, vorbeszi martig hon daknan kiç mı: Hedo g'ertam tebi tsurd yergirner yev anonts bağ oten gı danim tebi dak yergirner, vorbeszi hon martig yev polor gentaninerın u puysnerı zovanan kiç mı:
- Kamin gı şarunage.
- Kides, dzoverun, licerun, kederun çurerı gı şokianan yev amb g'ıllan arevun dakutenen. Yes ayt amberı gı danim aşkharhi polor goğmerı: Yete yes ayt amberı çıtsırvem değ mı amen or heğeg g'ılla, isg uriş değ mı puyserı, martig yev gentaninerı arats çuri gı minan yev gı çornan u gı mernin..., değ mı aynkan tzün gı değa vor küğerin u kağaknerı gı minan tzüni dag u gı gorsuvin, isg uriş değ mı tzün u antzrev çi değar pınav yev arants tzüni yev antzrevi ağpürnerı, arunerın u kederı gı tsamkin...:
- Ays vorkan kordz unis tun, g'ise Ara, aveli zarmatsadz:

- Yes dagavin uriş paner al g'inem, gı şarunage Kamin: Kides kağakneru meç otı abaganadz g'illa dzukhe yev poşie, yes ayt abaganadz otı, amen or g'arnem u gı danim, yev anor değ kağak gı perem taşderun yev lernerun makur otı....:
- Tun irabes ızpağıdz megın yes, g'ise Ara:
- U hima minas parov, g'ise Kamin Arayin, bedk e vor megnim, kani vor kordz unim: Aysbes g'ise, gı şoye Arayin temkın u mazerı yev gı tırı, g'erta....:

Türkçe Çevirisi

RÜZGÂR VE ARA

Ara bir gün Rüzgâr'a sorar:

- Rüzgâr, sen niçin her zaman acele ediyorsun ve koşuyorsun?
- “Acele ediyorum, çünkü çok işim var ve meşgulüm küçük çocuk” (diye) cevap verir rüzgâr,
- “Senin çok işin var” (diyerek) şaşırır Ara.
- “Evet, çok... benim işim insanlara hizmet etmektir. İnsanlara, bütün hayvanlara ve bitkilere” (diye) cevap verir rüzgâr. “Dinle, anlatayım sana ben neler yapıyorum? Dünya üzerinde çok sıcak ve çok soğuk ülkeler vardır. Ben sıcak ülkelere doğru giderim ve onların sıcak havasından soğuk ülkelere insanların ısınması için götürürüm. Sonra soğuk ülkelere doğru giderim ve onların soğuk havasından sıcak ülkelere götürürüm ki orada insanlar, bütün hayvanlar ve bitkiler biraz serinlesinler diye...”

Rüzgâr devam eder.

- “Bilirsin denizlerin, göllerin, ırmakların suları güneş sıcaklığından buharlaşır ve bulut olurlar. Ben o bulutları dünyanın her tarafına götürürüm. Eğer o bulutları dağıtmazsam bir yerde her gün sel olur. Hâlbuki başka bir yerde bitkiler, insanlar ve hayvanlar susuz kalırlar ve ölürler. Bir yerde o kadar kar yağar ki köyler ve şehirler karın altında

kalırlar ve kaybolurlar, hâlbuki başka bir yerde kar ve yağmur hiç yağmaz ve karsız ve yağmursuz kalan pınarlar, dereler ve ırmaklar kururlar”.

– “Evet, ne kadar çok işin var senin” der Ara, daha şaşırılmış olarak.

– “Ben daha başka şeyler de yaparım (diye) devam eder rüzgâr. Bilirsin şehirlerde dumandan ve tozdan hava kirli olur, ben o kirli havayı her gün alırım, götürürüm ve onun yerine şehre kırların ve dağların temiz havasını getiririm”.

– “Sen gerçekten meşgul birisin” der Ara.

– Rüzgâr Ara’ya “Ve şimdi kal sağlıcakla, yola koyulmalıyım, çünkü işim var” der, Ara’nın yüzünü, saçlarını okşar ve uçar, gider...

ՇՈՄԻՆ

Սպիտուկ (փրօթէին), C, A եւ B, կենսանիւթերով հարուստ բանջարեղէն մը, որ շատ օգտակար է սակաւարիւթեան, երկաթի անբաւարարութեան, տեսողութեան տկարութիւն ունեցողներուն համար: Կը բարելաւէ աղիւքներու շարժողականութիւնը, կ'անխարզիլէ լինտերու բորբոքումը: Շոմինը հարուստ է նաեւ K կենսանիւթով, որ կը զօրացնէ ոսկորները: Շոմինով կը պատրաստուած տարբեր ճաշատեսակներ, սակայն ամենօգտակարը՝ հում շոմինով պատրաստուին աղցանն է եւ անոր թարմ հիւրը: Նախընտրելի է գայն օգտագործել թարմ: Երկար մնալու պարագային, անոր մէջ կը յառաջանան ազօթային նիւթեր, որոնք վնասակար կը դարձնեն գայն:

Latinize Okunuşu

ŞOMİN

Sbidov (protein), C, A yev B, gensanüterov harusd pañçareğen mı, vor şad okdagar e sagavarütyan, yergati anpavararutyan, desoğutyan digarutyün unetsoğnerun hamar: Gı parelave ağikneru şarjoğanutyunı, g'ankharkile linderu porpokumı: Şomini harusd e nayev K gensanütov vor gı zoratsıne vosgornerı: Şominov gı badrasdıvin darper çaşadesagner, sagayn amenaokdagarı hum şominov badrasdıvadz ağtsanın e yev anor tarm hütı: Nakhındreli e zayn okdakordzel tarm: Yergar mınalu barakayın, anor meç gı haraçanan azotayın nüter, voronk vınasagar gı tartzınen zayn:

Türkçe Çevirisi

ISPANAK

Ispanak (protein) C, A ve B vitaminlerini içeren kansızlığı, demir yetmezliği ve görme zayıflığı olanlar için çok faydalı bir sebzedir. Bağırsakların hareketlerini iyileştirir, sinir sistemini kuvvetlendirir, diş

etlerinin iltihaplanmasının önüne geçer. Ispanak K vitaminiyle de zengindir ki kemikleri kuvvetlendirir. Ispanakla farklı yemek türleri hazırlanır, fakat en faydalısı pişmemiş ıspanakla hazırlanmış salata ve onun taze özü. Onu taze kullanmak tercih edilir. Uzun kalması durumunda onun içinde zararlı hale getiren azotla ilgili maddeler oluşur.

ՔԻՄ ԷՆԿԻՆ ԳԻՒՂԻՆ ՄԷՋ ԱՄԷՆ ԻՆՉ ԿԸ ԾՓԱՅ

Քիմ էնկ 11 տարեկան աղջնակ մըն է: Ան կ'ապրի Քամպոչիայ մէջ, Ասիայ երկիրներէն մէկը: Անոր գիւղին մէջ, ամէն ինչ ջուրին վրայ կը գտնուի, տուներ, նպարավաճառի խանութներ, դպրոց եւլն.:

Քիմ էնկ կ'ապրի Քամփոնկ Լուոնկի մէջ, որ ընդարձակ լիճի մը վրայ ծփացող գիւղ մըն է: Հոն ամէն ինչ կը ծփայ. տուները, դպրոցը, խմելու ջուրի կայանը պուտոտայական տաճարը եւ նպարավաճառի խանութները: Ծախողները գիւղին մէջ կը պտըտին իրենց նաւակներով՝ բնակիչներուն առաջարկելով պտուղներ, բանջարեղէններ, խմիչֆ, հագուստներ կը ծախեն:

Քիմ էնկին տունը շինուած է նաւու մը վրայ, որ շրջապատուած է լիճին խորը տնկուած պամպուկ եղէգներով՝ աւելի հաստատուն ըլլալու համար: Ուրիշ նաւու մը վրայ գետեղուած մեծ շարժակ մը ամբողջ գիւղին համար ելեկտրականութիւն կ'արտադրէ: Պէտք է յաճախ երթալ բարդերը դարձեալ լեցնելու, հետեւաբար ընտանիքը կը փորձէ ելեկտրականութիւն խնայել:

Քիմ էնկի ընտանիքը կ'ապրի ձկնորսութեամբ: Անոր մայրը կը պատրաստէ ուտկանները: Հայրը լիճին վրայ ձկնորսութիւն կ'ընէ: Լիճը ձուկերով շատ հարուստ է: Ապա ան կ'երթայ գանոնֆ ցաւփին վրայ կամ ծփացող գիւղին մէջ ծախելու: Քիչ մը դրամ շահելու համար Քիմ էնկ փոքրիկ աշխատանքներ կը կատարէ, ինչպէս՝ կարիքսներու կողովներ շինել ուրիշ ձկնորսներու համար:

Ամէն օր Քիմ էնկ եւ իր ամենէն մօտիկ ընկերուհին միասին դպրոց կ'երթան նաւակով:

Մանուկները իրենց քիւրը դասարանին մէջ կը դնեն, որպէսզի անոնք չգողցուին: Հինգ դասարաններուն աշակերտները դպրոց կ'երթան կա'մ առտուն, կա'մ կէսօրէ ետք: Քիմ էնկ մեծ կեդրոնացումով իր պարտականութիւնները կը կատարէ: Ան կ'ուզէ հետագային բժիշկ դառնալ՝ իր ընտանիքը խնամելու համար:

KİM ENGİN KÜĞİN MEÇ AMEN İNÇ GI DZI PA

Kim Eng 11 (Dasnı meg) daregan ağçınag mın e. An g'abri Kamboçyo meç, Asyo yergirneren megı: Anor küğın meç, amen inç çurin vıra gı kıldıvı, duner, nıbaravacarı khanutner, tıbrots yevln (yevaylin) ....:

Kim Eng g'abri Kampong Lıvongi meç, vor intartzag lidzi mı vıra dzıpatsoğ küğ mın e: Hona men inç gı dzıpa. Dunerı, tıbrotsı, khimelu çuri gayanı buddayagan dacarı yev nıbaravacarı khanutnerı: Dzakhoğnerı küğın meç gı bıdıdın irents navagnerov pınagıçnerun araçargelov, bıduğner, pañçareğenner, khımiçk, hakusdner gı dzakhen:

Kim Engin dunı şınvadz e navu mı vıra, vor şırçabadvadz e licin khori dıngıvadz bambuvi yeğeknerov aveli hasdadun ılalu hamar: Uriş navu mı vıra zedeğvadz medz şarjag mı ampoğç küğın hamar yelegdıraganutyun g'ardatre: Bedk e hacakh yertal parterı tartzyal letsınelu, hede vapar indanıkı gı portze yelegdıraganutyun khınayel:

Kim Engi indanıkı g'abri tzıgnorisutyamp: Anor mayrı gı badrasde urgannerı: Hayrı licin vıra tzıgnorisutyun g'ine: Licı tzugerov şad harusd e: Aba an g'erta zanonk tsadkin vıra gam dzıpatsoğ küğın meç dzakhelu: Kiç mı tıram şahelu hamar Kim Eng pokrig aşkhadankner gı gadare, inçbes garitosneru goğovner şinel uriş tzıgnorisneru hamar:

Amen or Kim Eng yev ir amenen modig ingeruhin miasin tıbrots g'ertan navagov:

Manugnerı irents tierı tasaranın meç gı tinen, vorbeszi anonk çıkoğtsvin: Hink tasarannerun aşagerdnerı tıbrots g'ertan gam ardun, gam gesore yedk: Kim Eng medz getronatsumov ir bardaganutyunnerı gı gadare: An g'uze hedakayın pjişg tarnal ir indanıkı khınamelu hamar:

KİM ENG'İN KÖYÜNDE HER ŞEY YALPALANIYOR

Kim Eng 11 yaşında küçük bir kızdır. O Asya ülkelerinden biri olan Kambodio'da yaşamaktadır. Onun köyünde her şey suyun üzerinde bulunmaktadır; evler, bakkal dükkânları, okul...

Kim Eng geniş bir gölün üzerinde yalpalanan bir köy olan Kampong Lvongi'de yaşamaktadır. Orada her şey yalpalanır. Evler, okul, içilecek suyun merkezi, buda tapınağı ve bakkal dükkânları. Satıcılar sandallarıyla gezerek köy sakinlerine meyve, sebze, içki, elbise satarlar.

Kim Eng'in evi bir gemi üzerinde yapılmıştır. Bu ev gölün derinine dikilmiş bambu kamışlarıyla daha sağlam olması için çevrilmiştir. Başka bir gemi üzerine büyük bir motor konulmuştur. Bütün köy için elektrik üretir. Bu durumda pilleri doldurmaya sık sık gitmek gerektiğinden aile elektriği idareli kullanmaya çalışmaktadır.

Kim Eng'in ailesi balıkçılıkla yaşar. Annesi ağları hazırlar. Babası gölün üzerinde balıkçılık yapar. Göl balıklarla çok zengindir. Sonra o, onları karada ya da yalpalanan köyde satmaya gider. Kim Eng para kazanmak için diğer balıkçılara karides sepetleri yapmak gibi küçük çalışmalar da yapar, şöyle ki:

Her gün Kim Eng en yakın kız arkadaşıyla birlikte sandalla okula giderler. Küçük çocuklar küreklerini çalınmaması için sınıfa koyarlar. Beş sınıfın öğrencileri okula ya sabah ya da öğleden sonra gelirler. Kim Eng büyük bir konsantrasyonla ödevlerini yapar. O gelecekte kendi ailesine bakmak için doktor olmak istemektedir.

ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐ

Անտառին մէջ երկու ընկեր կը փախին: Արջ մը յարձակեցաւ անոնց վրայ:

Ընկերներէն մէկը փախաւ, ծառ բարձրացաւ ու պահուրտեցաւ: Միւսը շարունակեց իր համբան: Ան ընելիք ոչինչ ունէր, եթէ ոչ պառկիլ եւ մեռած ձեւանալ:

Արջը մօտեցաւ անոր եւ սկսաւ հոտոտել: Իսկ տղան գետինը պառկած՝ շունչը բռնեց, մեռած ձեւանալով: Արջը անոր երեսը հոտոտեց, կարծեց թէ իսկապէս մեռած է եւ հեռացաւ:

Երբ արջը հեռացաւ, ընկերը ծառէն իջաւ ու ծիծաղելով հարցուց.

- Արջը ի՞նչ ըսաւ ականջիդ:
- Արջը ըսաւ որ ստորին եմ այն մարդիկը, որոնք վտանգի ատեն իրենց ընկերները կը ձգեն ու կը փախչին:

Latinize Okunuşu

YERGU INGER

Andarin meç yergu inger gı kalein: Arç mı hartzagetsav anonts vira:

Ingerneren megı pakhav, dzar partzratssav u bahurdetssav: Müsı şarunagetsir campan: An inelik voçinç uner, yete voç bargil yev meradz tzevanal:

Arçı modetssav anor yev işgısav hododel: İşg dığan kedinı bargadz şunçı pırnets, meradz tzevanalov: Arçı anor yeresı hododets, gardzets te işgabes meradz e yev heratssav:

Yerp arçı heratssav, ingerı dzaren içav u dzidzağelov hartsuts.

- Arçı inç ısav agançit:
- Arçı ısav vor ısdorin yen ayn martığı, voronk vıdanki aden irents ingernerı gı tziken u gı pakhçin:

İKİ ARKADAŞ

Ormanda iki arkadaş yürüyorlardı. Bir ayı onların üzerine hücum etti.

Arkadaşlardan biri kaçtı, ağaca tırmandı ve saklandı. Diğer yoluna devam etti. Onun yatmaktan ve ölmüş gibi görünmekten başka yapacak hiçbir şeyi yoktu.

Ayı ona yaklaştı ve koklamaya başladı. Fakat çocuk yere yatmış, ölü taklidi yaparak nefesini tuttu. Ayı onun yanağını kokladı, gerçekten ölmüş olduğunu sanarak uzaklaştı.

Ayı uzaklaşınca arkadaş ağaçtan indi ve gülerek sordu:

—Ayı kulağına ne dedi?

—Ayı “Tehlike zamanında kendi arkadaşlarını bırakıp kaçan insanlar alçaktır” dedi.

ԹՈՒԽՍԸ ԵՒ ՃՈՒՏԻԿՆԵՐԸ

Հաւը որ բուխսի նստած էր, հուտիկներ հանեց: Բայց ան չէր գիտեր թէ ի՞նչպէս պաշտպանէր զանոնք: Ան ըսաւ իր հուտիկներուն. «Դարձեալ կհեպին մէջ մտէք: Եթէ դուք կհեպիկ մէջ ըլլաք, ես ձեր վրայ կը նստիմ այնպէս, ինչպէս առաջ կը նստէի եւ կը պաշտպանեմ ձեզ»:

Ճուտիկները իրենց մօրը խօսքը լսեցին, մտան կհեպներուն մէջ: Բայց կհեպներուն մէջ տեղաւորուիլ չկարողացան, որովհետեւ անգամ մը դուրս ելած էին հոնկէ: Անոնք միայն իրենց թեւերը կըցան կհեպին մէջ ամփոփել:

Այն ատեն հուտիկներէն մէկը ըսաւ իր մօրը. «Եթէ մենք միշտ կհեպներու մէջ պիտի մնայինք, աւելի լաւ կ'ըլլար որ դուն մեզ դուրս չհանէիր»:

Latinize Okunuşu

TUKHSI YEV CUDİGNERİ

Havı vor tukhsi nısdadz er, cudigner hanets: Payts an çer kider te inçbes başdbaner zanonk: An ısav ir cudignerun. “Tartzyal gıcebin meç mıdek: Yete tuk gıcebig meç illak, yes tzer vıra gı nısdım aynbes, inçbes araç gı nısdei yev gı başdbanem tzez”:

Cudignerı irents morı khoskı lısetsın, mıdan gıcebnerun meç: Payts gıcebnerun meç değavorvil çıgaroğatsan, vorovhede v ankam mı turs yeladz ein honge: Anonk miayn irents teverı gırtsan gıcebin meç ampapel:

Ayn aden cudigneren meğı ısav ir morı. “Yete menk mişd gıcebnerun meç bide mınayınk, aveli lav g'ıllar vor tun mez turs çihaneir”:

Türkçe Çevirisi

KULUÇKA VE CİVCİLER

Kuluçkaya oturan tavuk civcivler çıkardı. Fakat onları nasıl koruyacağını bilmiyordu. O kendi civcivlerine “Tekrar kabuğa girin. Siz kabukta

olursanız sizin üzerinize önceden oturduğum gibi otururum ve korurum sizi” dedi.

Civcivler annelerinin sözünü dinlediler ve kabuklarına girdiler. Fakat kabuklarına yerleşmeyi başaramadılar, çünkü bir defa oradan çıkmışlardı. Onlar kabuğun içinde sadece kendi kanatlarını toplamayı başardılar.

O sırada civcivlerden biri annesine “Biz hep kabukların içinde kalsaydık, bizi dışarı çıkarmasaydın daha iyi olacaktı” dedi.

ՀԱՐՄՆ ՈՒ ՓԵՍԱՆ

Ա՛յդքան գեղեցիկ հարս՝ չէի՛ տեսած ես: հարս չէ՛ր, հրեշտակ էր, այո՛, հրեշտակ:
Անունը Աստղիկ էր:

Փեսան հայրիկիս մէկ բարեկամն էր եւ մենք ընտանեօք հրաւիրուած էինք թէ՛
պսակին եւ թէ՛ հարսնիւիին: Մայրիկս մասնաւոր հագուստ մը գնեց այդ օրուան
համար:

Հայկական եկեղեցին լեցուն էր: Բոլոր հարսնեւորներն ալ հագած էին սիրուն
հագուստներ. Բոլորին երեսին վրայ ժպիտ կար:

Փեսա՛ն ալ շատ գեղեցիկ էր. Իշխանի կը նմանէր:

— Փեսան՝ Պարոն Վահագնը, նշանաւոր երգիչ մըն է, ըսաւ մայրս, իր
ծայնապնակներէն ունինք մեր տունը:

— Իսկ հարսը նշանաւոր երգչուհի մըն է, ըսաւ հայրս, իր ալ ծայնապնակներէն
ունինք մեր տունը:

Ես հիացած կը դիտէի հարսն ու փեսան: Անոնք այնքան գեղեցիկ էին որ կարծես
իրական չէին. Կարծես հէփիաթի մը մէջ էինք բոլորս, եւ բոլորս ալ չկայինք...:

Պսակէն ետք գացինք սրահ՝ հարսնիւիին համար: Ամէն կողմ լոյս ու ծաղիկ կար:
Կերակուրները համեղ էին եւ շատ: Նուագախումբը հայկական պարի եղանակներ
նուագեց եւ բազմաթիւ զոյգեր պարեցին: Մեզի շաքար բաժնեցին:

Իմ աչքս հարսանեական ծաղիկն վրայ էր. Հսկայ ծաղ մըն էր ատիկա, ու եթէ քիչ
մըն ալ բարձր ըլլար՝ առաստաղին պիտի դաչէր:

— Նայէ՛, հարսին մանեակը եւ մատանին ինչպէս կը փայլին, ըսաւ քոյրս, անոր
նուէր տուին:

— Նայէ՛, որքա՛ն խոշոր է ծաղը, ըսի ես, մեզի համար է...:

HARSIN U PESAN

Aytkan keğetsig hars çei desadz yes: Hars çer, hireşdag er, ayo, hireşdag: Anunı Asdğig er:

Pesan hayrigis meg paregamın er yev menk indanyok hıravirvadz eink te bısagin yev te harsnikin: Mayrigis masnavor hakusd mı kınets ayt orvan hamar:

Haygagan yegeğetsin letsun er: Polor harsnevornerin al hakadz ein sirun hakusdner. Polorin yeresin vıra jibid gar:

Pesan al şad keğetsig er. İşkhani gı nımaner:

– Pesan Baron Vahaknı, nışanavor yerkiç mın e, ısav mayrıs, ir tıaynabnagneren unink mer dunı:

– İsg harsı nışanavor yerkuhi mın e, ısav hayrıs, ir al tıaynabnagneren unink mer dunı:

Yes hiatsadz gı tidei harsin u pesan: Anonk aynkan keğetsig ein vor gardzes iragan çein. Gardzes hekyati mı meç eink polorıs, yev polorıs al çıgayink...:

Bısagen yedk katsink sırah harsnikin hamar: Amen goğm luys u dzağig gar: Geragurnerı hameğ ein yev şad: Nıvakakhumpı haygagan bari yeğanagner nıvakets yev pazmativ zuyker baretsin: Mezi şakar pajnetsin:

İm açkıs harsanyegan dzağın vıra er. Hısga dzağ mın er adiga, u yete kiç mın al partzır ıllar arasdağın bidi tıbçer:

– Naye, harsin manyağı yev madanın inçbes gı paylin, ısav kuyrıs, anor nıver divin:

– Naye, vorkan kxoşor e dzağı, ısı yes, mezi hamar e....:

GELİN VE GÜVEY

Ben o kadar güzel gelin görmemiştim. Gelin değildi, melekti, evet melek. Onun adı Asdğig idi.

Güvey babamın bir dostu idi ve biz ailece davet edilmiş idik, hem kilise nikâhına hem de düğüne. Annem özel bir elbise satın aldı o gün için.

Ermeni kilisesi dolu idi. Bütün düğüncüler de sevimli elbiseler giymişlerdi. Hepsinin yüzünde gülümseme vardı.

Güvey de çok güzel idi. Prense benziyordu.

– Annem “Güvey Baron Vahakın meşhur bir şarkıcıdır, onun plaklarından bizim evde var” dedi.

– “Gelelim geline meşhur bir kadın şarkıcıdır, onun plaklarından bizim evde bulunur” dedi babam.

Ben hayran hayran gelin ve güveyi seyrediyordum. Onlar o kadar güzel idiler ki sanki gerçek değillerdi. Sanki hepimiz bir masaldaydık ve hepimiz de yoktuk.

Kilise nikâhından sonra düğüne salona gittik. Her tarafta ışık ve çiçekler vardı. Yemekler lezzetliydi ve boldu. Orkestra Ermeni dans melodileri çaldı ve çok sayıda çift dans etti. Bize şeker dağıttılar.

Benim gözüm düğün pastasının üzerindeydi. O kocaman bir pastaydı, eğer biraz daha yüksek olsaydı tavana değecekti.

– Ablam “Bak, gelinin kolyesi ve yüzüğü nasıl parlıyor dedi, ona hediye verdiler” dedi.

– “Bak ne kadar kocaman pasta, bizim içindi” dedim ben.

ՇՈՒՆԸ ԵՒ ՇՈՒՆԵՐԸ

Շունը մեր ամենէն հին եւ ամենէն հաւատարիմ բարեկամներէն մէկն է: Մեզի հետ կ'ապրի. Մեր որսի ընկերն է, մեր պահակն է, մեր պգտիկներուն խաղընկերն է:

Երբ շատ փոքր էի հայրս գնեց սեւուլիկ շնիկ մը. անունը Սեւուկ դրի: Ան մեզի հետ ապրեցաւ հինգ տարի: Օ՛ր, ո՛վ կրնար մօտենալ մեր տան. Սեւուկը կը հաջէր ու կը վազէր անոր վրայ...: Բա՛յց խեղճը, օր մը, ինքնաւարժին տակ մնաց ու մեռաւ: Որքա՛ն լացի եւ. քոյրիկս ալ լացաւ: Հայրս ուզեց նոր շուն մը բերել. ես չուզեցի: Ինչպէ՛ս կրնայի մոռնալ Սեւուկս:

Կան տեսակ տեսակ շուներ: Գամփուր՝ հովիւի շուն է, բարակը՝ որսի: Կայ գանգրիկը, որ գանգուր մագեր ունի, կապկաշունը, որ կապիկի կը նմանի, կարճոտիկը, որուն ռաբերը շատ կարճ են, ցլաշունը, որ ցուլի կը նմանի, եւայլն:

Շուները «չեն քրտնիր», որովհետեւ անոնց մորթը ծակեր չունի: Եւ այս է պատճառը որ երբ շուները վազեն ու յոգնին՝ բաց կը պահեն իրենց բերանները: Անոնք իրենց բերաններէն միայն կը քրտնին: Շունը զօրաւոր հոտառութիւն ունի: Ոստիկանները շուներ կը գործածեն ոնրագործներ հետապնդելու համար:

Շունը բարեկամն է նաեւ կոյրերուն, անոնց կ'օգնէ որ իրենց համբան գտնեն: Զիւնոտ երկիրներու մէջ շուները սահնակ կը բաւեն:

Կան մարդիկ, որոնք այնքա՛ն կը սիրեն իրենց շուները, որ իրենց ամբողջ հարստութիւնը անոնց կը ձգեն: Շատ մը հարուստ շուներ կան աշխարհի վրայ...:

Latinize Okunuşu

ŞUNI YEV ŞUNERİ

Şunı mer amenen hin yev amenen havadarim paregamneren meğın e: Mezi hed g'abri. Mer vorsi ingern e, mer bahagn e, mer bızdignerun khağingern e:

Yerp şad pokr ei hayrıs kınets sevulig şınıg mı. anunı Sevug tırı: An mezi hed abretsav hink dari: Oo, ov gırnar modenal mer dan. Sevugı gı haçer u gı vazer anor vıra...: Payts kheğcı, or mı, inknaşarjin dag mınats u

merav: Vorkan latsi yes. kuyrigıs al latsav: Hayrıs uzets nor şun mı perel.
yes çuzetsi: İnçbes gırnayi mornal Sevugıs:

Gan desag desag şuner: Kamprı hovivi şun e, paragı vorsı: Ga kankrigı,
vor kankur mazer uni, gabgaşunı, vor gabigi gı nımani, garcodigı, vorun
vodkerı şad garc yen, tsılaşunı, vor tsuli gı nımani, yevaylın:

Şunerı “çen kırdnır”, vorovhedev anonts mortı dzager çuni: Yev ays e
badcarı vor yerp şunerı vazen u hoknin pats gı bahen irents perannerı:
Anonk irents peranneren miayn gı kırdnin: Şunı zoravor hodarutyun uni:
Vosdigannerı şuner gı kordzadzen vocrakordzner hedabıntelu hamar:

Şunı paregamın e nayev guyrerun anonts g'okne vor irents campan
kıdnen: Tzünod yergirneru meç şunerı sahnag gı kaşen:

Gan martig, voronk aynkan gı siren irents şunerı, vor irents ampoğç
harısdutyunı anonts gı tzıken: Şad mı harusd şuner gan aşkharhi vıra...:

Türkçe Çevirisi

KÖPEK VE KÖPEKLER

Köpek bizim en eski ve en sadık dostlarımızdan biridir. Bizimle yaşar.
Bizim ev arkadaşımızdır. Bizim bekçimizdir. Onlar bizim küçüklerin oyun
arkadaşıdır.

Küçükken babam bana bir siyah köpek satın aldı. Adını Sevug (Siyahçık)
koydum. O bizimle beş yıl yaşadı. Oo... kim yaklaşabilirdi bizim eve.
Sevug havlar ve onun üzerine koşardı. Fakat zavallı bir gün arabanın
altında kaldı ve öldü. Ne kadar ağladım, kız kardeşim de ağladı. Babam
yeni bir köpek getirmek istedi. Ben istemedim. Nasıl unutabilirdim
Sevug'u.

Türlü türlü köpekler vardır. “Kampır” çoban köpeğidir. “Parag” av köpeği,
kıvrıcık saçları olan “Kangrig”, maymuna benzeyen “Gabgaşun”, ayakları
çok kısa olan “Garcodig”, boğaya benzeyen “Tsılaşun” vb.

Köpekler “terlemezler” çünkü onların derisinin delikleri yoktur ve bu sebeptendir ki köpekler koştuklarında yorulurlarsa ağızlarını açık tutarlar. Onlar sadece ağızlarından terlerler. Köpeğin güçlü koku alma yetisi vardır. Polisler katilleri takip etmek için köpek kullanırlar.

Köpek aynı zamanda körlerin de dostudur. Onlara yollarını bulmaları için yardım ederler. Karlı ülkelerde köpekler kızak çekerler.

Köpeklerini çok seven ve tüm zenginliğini köpeklere bırakan insanlar vardır. Birçok zengin köpek vardır dünyada...

ԱՌԱՄԱՆԴԻ ԿԱՑԻՆԸ

Փայտաահատ մը փայտ կը կտորէր գետի մը ափին: Յանկարծ փրքաւ կացինին կորը, եւ կացինը ինկաւ ջուրին մէջ: Շատ աղֆատ էր փայտահատը եւ դրամ չունէր որ նոր կացին մը գնէր. ու վիշտէն սկսաւ հառաչել:

Յանկարծ անտառէն դուրս եկաւ ծերունի մը, կեցաւ փայտահատին մօտ ու հարցուց.

- Ինչո՞ւ այդքան տխուր ես, բարեկա՛մ...
- Կացինս գետը ինկաւ, ըսաւ փայտահատը, եւ դրամ չունիմ որ նոր մը գնեմ..., չեմ գիտեր՝ ի՞նչ պիտի ընեմ:
- Եթէ ա՛յդ է պատճառը՝ բան մը չէ, ըսաւ ծերունին ու մտաւ ջուրը եւ պահիկ մը ետք դուրս ելաւ ջուրէն՝ ձեռքին՝ ոսկիէ կացին մը, ըսաւ. «Ահա՛ կացինդ, ա՛ն...»:
- Ատիկա իմ կացինս չէ, պատասխանեց փայտահատը:
- Ծերունին նորէն մտաւ ջուրը, եւ ձեռքին արծաթէ կացին մը ունէր երբ դուրս ելաւ:
- Ասիկա՞ է կացինդ, հարցուց ծերունին:
- Ո՛չ, ատիկա ալ չէ իմ կացինս, պատասխանեց փայտահատը:

Ծերունին երրորդ անգամ սուգուեցաւ ջուրին մէջ եւ դուրս հանեց երկարէ պարզ կացին մը:

- Ատիկա է իմ կացինս, գոչեց փայտահատը ուրախութեամբ եւ շնորհակալութիւն յայտնեց ծերունիին: Ու պիտի մեկնէր՝ երբ ծերունին ըսաւ.
- Այս երկու կացիներն ալ առ, զանոնք ֆեզի կուտամ..., դուն հեմարտախօս անձ մըն ես, կ'ուզեմ վարձատրել ֆեզ...:

Զարմացած, բայց ուրախութեամբ՝ փայտահատը առաւ կացիները, շնորհակալութիւն յայտնեց նորէն ու գնաց տուն:

Փայտահատը հարուստ բայց ազաւ դրացի մը ունէր. Երբ ան լսեց փայտահատին պատմութիւնը՝ կացին մը առաւ, գնաց գետափ, կացինը նետեց գետը եւ սկսաւ հառաչել ու լալ:

- Եւ ահա եկաւ նոյն ծերունին ու հարցուց թէ մարդը ինչո՞ւ կուլար:
- Կացինս ջուրը ինկաւ, ըսաւ ագահ մարդը, չեմ գիտեր ի՞նչ պիտի ընեմ...:
- Ես կը բերեմ կացինդ ըսաւ ծերունին ու մտաւ ջուրը: Պահ մը ետք դուրս ելաւ՝ ձեռքին երկաթէ կացին մը:
- Ատիկա չէ իմ կացինս, ստեց մարդը, իմս փայլուն էր:
- Ծերունին նորէն սուգուեցաւ ջուրին մէջ եւ դուրս հանեց արծաթէ կացին մը:
- Ատիկա ալ իմս չէ, նորէն ստեց ագահ մարդը, իմս աւելի գեղեցիկ էր...
- Երրորդ անգամ ծերունին սուգուեցաւ ջուրին մէջ ու հանեց ոսկիէ կացին մը:
- Հա՛ ատիկա է իմ կացինս, գոչեց մարդը, չո՛ւտ ինծի տուր:
- Վստա՞հ ես, հարցուց ծերունին, գետին մէջ ուրիշ կացին մըն ալ կայ, որ ադամանդէ կոթ ունի..., անիկա չըլլայ քու կացինդ...
- Զիւ՞ն ես ճիւ՞ն ես, ես սխալեցայ, ըսաւ ագահ մարդը, իմ կացինս ադամանդէ կոթ ունէր...
- Ծերունին պահ մը տխրորէն նայեցաւ ստախօս ու ագահ մարդուն, ու նորէն սուգուեցաւ ջուրին մէջ, բայց ա՛լ դուրս չեկաւ...:

Latinize Okunuşu

ATAMANTE GATSINI

Paydahad mı payd ı godrer kedi mı apin. Hangardz pırtav gatsinin gotı, yev gatsini ingav çurin meç: Şad ağkad er paydahadı yev tıram çuner vor nor gatsin mı kiner u vişden ısgısav haraçel:

Hangardz andaren turs yegav dzeruni mı, getsav paydahadin mod u hartsuts.

— İnçu aytkan dıkhur yes, paregam...?

— Gatsinis kedi ingav, isav paydahadı, yev tıram çunim vor nor mı kinem..., çem kider inç bidi inem:

— Yete ayt e badcarı pan mı çe, isav dzerunin u mıdav çurı yev bahig mı yedk turs yelav çuren tzerkin vosgie gatsin mı, isav. “Aha gatsinit, ar...”:

– Adiga im gatsinis çe, badaskhanets paydahadı:

– Dzerunin noren mıdav çurı, yev tzerkin ardzate gatsin mı uner yerp turs yelav:

– Asiga e gatsinit, hartsuts dzerunin:

– Voç, adiga al çe im gatsinis, badaskhanets paydahadı:

– Dzerunin yerrort ankam suzvetsav çurin meç yev turs hanets yergate barz gatsin mı:

– Adiga e im gatsinis, koşets paydahadı urakhutyamp yev şnorhagalutyun haydnets dzeruniin: U bidi megner yerp dzerunin isav.

– Ays yergu gatsinnern al ar, zanonk kezi gudam..., tun cışmardakhos ants mın yes, g'uzem vartzadrel kez...:

Zarmatsadz, payts urakhutyamp paydahadı arav gatsinnerı, şnorhagalutyun haydnets noren u kınats dun:

Paydahadı harusd payts akah tıratsi mı uner. Yerp an lısets paydahadin badmutyuni gatsin mı arav, kınats kedap, gatsini nedets kedi yev isgısav haraçel u lal:

Yev aha yegav nuyn dzerunin u hartsuts te martı inçu gular:

– Gatsinis çurı ingav, isav akah martı, çem kider inç bidi inem...:

– Yes gı perem gatsinit isav dzerunin u mıdav çurı: Bah mı yedk turs yelav tzerkin yergate gatsin mı:

– Adiga çe im gatsinis, sidses martı, imıs paylun er:

Dzerunin noren suzvetsav çurin meç yev turs hanets ardzate gatsin mı:

– Adiga al imıs çe, noren sidses akah martı, imıs aveli keğetsig er...

Yerrort ankam dzerunin suzvetsav çurin meç u hanets vosgie gatsin mı:

– Ha adiga e im gatsinis, koşets martı, şud indzi dur:

Vısdah yes, hartsuts dzerunin, kedin meç uriş gatsin mın al ga, vor atamante got uni..., aniga çılla ku gatsinit...

– Cışt yes cışt yes, yes sıkhaletsa, isav akah martı, im gatsinis atamante got uner...

Dzerunin bah mı dıkhroren nayetsav sıdakhos u akah martun, u noren suzvetsav çurın meç, payts al turs çelav...:

Türkçe Çevirisi

ELMAS BALTA

Bir oduncu ırmak kıyısında odun kırıyordu. Aniden baltanın sapı koptu ve balta suyun içine düştü. Oduncu çok fakirdi ve yeni bir balta almaya parası yoktu ve üzüntüsünden iç çekmeye başladı.

Ormandan aniden bir yaşlı dışarı çıktı, oduncunun yanında durdu ve sordu:

- “Niçin o kadar üzüntülüsün dostum?”
- Oduncu “Baltam nehre düştü. Yeni bir tane satın alabilmem için param yok ve ne yapacağımı bilmiyorum” dedi.
- Yaşlı “Eğer sebep bu ise bir şey değil” dedi ve suya girdi. Bir zaman sonra elinde altından bir balta ile dışarı çıktı “İşte baltan, al!” dedi.
- “Bu benim baltam değildir” diye karşılık verdi oduncu.

Yaşlı yeniden suya girdi ve elinde gümüşten bir balta ile dışarı çıktığında;

- “Baltan bu mudur?” diye sordu yaşlı.
- “Hayır bu da benim baltam değil” diye cevapladı oduncu.

Oduncu üçüncü defa suyun dibine süzüldü ve dışarı sadece demirden bir balta çıkardı.

- Oduncu “Budur benim baltam” diye haykırdı sevinçle ve yaşlıya teşekkür etti. Yaşlı tam gidecekti ki:
- “Bu iki baltayı da al, onları sana veriyorum. Sen dürüst birisin, seni ödüllendirmek istiyorum” dedi.

Oduncu şaşırmış bir şekilde, fakat sevinçle baltaları aldı, yeniden teşekkür etti ve eve gitti.

Oduncunun zengin fakat açgözlü bir komşusu vardı. Oduncunun hikâyesini duyar duymaz bir balta aldı ve nehir kıyısına gitti. Baltayı nehre atarak iç çekmeye ve ağlamaya başladı.

Ve işte aynı yaşlı geldi ve adama niçin ağladığını sordu.

- Açgözlü adam “Baltam suya düştü, ne yapacağım bilmiyorum” dedi.
- Yaşlı “Ben getiririm baltanı” dedi ve suya girdi. Bir zaman sonra elinde demirden bir balta ile sudan çıktı.
- “Bu benim baltam değil, benimki parlaktı” diye yalan söyledi adam.

Yaşlı yeniden suya daldı ve dışarı gümüşten bir balta çıkardı.

- “Bu da benim değil, benimki daha güzeldi” diyerek yeniden yalan söyledi açgözlü adam.

Üçüncü kere yaşlı süzüldü suyun dibine ve altından bir balta çıkardı.

- “İşte benim baltam budur, hemen bana ver” diye haykırdı adam.
- Yaşlı “Nehirde elmas sapı olan başka bir balta var. Emin misin, o senin baltan olmasın” diye sordu.
- Açgözlü adam “Doğru söylüyorsun, doğru söylüyorsu, ben yanıldım, benim baltamın elmastan sapı vardı” dedi.

Yaşlı bir an üzüntülü bir şekilde yalancı ve açgözlü adama baktı ve yeniden suya daldı, fakat artık sudan dışarı çıkmadı.

ԶԷՆՔԵՐԸ

Ես կ'ատենմ գէնֆերը, ու երբ տեսնենմ մէկը, որ գէնֆ ունի, անկէ հետու կը փախչիմ: Զէնֆը եւ ոճիրը իրարու կապուած են: Նոյնիսկ երբ պզտիկ էի՝ խաղալիք գէնֆերը չէի սիրեր...:

Դժբախտաբար աշխարհի լեցուն է գէնֆերով, եւ մարդիկ ամէն օր նոր գէնֆեր կը շինեն: Անոնք նոր գէնֆեր կը շինեն՝ զիրար սպաննելու համար. Եւ ես այդ բանը չեմ հասկնար...:

Երեւ ամիս առաջ մեր դրացիներէն մէկը՝ միւսը սպաննեց: Սարսափելի էր. Ես պատուհանէն դուրսը կը դիտէի՝ երբ տեսայ որ երկու ինֆնաւորժներ յանկարծ կեցան մեր տունին առջեւ, ու մէկուն պատուհանէն մարդ մը կրակեց միւսին վրայ, եւ ինֆնաւորժը փեց ու գնաց: Ես վախէս ճչացի: Արիւն կը վազէր մարդուն երեսէն...: Ան մեռաւ յետոյ: Ես գիտիմ կը հանչնայի...:

Երեւ փոքր գաւառի ունի...: Կինը մօրս ծանօթ է...: Օ՛, բնաւ պիտի չմոռնամ այդ պատկերը...: Շաբաթ մը ետք բռնեցին ոճրագործը զայն ալ կը հանչնամ. Երկու պզտիկ աղջիկներ ունի. Մեզմէ 6-7 տուն անդին կը բնակին: Քանի՜ զիւերներ չկըցայ ֆնանալ...:

Զէ, ես կ'ատենմ գէնֆերը, եւ բնաւ գէնֆ պիտի չառնենմ ձեռքս:

— Կը հասկնամ ֆեզ, կ'ըսէ ընկերս՝ Շահնուրը, բայց կը մոռնամ որ աշխարհի վրայ չար մարդիկ կան, եւ պէտք է մենք մեզ պաշտպանենք անոնց դէմ:

— Մեզ պաշտպանելը ոստիկաններուն գործը չէ՞, կը հարցնենմ:

— Այո՛, բայց, կ'ըսէ Շահնուրը...

ZENKERİ

Yes g'adem zenkerı, u yerp desnem megı, vor zenk uni, ange heru gı pakhçim: Zenkerı yev vocırı ıraru gabvadz yen: Nuynisg yerp bızdig ei khağalik zenkerı çei sirer...:

Tıjpakhdapar aşkharh letsun e zenkerov, yev martig amen or nor zenker gı şinen: Anonk nor zenker gı şinen zirar ısbannelu hamar. Yev yes ayt panı çem hasgınar...:

Yerek amis araç mer tıratsineren megı müsı ısbannets: Sarsapeli er. Yes baduhanen tursı gı tidei yerp desa vor yergu inknaşarjner hangardz getsan mer dunin arçev, u megun baduhanen mart mı gıragets müsin vıra, yev inknaşarjı kışets u kınats: Yes vakhes cıçatsı: Arün gı vazer martun yeresen...: An merav hedo: Yes zink gı cançnayı...:

Yerek pokr zavag uni...: Gını morıs dzanot e...: Oo, pınav bidi çımornam ayt badgerı...: Şapat mı yedk pırnetsin vocrakordzı. Zayn al gı cançnam. Yergu bızdig ağçigner uni. Mezme 6-7 dun antin gı pınagin: Kani kişerner çığırtsa kınanal...:

Çe, yes g'adem zenkerı, yev pınav zenk bidi çarnem tzerkıs:

– Gı hasgınam kez, g'ise ingerıs Şahnurı, payts gı mornas vor aşkharhi vıra çar martig gan, yev bedk e menk mez başdbanenک anonts tem:

– Mez başdbanelı vosdigannerun kordzı çe, gı hartsinem?:

– Ayo, payts, g'ise Şahnurı...:

Türkçe Çevirisi

SİLAHLAR

Ben silahlardan nefret ederim ve silahı olan birini gördüğümde ondan uzağa kaçırım. Silah ve cinayet birbirine bağlıdır. Hatta küçük olduğumda bile oyuncak silahları sevmezdim.

Maalesef dünya silahlarla doludur ve insanlar her gün birbirini öldürmek için yeni silahlar yapmaktadırlar. Ve ben bu şeyi anlamıyorum.

Üç ay önce bizim komşulardan biri öbürünü öldürdü. Korkunç idi.

Pencereden dışarıyı seyrettiğim bir anda iki arabanın aniden bizim evin önünde durduğunu ve pencerenin birinden bir adamın ötekinin üzerine ateş ettiğini ve arabayı sürüp gittiğini gördüğümde ben korkudan haykırdım. Adamın yüzünden kan akıyordu. O sonra öldü. Ben onu tanıyordum.

Üç küçük çocuğu var. Kadın annemin tanıdığıdır. Oo, hiç unutmayacağım o manzarayı. Bir hafta sonra katili yakaladılar. Onu da tanıyorum. İki küçük kızı var. Bizden 6-7 ev ötede oturuyorlar. Kaç gece uyuyamadım.

Hayır, ben silahlardan nefret ediyorum ve asla elime silah almayacağım.

— Seni anlıyorum, dedi arkadaşım Şahnur, fakat unutuyorsun ki dünyanın üzerinde çok kötü insanlar var ve kendimizi onlara karşı korumamız gerekir.

— Bizi korumak polislerin işi değil mi?

— Evet, fakat der Şahnur...

ԱՖՐԷՏ ՆՕԲԵԼ ԵՒ ԻՐ ՆՕԲԵԼԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

Ալֆրէտ Նօպէլ ծնած է Շուէտի (Իսվէշ) Սթօքհոլմ քաղաքին մէջ 1833 ին եւ մեռած է 1896 ին:

Նօպէլ եղած է համբաւաւոր բնաւուծագէտ (շիմիսթ) եւ առաջին անգամ ինք հնարած է ուժանակը (տինամիթ) որ շատ զօրաւոր պայթուանքի յառաջ բերող ռումբ մըն է: Անով է որ մեծ ժայռերը եւ համբերը կը փլփռեն եւ կը վիլցնեն: Ուժանակը կը գործածուի նաեւ պատերազմներու ընթացքին:

Բայց Նօպէլ այդ ուժանակի գիտով չէ որ անմահացած է: Ան, այդ գիտին շնորհիւ շահած հարստութիւնով հաստատած է համաշխարհային մեծ մրցանակներ բնագիտութեան (ֆիզիք), քիմիաբանութեան (քիմիա), բժշկութեան, գրականութեան եւ այլ ճիւղերու մէջ մեծ եւ կարեւոր գործեր կատարողներուն համար: Այս մրցանակը կը տրուի նաեւ աշխարհի խաղաղութեան համար մեծ ծաւալութիւններ ընողներուն: Նօպէլի հաստատած այս կարեւոր մրցանակը կը կոչուի «Նօպէլեան Մրցանակ»:

Կարեւոր գործ մը կատարած գիտուններ կամ գրագէտներ իրենց այդ գործը կը դրկեն Շուէտ ուր, հմուտ (գարգացած) մարդոցմէ կազմուած մասնաւոր դատակազմ (ժիւրի) մը կը քննէ զայն եւ եթէ հաւնի, դրամական նուէր մը կուտայ այդ գործին հեղինակին: Եւ, ամէն մէկ մրցանակի բաշխումի ժամանակ Ալֆրէտ Նօպէլ անգամ մը եւս կը յիշուի ամբողջ աշխարհի կողմէ:

Latinize Okunuşu

ALFRED NOBEL YEV İR NOBELYAN ARTŞANAGI

Alfred Nobel dzinadz e Şivedi (İsveç) İstokolm kağakin meç 1883 (hazar utı harür utsunı yerek)ın yev meradz e 1896 (hazar utı harür inusunı vets)ın: Nobel yeğadz e hampavavor pinaludzakad (şimist) yev araçin ankam ink hınaradz e ujanagi (dinamit) vor şad zoravor baytummer haraç peroğ rump mın e: Anov e vor medz jaynerı yev hankerı gı pışren yev gı pıltsınen: Ujanagi gı kordzadzvi nayeve baderazmıneru intnatşkin:

Payts Nobel ayt ujanagi küdov çe vor anmahatsadz e: An, ayt küdin şınorhiv şahadz harisdutyunov hasdadadz e hamaşkharhayin medz mırtsanagner pınakidutyanyan (fizik)/kimyapanutyanyan (kimya), pıjšıgutyanyan, kıraganutyanyan yev ayl cüğeru meç medz yev garevor kordzer gadaroğnerun hamar: Ays mırtsanagı gı divi nayevev aşkharhi khağagutyanyan hamar medz dzarayutyunner inoğnerun: Nobeli hasdadadz ays garevor mırtsanagı gı goçvi “Nobelyan Mırtsanag”:

Garevor kordz mı gadaradz kidunner gam kırakedner irents ayt kordzı gı ğırgeŋ Şıved ur, hımud (zarkatsadz) martotsme gazmıvadz masnavor tadagazm (jüri) mı gı kinne zayn yev yete havni, tıramagan nıver mı guda ayt kordzin heğınagin: Yev, amen meg mırtsanagi paşkhumi jamanag Alfred Nobel ankam mı yevis gı hişvi ampoğç aşkharhi goğme:

Türkçe Çevirisi

ALFRED NOBEL VE ONUN NOBEL ÖDÜLÜ

Alfred Nobel İsveç Stokolm şehrinde 1833'te doğmuştur ve 1896'da ölmüştür.

Nobel ünlü kimyacı olmuştur ve ilk defa çok kuvvetli patlamalar ortaya çıkaran bir bomba olan dinamiti icat etmiştir. Onunla büyük kayaları ve maden ocaklarını parçalarlar ve yıkarlar. Dinamit harpler zamanında da kullanılır.

Fakat Nobel o dinamiti buluşuyla ölümsüzleşmiş değildir. O, o buluşun sayesinde kazandığı zenginliğiyle tüm dünyaya değin fizik, kimya, tıp, edebiyat ve başka dallarda büyük ve önemli işler yapanlar için büyük ödüller sağlamıştır. Bu ödül dünya barışı için hizmet yapanlara da verilir. Nobel'in kurduğu bu önemli ödül “Nobel Ödülü” olarak adlandırılır.

Önemli bir iş yapmış olan bilginler ya da yazarlar kendi yapıtlarını İsveç'e gönderirler. Orada uzman insanlardan oluşmuş olan özel bir jüri bu yapıtları inceler ve değerlendirir. Beğenirlerse eseri yaratana parasal hediye takdim ederler. Her ödül dağıtımı sırasında Alfred Nobel yeniden tüm dünya tarafından anılmaktadır.

ԸՆԴԵՂԵՆՆԵՐ

Սնանիլ ընդդեմներով, հին ժամանակներուն կը համարուէր աղփատութեան նշան, սակայն պարզուած է որ անոնք կը պարունակեն մարդու մարմնին անհրաժեշտ բոլոր կարեւոր տարրերը:

Յոնախի օգտագործուող ընդդեմներն են. Ոսպը, սոյան, սիւնը, չոր ուտոնը եւ չոր լուբիան: Հատիկները եւ ընդդեմները ստամոքս-աղիքային համակարգին մէջ մարսողական հիւրերու ազդեցութեան տակ փայայտւելով, կը ստեղծեն թոյլ թրուային միջավայր: Չնայած այս անպատեհութեան, անոնք կը պարունակեն բազմաթիւ կարեւոր սննդային արժէքներ: Մարսուելու ընթացքին վտանգաւոր թափօններ չեն առաջացներ, ինչպէս կենդանական ծագուելով սնունդի պարագային: Անոնց պարունակած վիրաբէինը լուծուելով մարմնին մէջ, մտեղէնի նման չի յառաջացներ միզաթթու (լուբիք ասիւս):

Ընդդեմները կը պարունակեն երկաթ, ֆոսֆոր, շատ հալուաս եւ բնասպիտեանով, մինչեւ 25-26 առ հարիւր, որ կարեւոր է միւս չօգտագործողներու համար: Անոնք մարսողութեան, դժուարութիւն կը յառաջացնեն իրենց մաշկին պատճառով. քանի որ մաշկերը իրենց բնաթելերով դժուարամարս են եւ պատճառ կը դառնան կազերու յառաջացման: Օգտագործելէ առաջ 10-12 ժամ ջուրով թրջելը զանոնք դիւրամարս կը դարձնէ: Ձմրան պաղ օրերուն, օգտակար են, յատկապէս՝ կարմիր ոսպով պատրաստուած ապուրները:

Latinize Okunuşu

İNTEĞENNER

Sinanil inteğennerov, hin jamanagnerun gı hamarver ağkadutyan nışan, sagayn barzivadz e vor anonk gı barunagen martu marmnin anıırajeşd polor garevor darreri.

Hacakhag okdakordzivoğ inteğennerın yen. Vosbı, soyan, siserı, çor volornı yev çor lupyan: Hadignerı yev inteğennerı ısdamoks-ağıkayın hamagarkin meç marsoğagan hüteru aztetsutyan dag kaykayvelov, gı ıdeğdzen tuyıl tıtvayın miçavayr: Çınayadz ays anbadehutyan, anonk gı barunagen pazmativ

garevor sınıntayın arjekner: Marsıvelu ıntatskin vıdankavor taponner çen araçatsner, inçbes gentanagan dzakumov sınıntı barakayın: Anonts barunagadz pıroteını ludzvelov marmnin meç, mıseğeni nıman çi haraçatsner mızattu (ürık asıt):

Inteğennerı gı barunagen yergat, kalsium, fosfor şad harusd yen pınasıdnerov, mıñev 25-26 (kısanı hink-kısanı vets)ar harür vor garevor e mis çokdakordzoğneru hamar: Anonk marsoğutyan, tıjvarutyun gı haraçatsnen irents maşgın badcarov, kani vor maşgerı irents pınatelerov tıjvaramars yen yev badcar gı tarnan gazeru haraçatsman: Okdakordzele araç 10-12 (dasnı-dasnı yergu) jam çurov tırçelı zanonk tüamars gı tartıne: Tzımran bağ orerun, okdagar yen, hadgabes, garmir vosbov badrasıvadz aburnerı:

Türkçe Çevirisi

BAKLAGİLLER

Baklagillerle beslenmek eski zamanlarda fakirlik belirtisi sayılırdı. Fakat onların insan vücudu için zorunlu bütün unsurları içerdiği açıklanmıştır.

Sık sık kullanılan baklagiller mercimek, soya, nohut, kuru bezelye ve kuru fasulyedir. Taneler ve baklagiller mide-bağırsak sisteminde sindirici özlerin etkisi altında çözülerek gevşek ekşimsi ortam yaratırlar. Bu olumsuz duruma bakmadan onlar birçok besleyici değerler içerirler. Hazmedilme sırasında hayvansal çıkışlı besin durumunda zararlı taponlar oluşturmazlar. Onların içerdiği protein de çözümlenerek vücutta et ürünleri gibi ürik asit oluşturmazlar.

Baklagiller demir, kalsiyum, fosfor içerirler. Protein olarak da %25-26 kadar çok zengindirler. Hiç et yemeyenler için önemlidir. Onlar kendilerinin zarı sebebiyle sindirim zorluğu yaratırlar. Zarların lifleriyle hazmı zor ve gaz oluşumuna sebep olmalarından dolayı kullanmadan önce 10-12 saat suyla ıslatmak onların hazmını kolaylaştırır. Kışın soğuk havalarda özellikle kırmızı mercimekle hazırlanmış çorbalar faydalıdır.

ԱՐՋԵՐ

Խոշոր մարմինով, երկարատև մուշտակով վայրագ եւ գիշատիչ կինդանիներ են արջերը: Ունին կարն սրունքներ, կարն պոչ մը եւ պատառոտ տկոտներ: Շատ լաւ կը մագլցին եւ շատ լաւ կը լողան: Ոտքերուն 5ական մատները կը վերջանան սուր եւ զօրաւոր նիւաններով: Մարդոց պէս կը բալեն, ամբողջութեամբ կոխելով իրենց լայն, լերկ եւ ուռած թաթերուն ներբաններուն վրայ:

Կապրին քարայրներու, հսկայ ծառերու խոռոչներուն մէջ: Իրենց տեսակներուն համաձայն՝ մսակեր են կամ խոտակեր, կը սիրեն նաեւ պտուղները եւ մանաւանդ մեղրը:

Զմրան մեծ մասը կ'անցընեն բնանալով իրենց որջերուն մէջ: Բայց չեն քաղուիր բոլորովին խորունկ քունի:

Մարդիկ գտնո՞ւմ կ'որսան մասնաւորաբար իրենց մուշտակին եւ իւղին համար:

Արջերու տեսակներ են:

- Ակնոցաւոր արջերը,
- Ասիայ եւ Ամերիկայի սեւ արջերը,
- Սեւ-ներմակ մուշտակով սիրուն բանտաները, որոնք կը սնանին պամպուկ եղէգներով,
- Ճերմակ մուշտակով Բեւեռային արջերը, որոնք կ'ապրին Հիւսիսային ծովերու սառույցներուն վրայ ու կը սնանին փոկերով եւ ձուկերով:

Թուրքիոյ մէջ ապրող միակ արջի տեսակը՝ Գորշ արջն է որ կ'ապրի լեռներու եւ անտառներու մէջ:

Latinize Okunuşu

ARÇER

Khoşor martinov, yergarasdev muşdagov vayrak yev kişadiç gintaniner yen arçeri: Unin garc sırunkner, garc boç mı yev badaroğ agraner: Şad lav gı maklıtsin yev şad lav gı loğan: Vodkerun hinkagan madnerı gı verçanan sur

yev zoravor cirannerov: Martots bes gı kalen, ampoğçutyamp gokhelov irents
layn, lerg yev uradz taterun nerpannerun vira:

Gabrin karayrneru, hısğa dzareru khoroçnerun meç: İrents desagnerun
hamatzayn misagner yen gam khodager, gı siren nayeviduğnerı yev
manavant meğrı:

Tzımran medz ması g'antsinen kınanalov irents vorçerun meç: Payts çen
tağvir polorovin khorung kuni:

Martig zanonk g'orsan masnavorapar irents muşdagin yev yüğın hamar:

Arçeru desagner yen:

- Agnotsavor arçerı,
- Asyo yev Amerigayi sev arçerı,
- Sev-cermag muşdagov sirun pandanerı, voronk gı sinanın bambui
yeğeknerov,
- Cermag muşdagov peverayın arçerı, voronk g'abrin Hüsisayın dzoveru
saruytsnerun vira u gı sinanın pogerov yev tzugeroov:

Turkyo meç abroğ miag arçi desagı Korş arçın e vor g'abri lerneru yev
andarneru meç:

Türkçe Çevirisi

AYILAR

Ayılar kocaman gövdesiyle, uzun kıllı kürküyle vahşi ve yırtıcı
hayvanlardır.

Kısa bacaklara, kısa bir kuyruğa ve yırtıcı dişlere sahiptir.

Çok iyi tırmanır ve çok iyi yüzerler. Ayaklarının beşer parmakları sivri
ve güçlü cırnaklarıyla son bulurlar. Kendilerinin geniş, tüysüz ve şişmiş
patilerinin tabanlarının üzerine tam olarak basarak insanlar gibi yürürler.

Mağaralarda kocaman ağaçların koğuklarında yaşarlar.

Onlar türlerine göre etçidirler ya da otçul. Meyveleri de severler,
bilhassa balı.

Kışın büyük kısmını kendi inlerinde uyuyarak geçirirler. Fakat tamamen derin uykuya g  m  lmezler.

İnsanlar onları özellikle onların kürkleri ve yaėları i  in avlarlar.

Ayıların türleri:

- Gözlüklü ayılar,
- Asya ve Amerikan Siyah ayıları,
- Siyah-beyaz k  rkl   sevimli bambu kamıřlarıyla beslenen pandalar,
- Kuzey denizlerin buzulların üzerinde yařayan ve foklarla ve balıklarla beslenen beyaz k  rkl   kutup ayıları.

Türkiye’de ise yařayan tek ayı t  r   daėlarda ve ormanlarda yařayan Boz Ayı’dır.

ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐ

Անապատի մը մէջ երկու ընկեր կը փալէին: Ընկերներէն մէկը սաստիկ ծարաւցաւ եւ ծարաւի հետեւանալով նուաղեցաւ: Միւսը, որուն մօտ ջուր կար, չտուաւ իր ընկերոջ, նոյնիսկ չօգնեց անոր: Զգեց ու հեռացաւ:

Մարաւ ընկերը այդպէս մնաց գետինն վրայ: Բարեբախտաբար այդ նոյն տեղէն կարաւան մը կ'անցնէր: Մարդիկ տեսնելով կիսամեռ սղան, օգնեցին, ջուր տուին անոր եւ սղան շարունակեց իր համբան եւ հասաւ իր ընկերոջ: Ան այս մասին ոչի՛նչ ըսաւ իր ընկերակցին:

Անոնք լեռնային համբէն երբ կ'անցնէին, ջուր չտուող ընկերոջ ոտքը փափ մը զարնուեցաւ: Սաստիկ ցաւի ազդեցութեան տակ, ան տապալեցաւ գետին, ու չկարողացաւ ոտքի ելլել: Կոտորած էր ան իր ոտքի: Միւս ընկերը շալկեց գայն ու տարաւ մինչեւ հայրենի փաղաքը:

- Իրարմէ ֆաժնուէլէ առաջ, ան դարձաւ իր ջուր չտուող ընկերոջ եւ ըսաւ.
- Մնա՛ւ բարով, ընկե՛ր: Քանի որ կ'ապրինք այս աշխարհի մէջ, դուն ֆու ջուրիդ պատմութիւնը պատմէ մարդոց, իսկ ես պատմեմ իմ շալակիս պատմութիւնը....:

Latinize Okunuşu

YERGU INGER

Anabadi mı meç yergu inger gı kalein: Ingerneren megı sasdig dzaravtsav yev dzaravi hedevankov nıvağetsav: Müsı, vorun mod çur gar, çıdıvav ir ingeroç, nuynisg çoknets anor: Tzkets u heratsav:

Dzarav ingerı aytbes mınats kednin vıra: Parepakhdapar ayt nuyn değen garavan mı g'antsner: Martig desnelov gisamer dığan, oknetsin, çur divin anor yev dığan şarunagets ir campan yev hasav ir ingeroç: An ays masin voçinç isav ir ingeragtsin:

Anonk lernayin campen yerp g'antsnein, çur çıdıvoğ ingeroç vodkı kari mı zarnivetsav: Sasdig tsavi aztetsutyan dag, an dabaletsav kedin, u

çığaroğatsav vodki yellel: Godradz er an ir vodkı: Müs ingerı şalgets zayn u darav minçev hayreni kağakı:

İrarme kajnıvele araç, an tartzav ir çur çıdıvoğ ingeroç yev ısav.

– Minas parov, inger: Kani vor g'abrink ays aşkharhi meç, tun ku çurit badmutyuni badme martots, isg yes badmem im şalagis badmutyuni....:

Türkçe Çevirisi

İKİ ARKADAŞ

Bir çölde iki arkadaş yürüyorlardı. Arkadaşlardan biri aşırı susadı ve susuzluk sebebiyle bayıldı. Yanında su olan diğeri arkadaşına vermedi, hatta yardım bile etmedi. Bıraktı ve uzaklaştı.

Susuz olan öylece olduğu yerde kaldı. Şükür ki aynı yerden bir kervan geçiyordu. İnsanlar çocuğu yarı ölmüş olarak gördüler, yardım ettiler, ona su verdiler ve çocuk kendi yoluna devam etti ve arkadaşına yetişti. Bu durum hakkında yoldaşına hiçbir şey söylemedi.

Onlar dağ yolundan geçerken su vermeyen arkadaşın ayağı bir taşla çarptı. Feci şekilde ağrı etkisi altında o yere düştü ve ayağa kalkamadı. O ayağını kırmıştı. Diğer arkadaş onu sırladı ve baba şehrine kadar götürdü.

Birbirlerinden ayrılmadan önce o suyunu vermeyen yoldaşa döndü ve:

– “Hoşça kal arkadaş. Mademki bu dünyada yaşıyoruz, sen insanlara senin suyun hikâyesini, ben de sırtımın hikâyesini anlatırsın” dedi.

ԿՐԱԿԸ, ՋՈՒՐԸ ՈՒ ՊԱՏԻՒԸ

Կրակը, ջուրը եւ պատիւը ընկերութիւն կազմեցին:

Կրակը երբեք չէր կրնար անշարժ մնալ իր տեղը: Ջուրն ալ միշտ շարժուն վիճակի մէջ էր: Ուստի, այս երկուքը իրենց բնութենէն մղուած՝ ստիպեցին պատիւը, որ իրենց հետ համբարդութեան ելլէ:

Երեքը միասին մտածեցին ու ըսին. «Եկէ՛ք, նշան մը որոշենք, որպէսզի եթէ իրարմէ հեռանանք, զիրար չկորսցնենք»:

Կրակը ըսաւ.

— Եթէ ես ձեզմէ բաժնուիմ զիս փնտտեցէ՛ք հոն, ուր ծովս կը տեսնէք: Զիս անպատճառ հոն կը գտնէք: Ասիկա՛ է իմ նշանս:

Ջուրը ըսաւ.

— Եթէ զիս կորսնցնէք, չոր տեղեր մի՛ երթաք զիս փնտտելու: Զիս փնտտեցէ՛ք հոն, ուր կան բարձր ու կանաչ խոտեր, ուռենիներ, եղեգներ: Զիս այդտեղ պիտի գտնէք:

Իսկ պատիւը ըսաւ.

— Լաւ բացէ՛ք ձեր աչքերը եւ միշտ հսկեցէ՛ք վրաս: Որովհետեւ եթէ ես անգամ մը կորսուիմ, զիս այլեւս չէք կրնար գտնել երբեք:

Latinize Okunuşu

GIRAGI, ÇURI U BADİVİ

Gıragı, çuri yev badivı ingerutyun gazmetsin:

Gıragı yerpek çer gırnar anşarj minal ir değı: Çurn al mişd şarjun vicagi meç er: Usdi, ays yergukı irents pınutenen mığvadz ısdibetsin badivı, vor irents hed camportutyany yelle:

Yerekı miasin mıdadzetsin u ısın. "Yegek, nışan mı voroşenk, vorbeszi yete irarme heranank, zirar çıgorstsınenk":

Gıragı ısav.

— Yete yes tzezme pajnıvim zis pındretsek hon, ur dzukh gı desnek: Zis anbadcar hon gı kıdek: Asiga e im nışanı:

Çurı ısav.

– Yete zis gorsıntsınek, çor değer mi yertak zis pındrelu: Zis pındretsek hon, ur gan partzır u ganañ khoder, ureniner, yeğekner: Zis aytdëğ bidi kídnek:

İsg badıvı ısav.

– Lav patsek tzer açkerı yev mışd hısgetsek vıras: Vorovhedev yete yes ankam mı gorsıvım, zis aylevıs çek gırnar kídnel yerpek:

Türkçe Çevirisi

ATEŞ, SU VE HAYSIYET

Ateş, su ve haysiyet arkadaş oldular. Ateş kendi yerinde hiç hareketsiz kalamıyordu. Su da hep hareket halindeydi. Bunun için bu iki arkadaş doğalarından kaynaklanan haysiyeti kendileri ile yolculuğa çıkmaya mecbur ettiler.

Üçü birlikte düşündüler ve “Gelin bir işaret belirleyelim ki ki birbirimizden uzaklaşırsak birbirimizi kaybetmeyelim” dediler.

Ateş:

– “Eğer sizden ayrılırsam beni duman gördüğünüz yerde arayınız. Muhakkak beni orada bulursunuz. Bu benim işaretimdir” dedi.

Su:

– “Eğer beni kaybederseniz beni aramak için kurak yerlere gitmeyiniz. Beni yüksek ve yeşil otların bulunduğu, söğütlerin, kamışların olduğu yerde arayınız. Beni orada bulacaksınız” dedi.

Ve haysiyet:

– “Gözlerinizi iyi açınız ve hiç üzerimden kaçırmayınız. Çünkü ben bir kere kaybolursam beni artık hiç bulamazsınız” dedi.

ՏՂԱՔԸ ԵՒ ԾԵՐՈՒՆԻՆ

Ծերունի մը ջաղացէին տուն կը դառնար, երկանիւ սալակի մը փաշելով իր ետեւէն. ձամբան գառիկէր էր: Սալակին վրայ բեռցուցած էր ալիւրով լեցուն խոշոր պարկեր: Ծերունին շատ յոգնած էր, եւ քրտինքը կը հոսէր նակտէն:

Հինգ պզտիկ տղաք կ'անցնէին նոյն համբէն: Տեսնելով որ մարդը շնչաւարտ է, ըսին անոր. «Յոգնած կ'երեւիս. Պիտի օգնենք քեզի:»

Տղաքը սալակին ետեւէն սկսան հրել իրենց բոլոր ուժով: Հաճոյք մըն էր տեսնել որ այդ պզտիկները իրենց բոլոր ջանքերը կը միացնէին ծերունիի մը օգտակար ըլլալու համար:

Latinize Okunuşu

DIĞAKI YEV DZRUNİN

Dzeruni mı çağatsken dun gı tarnar, yerganiv saylag mı kaşelov ir yedeven. Campan zariver er. Saylagin vıra pertsutsadz er alürov letsun khoşor barger: Dzerunin şad hoknadz er, yev kırdinkı gı hoser cagden:

Hink bızdig dığak g'antsnein nuyn campen: Desnelov vor martı şınçasbar e, ısın anor. “Hoknadz g'erevis. Bidi oknenk kezi”:

Diğakı saylagin yedeven ısgısan hırel irents polor ujev: Hacuyk mın er desnel vor ayt bızdignerı irents polor çankerı gı miatsnein dzerunii mı okdagar ıllalu hamar:

Türkçe Çevirisi

ÇOCUKLAR VE YAŞLI ADAM

Yaşlı bir adam arkasından iki tekerlekli bir kağrı çekerek değirmenden eve dönüyordu. Yol yokuştı. Kağrının üstüne unla dolu kocaman çuvallar yüklemişti. Yaşlı adam o kadar yorgundu ki teri alnından akıyordu.

Aynı yoldan beş küçük çocuk geçiyordu. Nefesi tükenmi olan adamı görünce ona “Yorgun görünüyorsun, sana yardım edeceğiz” dediler.

Çocuklar bütün güçleriyle arkadan kağnıyı itmeye başladılar. O küçüklerin tüm gayretlerini yaşlı bir adama faydalı olmak için birleştirmeleri memnunluk vericiydi.

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

Ընդարձակ դարձանատուն մը: Բժիշկը, գրասեղանին առջեւն է: Ծառայողը հիւանդ մը կ'առաջնորդէ ներս: Խեղճին մարմինը խոշոր է, լանջքը՝ լայն, սակայն դէմքը դեպիտեղին:

ԲԺԻՇԿԸ. — Հրամանեցէ՛ք պարոն, Ի՞նչ ունիք:

ՀԻԻԱՆԴԸ. — Ո՛հ, Պարոն: Շատ գէշ եմ:

Բ. — Զեր ո՞ր կողմը կը ցաւի:

Հ. — Ամէ՛ն կողմս...:

Բ. — Բայց, ամենէն շատ ո՞ր կողմը:

Հ. — Փո՞քս ըսեմ... կո՞ւրծիս ըսեմ...: Վերջապէս, սա՛ տեղս...:

Աջ կողմը ցոյց կու տայ: Բժիշկը կ'ելլէ, ականջը՝ ցոյց տրուած մասին կը դնէ: Մտիկ կ'ընէ: Կ'ըսէ որ հագայ, պահ մը կենայ առանց շունչ առնելու, վերջն ալ ձեռքովը կը շօշափէ:

Հ. — Ա՛յ... ա՛յ:

Բ. — Կը ցաւի՞...:

Հ. — Կարծէք թէ դանակ մը կը մխտի, Տոքոն'ը...:

Բ. — Ահա՛, հուանդութիւնը հո՛ս է:

Հ. — Կարծեմ...:

Բ. — Մի՛ կարծէք: Տարակոյս չկայ: Վստա՛հ եղէք:

Հ. — Այո՛, ամենէն շատ ա՛յդ մասէն կը տառապիմ:

Բ. — Տեղէ մը վար ինկա՞ք:

Հ. — Ո՛չ:

Բ. — Պատերազմի ընթացքին վիրաւորուեցա՞ք:

Հ. — Ո՛չ...:

Բ. — Զա՛րմանալիս... Անդայման բան մը եղած է: Եւ մը խորհեցէ՛ք տեսնեմ:

Հիւանդը, ձեռքը բռնելին, միջոց մը կը խորհի: Յանկարծ կ'անդրադառնայ:

— Ա՛հ, օր մը մտազբաղ կը քալէի, բեռնատար կառքի մը, առջեւի նետը ուժգնօրէն ուսիս զարնուեցաւ: Կառքը շատ ալ արագ կը սուրար:

Բ. – Հի՛նա եղաւ: Ահա տախիւա՛ն է պատճառը: Երե՞կ էր որ պատահեցաւ այդ արկածը:

Հ. – Ո՛չ...:

Բ. – Հապա ե՞րբ:

Հ. – Եօթը-ութը ամիս մը կայ:

Բ. – Ի՞նչ... եօթը-ութը ամի՛ս...:

Երբ արկածը պատահեցաւ՝ բան մը չըրի՞մ:

Հ. – (Քիչ մը խորհելէ վերջ) Ըրի՛մ անուշաւ:

Բ. – Ի՞նչ ըրիմ:

Հ. – Կառապանը վար փաշեցի, տակա տալի, աղուոր մը տփեցի, մինչեւ որ ոստիկանները օգնութեան հասան...:

Բ. – .....

Էօմեր Սէյֆէտտին

Latinize Okunuşu

TARMANADUN

Intartzag tarmanadun mı: Pijışgı, kıraseğanin arçevin e: Dzarayoğı hivant mı g'araçınorte ners: Kheğdzin marminı khoşor e, gançkı layn, sagayn

PIJİŞGI. – Hırammetsek baron, inç unik:

HİVANTI. – Voh, Baron: Şad keş yem:

P. – Tzer vor goğmı gı tsavi:

H. – Amen goğmıs....:

P. – Payts, amenen şad vor goğmı:

H. – Poris isem... gurdzkıs isem....: Verçabes, sa değis....:

Aç goğmı tsuys gu da: Pijışgı g'elle, agançı tsuys dirvadz masin gı tine: Midig g'ine: G'ise vor haza, bah mı gena arants şunç arnelu, verçin al tzerkovı gı şoşape:

H. – Ay... ay:

P. – Gı tsavi...?:

- H. – Gardzek te tanag mı gı mıkhvi, Doktor...:
- P. – Aha, hıvantutyunı hos e:
- H. – Gardzem...:
- P. – Mi gardzek: Daraguys çıga: Vısdah yeğek:
- H. – Ayo, amenen şad ayt masen gı darabim:
- P. – Değe mı var ingak:
- H. – Voç:
- P. – Baderazmi intatskin viravorvetsak:
- H. – Voç...:
- Zarmanali... Anbayman pan mı yeğadz e: Lav mı khorhetsek desnem:
- Hivanti, tzerkı kunkin, miçots mı gı khorhi: Hangardz g'antratarna:
- Ah, or mı mıdazpağ gı kalei, pernadar garkı mı, arçevi değı ujknoren usis zarnivetsav: Garkı şad al arak gı surar:
- P. – Hima yeğav: Aha adiga e badcarı: Yereg er vor badahetsav ayt argadzı?:
- H. – Voç...:
- P. – Haba yerp:
- H. – Yotı-utı amis mı ga:
- P. – İnç... yotı-utı amis...:
- Yerp argadzı badahetsav pan mı çirik:
- H. – (Kiç mı khorhele verç) İri anşuşd:
- P. – İnç ırık:
- H. – Garabanı var kaşetsi, dagıs ari, ağvor mı dipetsi, minçev vor vosdigannerı oknutyan hasan...:
- f. - .....

Ömer Seyfeddin

MUAYENEHANE

Geniş bir klinik, doktor yazı masasının önündedir. Hizmetkâr içeriye bir hastayı götürüyor. Zavallının vücudu kocaman, göğsü geniş, fakat yüzü ise sapsarıdır.

Doktor: - Buyurun beyefendi, neyiniz var?

Hasta: - Ah! Beyefendi, çok kötüyüm.

D. : - Hangi tarafınız ağrıyor?

H. : - Her tarafım...

D. : - Fakat en çok hangi taraf?

H. : - Karnım mı diyeyim, göğsüm mü diyeyim... Şu yerim...

Sağ tarafını gösterir. Doktor kalkar, kulağını gösterilen kısma koyar. Dinler. Öksürmesini söyler. Az bir zaman nefes almadan durmasını söyler. Sonunda eliyle yoklar.

H. – Ay... Ay!..

D. – Ağrıyor mu?..

H. – Sanki bıçak saplanıyor, doktor...

D. – İşte!.. Hastalık burada.

H. – Galiba...

D. – Sanmayın, tereddüt yok, emin olunuz.

H. – Tamam-evet, en fazla o kısımdan muzdaribim.

D. – Bir yerden mi düştünüz?

H. – Hayır...

D. – Savaş sırasında mı yaralandınız?

H. – Hayır...

D. – Hayret bir şey..., muhakkak bir şey olmuştur. İyice düşünün bakayım.

Hasta elini şakağına koyarak düşünür. Birden farkına varır.

– Ah, bir gün dalgın bir şekilde yürüyordum, bir yük arabası önündeki ok şiddetlice o kısıma çarptı. Araba hızlı da gidiyordu.

D. – Şimdi oldu işte, odur sebep. Gerçekleşen o kaza dün müydü?

H. – Hayır...

D. – Ya ne zaman?

H. – Yedi-sekiz ay var...

D. – Ne...? Yedi-sekiz ay mı... ? Ne zaman kaza gerçekleşti, hiçbir şey yapmadınız mı?

H. – (Biraz düşündükten sonra) Yaptım tabi.

D. – Ne yaptınız?

H. – Arabacıyı aşağı çektim, altına aldım, polislerin yardıma gelmesine kadar bir güzel patakladım...

D. - ..... .

ԿԻԿՈՍԻ ՄԱՀԸ

Կար ու չկար աղատ մարդ մը ու կին մը կար, որոնք ունէին երեք աղջիկներ:

Օր մը, հայրը աշխատելու պահուն կը ծառանայ, մեծ աղջիկը կը դրկէ, որ ջուր բերէ:
Այս աղջիկը կ'առնէ կաշի եւ աղբիւր կ'երթայ: Աղբիւրին գլուխը կար բարձր ծառ մը:
Ծառը որ կը տեսնէ, ինքնիքեն կը մտածէ.

— Հիմա, եթէ ես ամուսնանամ ու որդի մը ունենամ, անունն ալ դնենք Կիկոս, Կիկոսը
գայ, այս ծառին վրայ բարձրանայ ու իյնայ, գլուխը դաշի քարին եւ մեռնի...

— Վա՛յ, Կիկոս ջան, վա՛յ...

Տեղւոյն վրայ, ծառին տակ կը նստի, կը սկսի լալ ու ողբալ:

Ես մարդու գացի,

Ունեցայ որդի,

Գդակը պապագ,

Անունը Կիկո՛ս,

Բարձրացաւ ծառին,

Վար ինկաւ քարին...

Վա՛յ Կիկոս ջան,

Վա՛յ որդի ջան...

Մայրը կը սպասէ ու կը սպասէ. Երբ կը նկատէ որ աղջիկը չի գար, միջնեկ աղջիկը կը
դրկէ, ըսելով անոր.

— Գնա՛, նայէ՛ թէ քոյրդ ինչո՛ւ ուշացաւ:

Միջնեկ աղջիկը կ'երթայ:

Մեծ քոյրը երբ գայն կը տեսնէ, ձայնը աւելի կը բարձրացնէ.

— Եկո՛ւր, եկո՛ւր, անբախտ մօրքուր, տէ՛ս քու Կիկոսը Ի՛նչ եղաւ:

— Ի՞նչ Կիկոս:

— Լոր չունի՞ս:

Ես մարդու գացի,

Ունեցայ որդի,

Գդակը պոպոզ,
Անունը Կիկո՛ւ,
Բարձրացաւ ծառին,
Վար ինկաւ ֆարին...
Վա՛յ Կիկոս ջան,
Վա՛յ որդի ջան...

— Վա՛յ Կիկոս ջան, վա՛յ, կը գոռայ միջնեկ ֆոյրը, կը նստի մեծ ֆոյքը կողֆին ու կը սկսի անոր հետ լալ ու ողբալ:

Մայրը կը սպասէ ու կը սպասէ: Երբ կը նկատէ որ անոնք չեն գար, պզտիկ աղջիկը կը դրկէ, ըսելով անոր.

— Աղջի՛կ, գնա՛, տե՛ս ֆոյրերդ ի՞նչ եղան: Գացին, ետ չեկան:

— Այս անգամ պզտիկ աղջիկը կ'երթայ: Կ'երթայ, կը տեսնէ որ երկու ֆոյրերը աղբիւրին գլուխը նստած կու լան:

— Վա՛յ, ինչո՞ւ կու լալ:

— Լուր չունի՞ս, կ'ըսէ մեծ ֆոյրը:

Ես մարդու գացի,
Ունեցայ որդի,
Գդակը պոպոզ,
Անունը Կիկո՛ւ,
Բարձրացաւ ծառին,
Վար ինկաւ ֆարին...
Վա՛յ Կիկոս ջան,
Վա՛յ որդի ջան...

— Վա՛յ քու մօրքուրին, Կիկոս ջան, վա՛յ, պզտիկ աղջիկն ալ կը սկսի բարձրածայն լալ ու կը նստի միւս ֆոյրերուն կողֆին, կը ձայնակցի անոնց:

Մայրը, երկար սպասելէ ետք, երբ կը նկատէ որ աղջիկները չեն գար ինքն ալ կ'երթայ: Հետեւէն հագիւ թէ կը տեսնեն իրենց մայրը, երեք աղջիկները միասնաբար կը կանչեն.

— Եկո՛ւր, եկո՛ւր, անբախտ մեծ մայր, տես թռռնիկիդ գլխուն ի՞նչ եկած է՝

— Ի՞նչ թռռնիկ, ա՛յ աղջիկներ, ի՞նչ պատահած է՝

— Եւր չունի՞ս, կ'ըսէ մեծ աղջիկը, մայրի՛կ ջան՝

Ես մարդու գացի,

Ունեցայ որդի,

Գդակը պոպոզ,

Անունը Կիկո՛ւ,

Բարձրացաւ ծառին,

Վար ինկաւ քարին...

Վա՛յ Կիկոս ջան,

Վա՛յ որդի ջան...

— Վա՛յ, կուրման քու մեծ մօր աչքերը, Կիկոս ջան, կ'ըսէ մայրը, ձեռքերը կը զարնէ ծունկերուն, կը նստի աղջիկներու կողքին, կը սկսի լալ ու ողբալ անոնց հետ՝

— Մարդը կը տեսնէ, թէ կ'ինն ալ գնաց աղջիկներուն ետէն եւ ան ալ չեկաւ, կ'ըսէ ինքնիքեն.

— Երբո՞ւմ տեսնեմ, թէ ի՞նչ պատահած է, որ ասոնք իրարու ետեւէ գացին ու մնացին աղբիւրը՝

Կ'ելլէ ու կ'երթայ՝

Կ'ինն ու աղջիկները հագիւ թէ հեռուէն կը տեսնեն իրենց հօր գլուխը, ձայն կու տան.

— Եկո՛ւր, եկո՛ւր, անբախտ մեծ հայր, տես թռռնիկիդ գլխուն ի՞նչ եկած է... վա՛յ քու Կիկոսին...:

— Ի՞նչ Կիկոս, ի՞նչ Կ'ըսէք, կը զարմանայ մարդը՝

— Միթէ դո՞ւն ալ լուր չունիս, խեղճ հայր, կ'ըսէ մեծ աղջիկը.

Ես մարդու գացի,

Ունեցայ որդի,

Գդակը պոպոզ,

Անունը Կիկո՛ւ,

Բարձրացաւ ծառին,

Վար ինկաւ քարին...

Վա՛յ Կիկոս ջան,

Վա՛յ որդի ջան...

Վա՛յ Կիկոս ջան, մայր ու աղջիկներ ձեռքերնին կը գարնեն իրենց ծունկերուն, կու
լան ու կ'ողբան:

Անոնց մէջ ամենէն խելացին հայրն է եղեր: Կ'ըսէ.

— Ա՛յ յիմարներ, ինչո՞ւ այստեղ նստած էք ու սուգ կը բռնէք: Ինչքան ալ սուգ բռնէք,
ինչքան ալ լաք, Կիկոսը ա՛լ ետ չի գար:

— Ոտքի ելէ՛ք, տուն երթանք, մարդ կանչենք, թո՛ղ պատարագ մատուցուի, Կիկոսի
համար հոգեհաւ մը տանք, լացէն ի՞նչ կ'ելլէ: Աւթարիկ օրէնքն է: Ինչպէս եկած է,
այնպէս ալ պիտի երթայ:

Դուն մի՛ ըսեր, ասոնց ունեցած չունեցածը մէկ հատիկ եզ մըն է եղեր, եւ մէկ տոպրակ
ալ ալիւր:

Կու գտն, այս եզը կը մորթեն, մէկ տոպրակ ալիւրով հաց կը թխեն, ժողովուրդ կը
կանչեն: Կիկոսի համար պատարագ մատուցանել կու տան, ապա կու տան հոգեհաւ:

Ասկէ ետք միայն կը հանգստանան:

Յովհաննէս Թումանեան

Latinize Okunuşu

GİGOSİ MAHI

Gar u çigar ağkad mart mı u gin mı gar, voronk unein yerek ağçıgner:

Or mı, hayrı aşk^hadelu bahun gı dzaravna, medz ağçıgı gı ğirge, vor çur pere:
Ays ağçıgı g'arne guji yev ağpür g'erta: Ağpürin kluk^hi gar partzır dzar mı:
Dzarı vor gı desne, inkniren gı mıdadze.

— Hima, yete yes amusnanam u vorti mı unenam, anunn al tinenk Gigos,
Gigosı ka, ays dzarın vıra partsrana u iyna, kıluk^hi tıbçi karin yev merni...

— Vay, Gigos çan, vay...

Değvuyñ vıra, dzarin dag gı nısdı, gı ısgısı lav u voğpal:

Yes martu katsi,

Unetsa vorti,

Kıtagı boboz,

Anunı Gigos,

Partzratsav dzarin,

Var ingav karin...

Vay Gigos çan,

Vay vorti çan...

Mayrı gı ısbaze u gı ısbaze. Yerp gı nıgade vor ağçığı çi kar, miçneg ağçığı gı ğırge, ıselov anor.

– Kına, naye te kuyrıñ inçu uşatsav:

Miçneg ağçığı g'erta:

Medz kuyrı yerp zayn gı desne, tzaynı aveli gı partzratsıne.

– Yegur, yegur, anpakhd morkur, des ku Gigosı inç yeğav:

– İnç Gigos?:

– Lur çunis?:

Yes martu katsi,

Unetsa vorti,

Kıtagı boboz,

Anunı Gigos,

Partzratsav dzarin,

Var ingav karin...

Vay Gigos çan,

Vay vorti çan...

Vay Gigos çan, vay, gı kora miçneg kuyrı, gı nısdı medz kiroçı goğkin u gı ısgısı anor hed lal u voğpal:

Mayrı gı ısbaze u gı ısbaze: Yerp gı nıgade vor anonk çen kar, bızdig ağçığı gı ğırge, ıselov anor.

- Ağçig, kına, des kuyrerit inç yeğan: Katsin, yed çegan:
- Ays ankam bızdig ağçığı g'erta: G'erta, gı desne vor yergu kuyrerit ağpürin kılukhı nısdadz gu lan:
- Vay, inçu gu lak?:
- Lur çunis, g'ise medz kuyrı:

Yes martu katsi,
 Unetsa vorti,
 Kıtacı boboz,
 Anunı Gigos,
 Partzratsav dzarin,
 Var ingav karin...
 Vay Gigos çan,
 Vay vorti çan...

- Vay ku morkurin, Gigos çan, vay, bızdig ağçığın al gı ısgısı partzratzayn lal u gı nısdı müs kuyrerun goğkin, gı tzaynagtsi anonts:

Mayrı, yergar ısbasele yedk, yerp gı nıgade vor ağçignerı çen kar inkın al g'erta:

Heruen haziv te gı desnen irents mayrı, yerek ağçignerı miasnapar gı gançen.

- Yegur, yegur, anpakhd medz mayr, des tornigit kılkhun inç yegadz e:
- İnç tornig, ay ağçigner, inç badahadz e:
- Lur çunis, g'ise medz ağçığı, mayrig çan:

Yes martu katsi,
 Unetsa vorti,
 Kıtacı boboz,
 Anunı Gigos,
 Partzratsav dzarin,
 Var ingav karin...
 Vay Gigos çan,

Vay vorti çan...

– Vay, guman ku medz mor açkeri, Gigos çan, g'ise mayrı, tzerkeri gı zarne dzungerun, gı nısdı ağçigneru goğkin, gı ısgısı lal u voğpal anonts hed:

Martı gı desne, te ginn al kınats ağçignerun yedeven yev an al çegav, g'ise inkniren.

– Yertam desnem, te inç badahadz e, vor asonk iraru yedeve katsin u minatsin ağpürı:

G'elle u g'erta:

Gin u ağçignerı haziv te heruen gı desnen irents hor kılukhı, tzayn gu dan.

– Yegur, yegur, anpakhd medz hayr, des tornigit kılkhun inç yegadz e... vay ku Gigosin...:

– İnç Gigos, inç g'isek, gı zarmana martı:

– Mite tun al lur çunis, Kheğc hayr, g'ise medz ağçığı.

Yes martu katsi,

Unetsa vorti,

Kıtagı boboz,

Anunı Gigos,

Partzratsav dzarin,

Var ingav karin...

Vay Gigos çan,

Vay vorti çan...

Vay Gigos çan, mayr u ağçigner tzerkernin gı zarnen irents dzungerun, gu lan u g'oğpan:

Anonts meç amenen khelatsin hayrın e yeğer: G'ise.

– Ay himarner, inçu aysdeğ nısdadz ek u suk gı pırnek: İnçkan al suk pırnek, inçkan al lak, Gigosı al yed çi kar:

– Vodki yelek, dun yertank, mart gançenk, toğ badarak madutsvi, Gigosi hamar hokecaş mı dank, latsen inç g'elle: Aşkharhi orenkin e: İnçbes yegadz e, aynbes al bidi yerta:

Tun mi ıser, asonts unetsadz çunetsadzı meg hadig yez mın e yeğer, yev meg dobrag al alür:

Gu kan, ays yezi gı morten, meg dobrag alürov hats gı tıkhēn, joğovort gı gançen: Gigosi hamar badarak madutsanel gu dan, aba gu dan hokecaş:

Adge yedk miayn gı hankısdanan:

Hovhannes Tumanyan

Türkçe Çevirisi

GİGOS'UN ÖLÜMÜ

Bir varmış bir yokmuş fakir bir adam, kadın ve onların üç kızı varmış. Bir gün baba çalışırken susar ve büyük kızı su getirmesi için gönderir. Bu kız testiği alır ve pınara gider. Pınarın başında yüksek bir ağaç vardı. Ağacı görünce kendi kendine düşünür. Şimdi evlensem ve bir oğlum olsa, ismini de Gigos koysak, Gigos gelse bu ağacın üzerine çıksa ve düşse, başı taşa çarpsa ve ölse...

— Vay Gigos can, vay...

Aynı yerde ağacın altına oturur, ağlamaya başlar.

Ben kocaya gittim,

Oğlum oldu,

Başında boboz şapka,

İsmi Gigos,

Çıktı ağaca,

Aşağı düştü taşa...

Vay canım Gigos,

Vay canım oğlum...

Anne bekler de bekler, ne zaman ki fark eder ki kız gelmez, ortanca kızı gönderir ona diyerek “Git, bak ablan neden gecikmiştir?” Ortanca kız gider. Büyük kız onu görünce sesini daha da artırır.

— Gel gel bahtsız teyze, gör senin Gigos’a ne oldu?

– Ne Gigos'u?

– Haberin yok mu?

Ben kocaya gittim,
Oğlum oldu,
Başında boboz şapka,
İsmi Gigos,
Çıktı ağaca,
Aşağı düştü taşa...
Vay canım Gigos,
Vay canım oğlum...

-Vay Gigos can, vay, bağıırır ortanca kız. Büyük kızın yanına oturur ve onunla ağlamaya başlar. Anne bekler de bekler. Ne zaman ki onların gelmediğini fark eder, küçük kızı gönderir ona diyerek:

- Kız, git gör ablaların ne oldular? Gittiler geri gelmediler.

Bu defa küçük kız gider ve görür ki iki kız pınarın başında oturmuşlar ağlıyorlar.

– Vay, niçin ağlıyorsunuz?

– Haberin yok mu? Büyük kız der:

Ben kocaya gittim,
Oğlum oldu,
Başında boboz şapka,
İsmi Gigos,
Çıktı ağaca,
Aşağı düştü taşa...
Vay canım Gigos,
Vay canım oğlum...

– Vay senin teyzene Gigos can, vay, küçük kız da başlar yüksek sesle ağlamaya ve öbür kızların yanına oturur, onlarla ses sese verir.

Anne uzun bekledikten sonra kızların gelmediğini fark edince kendisi de gider.

Uzaktan kendi annelerini görünce üç kız birlikte seslenirler:

- Gel gel bahtsız büyük anne, gör torunun başına ne gelmiştir?
- Ne torunu ay kızlar, ne olup-bitti?
- Haberin yok mu?

Büyük kız anneciğim der:

Ben kocaya gittim,
Oğlum oldu,
Başında boboz şapka,
İsmi Gigos,
Çıktı ağaca,
Aşağı düştü taşa...
Vay canım Gigos,
Vay canım oğlum...

- Vay, kör olsun senin büyük annenin gözleri Gigos can.

Başlar anne ellerini çarpar çarpar dizlerine, oturur kızların yanına ve onlarla beraber ağlamaya başlar.

(Babaları) adam bakar ki kadın da gitti kızların arkasından ve o da gelmedi, başlar kendi kendine:

- Gideyim, göreyim ne oldu bunlara, birbirinin arkasından gittiler ve pınarda kaldılar. (Baba) çıkar ve gider. Kadın ve kızlar babalarının başını uzaktan gördükleri zaman seslenirler:
- Gel gel bahtsız büyük baba, gör torunun başına ne gelmiştir... Vay, senin Gigos'una. Adam şaşırır.
- Senin de mi haberin yok zavallı baba, der büyük kızı.

Ben kocaya gittim,
Oğlum oldu,
Başında boboz şapka,

İsmi Gigos,

Çıktı ağaca,

Aşağı düştü taşa...

Vay canım Gigos,

Vay canım oğlum...

- Vay, Gigos can, anne ve kızlar ellerini vururlar kendi dizlerine, ağlarlar ve ağlarlar.

Bunların içinde en akıllısı da babaymış. O der:

– Ay aptallar, niçin burada oturuyorsunuz ve yas tutuyorsunuz? Ne kadar da yas tutsanız, ne kadar da ağlasanız Gigos artık gelmez.

– Ayağa kalkın, eve gidelim, adam çağıralım, kilisede Pazar ayini yapılsın, Gigos için bir can yemeği verelim. Ağlamaktan ne çıkar. Dünyanın kanunudur, böyle olmuştur, böyle gider.

Sen deme. Onların sahip oldukları tek şeyleri bir öküzdü.

Giderler, bu öküzü keserler, bir torba unla ekmek yaparlar, halkı çağırırlar, Gigos için ayin yaptırırlar, sonra can yemeği verirler.

Ondan sonra ancak rahatlarlar.

ԵՍ ԵՒ ԴՈՒՆ

Ագոստը խեցգետին մը բռնեց եւ թառեցաւ ծառի մը վրայ:

Խեցգետինն ուզեց ագոստին կտուցէն ազատիլ եւ ըսաւ.

— Ոսկեհատիկ ագոստ տատիկ, ո՞վ է մեզմէ ամէնէն

աղտոտը:

Ագոստը սեղմեց կտուցն ու գոգոաց.

— Դո՛ւն...:

— Ոսկեհատիկ ագոստ տատիկ, ո՞վ է մեզմէ ամէնէն սիրունիկը:

Ագոստը բացաւ կտուցն ու գոգոաց.

— Ե՛ս...

Կտուցը բանալուն պէս, խեցգետինը կտուցէն ինկաւ ջուրը և ազատեցաւ ագոստէն:

Ափլորն ու Մարգարիտը

Կար ու չկար, ափլոր մը,

հող կը փոթէր ճանկերով

տեսաւ մէկ հատ մարգարիտ,

աղբին մէջը փայլերով:

Կտցեց, ըսաւ.

—Այս ի՞նչ է, ինծի հարցնես՝ ոչինչ է:

Վա՛յ, վա՛յ ըսեմ անխելփին,

որ գին կու տայ այս փարին,

ինծի համար մէկ գարին,

կ'արժէր այսպէս հազարին:

Աթաբեկ Խնկոյեան

YES YEV TUN

Akravı khetskedin mı pırnets yev taretsav dzari mı vira:

Khetskedinn uzets akravin gıdutsen azadil yev ısav.

– Vosgehadig akrav dadig, ov e mezme amenen ağdodı:

Akravı seğmets gıdutsın u kırıkrats.

– Tun....:

– Vosgehadig akrav dadig, ov e mezme amenen sirunığı:

Akravı patsav gıdutsın u kırıkrats.

– Yes...

Gıdutsı panalun bes, khetskedini gıdutsen ingav çurı yev azadetsav akraven:

Aklorın u Markaridı

Gar u çıgar, aklor mı,

hoğ gı porer cangerov

desav meg had markarid,

ağpin meçı paylerov:

Gıdtsets, ısav.

– Ays inç e, indzi hartsınes voçinç e:

Vay, vay ısem ankhelkin,

vor kin gu da ays karin,

indzi hamar meg karin,

g'arjer aysbes hakarin:

BEN VE SEN

Karga bir yengeç yakaladı ve bir ağacın üstüne tünedi.

Yengeç karganın gagasından kurtulmak istedi ve dedi.

– Altın parçası karga ninem, bizden daha kirlisi kimdir?

Karga sıkı gagasını ve hırladı.

– Sen...

– Altın karga ninem, bizden daha sevimli ve tatlı kimdir?

Karga açtı gagasını ve haykırdı.

– Ben...

Gaga açılır açılmaz, yengeç aşağı suya düştü ve kargadan kurtuldu.

Horoz ve İnci

Bir varmış ve bir yokmuş, bir horoz

Toprak kazıyordu pençeleriyle

Gördü bir tane inci

Çöpün içinde parıltılarıyla

Gagaladı, dedi.

– Bu nedir, bana soruyorsan hiç bir şeydir

Vay, vay desem akılsız

Ki bu taş a fiyat verir

Benim için bir taş

Kıymeti bin değerdi

Atapeg Khinguyyan

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ՄԸ-ՄԱՅՐԱՄՈՒՏԻՆ

Կիրակի օր մը՝ մայրամուտին, պզտիկ խեչավառը կապոյտ ծովուն եզերքը,
ֆալե՛ց, ֆալե՛ց առանձինն...

Ինչո՞ւ առանձին... հապա որո՞ւ հետ... թո՛ղ ըլլայ ընկեր խեչավառին հետ...

Երկուշաբթի օր՝ մայրամուտին,

պզտիկ խեչավառը կապոյտ ծովուն եզերքը,

հանդիպեցաւ ընկեր խեչավառին,

Էլան եղան երկու խեչավառ միասին:

Ինչո՞ւ երկու ... հապա ֆանի՞... թո՛ղ ըլլայ երեք...

Երեքշաբթի օր՝ մայրամուտին,

երկու խեչավառները կապոյտ ծովուն եզերքը,

հանդիպեցան իրենց ընկեր խեչավառին,

Էլան եղան երեք խեչավառ միասին:

Ինչո՞ւ երեք... հապա ֆանի՞... թո՛ղ ըլլայ չորս...

Չորեքշաբթի օր՝ մայրամուտին,

երեք խեչավառները կապոյտ ծովուն եզերքը,

հանդիպեցան իրենց ընկեր խեչավառին,

Էլան եղան չորս խեչավառ միասին:

Ինչո՞ւ չորս... հապա ֆանի՞... թո՛ղ ըլլայ հինգ...

Հինգշաբթի օր՝ մայրամուտին,

չորս խեչավառները կապոյտ ծովուն եզերքը,

հանդիպեցան իրենց ընկեր խեչավառին,

Էլան եղան հինգ խեչավառ միասին:

Ինչո՞ւ հինգ... հապա ֆանի՞... թո՛ղ ըլլայ վեց...

Ուրբաթ օր՝ մայրամուտին,

հինգ խեչավառները կապոյտ ծովուն եզերքը,

հանդիպեցան իրենց ընկեր խեչավառին,

Էլան եղան վեց խեչափառ միասին:

Ինչո՞ւ վեց... հապա քանի՞... թո՛ղ ըլլայ եօթը...

Շաբաթ օր՝ մայրամուտին,

վեց խեչափառները կապոյտ ծովուն եզերքը,

հանդիպեցան իրենց ընկեր խեչափառին,

Էլան եղան եօթը խեչափառ միասին:

Կիրակի օր՝ մայրամուտին,

եօթը խեչափառները կապոյտ ծովուն եզերքը,

բոնեցին շուրջպար միասնաբար,

մտերմաբար, անդադար...

դէպի ա՛ջ...

Խա՛չ, խո՛ւչ, խե՛չ, պա՛ր, խա՛չ, խո՛ւչ, խեչափա՛ռ:

Ջափով ծափով, արագ դանդաղ,

գացին եկան աջ ձախ, անվա՛խ:

Ծափով, չափով դանդաղ արագ,

եկան գացին ձախ աջ, քա՛ջ քա՛ջ:

դէպի ձա՛խ...

Խա՛չ, խո՛ւչ, խե՛չ, պա՛ր, խա՛չ, խո՛ւչ, խեչափա՛ռ:

Ջափով ծափով, ծափով, չափով

արագ դանդաղ, դանդաղ արագ,

գացին եկան, եկան գացին,

աջ ձախ, անվա՛խ, ձախ աջ, քա՛ջ քա՛ջ,

սակայն ո՛չ մէկ քայլ դէպի յառաջ:

Անտիլա Սարգիսեան

GİRAGİ OR MI-MAYRAMUDİN

Giragi or mı mayramudin, bızdig kheçaparı gabuyd dzovun yezerkı,
kalets, kalets arantzinn...

İnçu arantzın... haba voru hed... toğ ılla inger kheçaparin hed...

Yerguşapti or mayramudin,

bızdig kheçaparı gabuyd dzovun yezerkı,

hantibetsav inger kheçaparin,

yelan yeğan yergu kheçapar miasin:

İnçu yergu... haba kani... toğ ılla yerek...

Yerekşapti or mayramudin,

yergu kheçaparnrı yabuyd dzovun yezerkı,

hantibetsan irents inger kheçaparin,

yelan yeğan yerek kheçapar miasin:

İnçu yerek... haba kani... toğ ılla çors...

Çorekşapti or mayramudin,

yerek kheçaparnrı gabuyd dzovun yezerkı,

hantibetsan irents inger kheçaparin,

yelan yeğan çors kheçapar miasin:

İnçu çors haba kani... toğ ılla hink...

Hinkşapti or mayramudin,

çors kheçaparnrı gabuyd dzovun yezerkı,

hantibetsan irents inger kheçaparin,

yelan yeğan hink kheçapar miasin:

İnçu hink... habakani... toğ ılla vets....

Urpai or mayramudin,

hink kheçaparnrı gabuyd dzovun yezerkı,

hantibetsan irents inger kheçaparin,

yelan yeğan vets kheçapar miasin:

İnçu vets... haba kani... toğ ılla yotı...
 Şapa tor mayramudin,
vets kheçaparnı gabuyd dzovun yezerkı,
 hantibetsan irents inger kheçaparin,
 yelan yeğan yotı kheçapar miasin:
 Giragi or mayramadin,
 yotı kheçaparnı gabuyd dzovun yezerkı,
 pırnetsin şurçbar miasnapar,
 mıdermapar, antatar...
 tebi aç...
Khaç, khuç, kheç, bar, khaç, khuç, kheçapar:
 Çapov dzapov, arak tantağ,
 katsin yegan aç tzakh, anvakh:
Dzapov, çapov tantağ arak,
 yegan katsin tzakh aç, kaç kaç:
 tebi tzakh...
Khaç, khuç, kheç, bar, khaç, khuç, kheçapar:
 Çapov dzapov, dzapov, çapov
 arak tantağ, tantağ arak,
 katsin yegan, yegan katsin,
 aç tzakh, anvakh, tzakh aç, kaç kaç,
 sagayn voç meg kayl tebi haraç:

Anahid Sarkisyan

BİR PAZAR GÜNÜ - GÜNBATIMINDA

Bir Pazar günü günbatımında, küçük yengeç mavi denizin kenarında
yürüdü tek başına...

Neden tek başına... ya kiminle... yengeçle arkadaş olsun...

Bir Pazartesi günü, günbatımı,

Küçük yengeç mavi denizin kenarında,

Rastladı yengeç arkadaşına,

Oldular iki yengeç birlikte

Niçin iki?... peki ya kaç?... olsun üç...

Salı günü günbatımı,

Üç yengeç mavi denizin kenarında,

Rastladılar kendilerinin yengeç arkadaşına

Oldular çıktılar üç yengeç birlikte.

Neden üç?... peki ya kaç?... olsun dört...

Çarşamba günü günbatımı,

Üç yengeç mavi denizin kenarında,

Rastladılar kendilerinin yengeç arkadaşına,

Oldular çıktılar dört yengeç birlikte.

Niçin dört?... peki ya kaç?... olsun beş...

Perşembe günü günbatımı,

Dört arkadaş mavi denizin kenarında,

Rastladılar kendilerinin yengeç arkadaşına,

Oldular çıktılar beş yengeç birlikte.

Niçin beş?... peki ya kaç?... olmalı altı...

Cuma günü günbatımında,

Beş yengeç mavi denizin kenarında,

Rastladılar kendilerinin yengeç arkadaşına,

Oldular çıktılar altı yengeç birlikte.

Niçin altı?... peki ya kaç?... yedi olmalı...
Cumartesi günü günbatımı,
Altı yengeç mavi denizin kenarında,
Rastladılar kendilerinin yengeç arkadaşına,
Oldular çıktılar yedi yengeç birlikte.
Pazar günü günbatımı,
Yedi yengeç mavi denizin kenarında,
Çektiler birlikte halay,
Samimiyetle, devamlı.
Sağa doğru...
... yengeç.
Ölçüyle alkışla, hızlı hızlı döndüler
Gittiler çıktılar sağa sola, korkusuz.
Yavaş ve hızlı ölçüyle ve alkışla,
Çıktılar gittiler sola sağa, cesur cesur.
Sola doğru...
... yengeç.
El çırparak, ölçerek, ölçerek, el çırparak
Çabuk yavaş, yavaş çabuk,
Sağa sola, korkusuz, sola sağa, cesur cesur,
Fakat öne doğru hiçbir adım

Anahid Sarkisdyan

ՄՇՏԱԴԱՅԱՐ ԾԱՌԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ ցուրտ էին առնան օրերը:

Զմեռը կը մօտենար:

Բոլոր թռչունները կը գաղթէին դէպի աւելի տաք երկիրներ:

Միայն փոքրիկ թեւատ թռչուն մը չկրցաւ թռիլ:

Ե՛ւ, այս պատճառով ա՛լ չկրցաւ գաղթել:

Թռչնիկը ցուրտէն սարսուց. «Ամբողջ ձմեռ թերեւս ծառերը զիս տաք կը պահեն»

խորհեցաւ եւ ուստոստելով հասաւ անտառին եզերքը:

Մօտեցաւ հաճախորդին մը եւ ըսաւ.

– Գեղեցիկ հաճախորդ, զիս տաք կրնա՞ս պահել ճիւղերուդ վրայ:

Հաճախորդին խօսեցաւ:

– Ես պէտք է խնամեմ իմ տերեւներս, քեզի հետ չեմ կրնար զբաղիլ, – ըսաւ:

Թռչնիկը թառեցաւ հսկայ կաղնիին վրայ:

– Զօրաւոր կաղնի, զիս տաք կը պահե՞ս ճիւղերուդ վրայ:

Կաղնին տրտնջաց.

– Զեմ ուզեր որ մէկը ուտէ խոզկաղնիներս, – ըսաւ:

Թռչնիկը այս անգամ ուռնիին մը մօտեցաւ.

– Գեղեցիկ ուռնի, զիս տաք կը պահե՞ս ճիւղերուդ վրայ:

Ուռնիին դողդղաց.

– Անձամօթներէն երբեք չեմ ախորժիր, – ըսաւ:

Փոքրիկ թռչունը սառած փետուրները թօթուեց.

– Ո՞վ պիտի օգնէ ինձի, – մրմնջեց:

– Կրնաս պատուապարտիլ իմ ճիւղերուս վրայ: Ամբողջ ձմեռը քեզ տաք կը պահեն, – ըսաւ եղեւինը:

– Ես քեզ կը պահպանեմ հովերէն, – ըսաւ շոճին:

– Կրնաս ուտել իմ պտուղներս, – ըսաւ գիւղին:

Թռչնիկը ուրախութեամբ թառեցաւ եղեւինին վրայ:

Ի վերջոյ գտած էր իրեն տաճուկ բոյն մը:

Այդ գիշեր, հիւսիսային ֆամին իր ամբողջ ուժով փչեց դէպի անտառ:

Այնքան զօրաւոր կը փչէր, որ կը փրցնէր ու կը թոցնէր ծառերուն տերեւները:

Բայց զօրաւոր այդ ֆամին չդպաւ այն ծառերուն, որոնք թեւատ թռչնիկը կը պատսպարէին:

Զմրան գրեթէ բոլոր ծառերը կորսնցուցին իրենց տերեւները, բայց եղելինը, ժոնին եւ գիւհին մշտադաւար մնացին:

Այդ երեք ծառերուն բարութիւնը փոքրիկներուն համար անմոռանալի դարձաւ այս հեֆեաթին մէջ:

Ամերիկեան Հեֆեաթ

Latinize Okunuşu

MIŞDATALAR DZARERU BADMUTYUNI

Şad tsurd ein aşnan orerı:

Tzımerı gı modenar:

Polor tırçunnerı gı kağtein tebi aveli dak yergirner:

Miayn pokrig tevad tırçun mı çıgırtsav tırıl:

Yev, ays badcarov al çıgırtsav kağtel:

Tırçınıgı tsurden sarsırats. “Ampoğç tzımer terevis dzarerı zis dak gı bahen” khorrhetsav yev vosdosdelov hasav andarin yezerkı:

Modetsav hacarenii mı yev ısav.

– Keğetsig hacareni, zis dak gırnas bahel cüğërut vıra:

Hacarenin khışkhışats:

– Yes bedk e khınamem im derevnerıs, kezi hed çem gırnar ızpağıl, ısav:

Tırçınıgı taretsav hısğa gağniin vıra:

– Zoravor gağni, zis dak gı bahes cüğërut vıra:

Gağnin dırdınçats.

– Çem uzer vor megı ude khözgağinnerıs, -ısav:

Tırçınıgı ays ankam urenii mı modetsav.

– Keğetsig ureni, zis dak gı bahes cüğërut vıra:

Urenin toğtıgats.

– Andzanotneren yerpek çem akhorjir, -ısav:

Pokrig tırçunı saradz pedurneri totvets.

– Ov bidi okne indzi, -mırmınçets:

– Gırnas badısbarvil im cüğërus vıra: Ampoğç tızimeir kez dak gı bahem, -ısav yeğevinı:

– Yes kez gı bahbanem hoveren, -ısav şocin:

– Gırnas udel im bıduğneris, -ısav kihin:

Tırçınıgı urakhutyamp taretsav yeğevinin vıra:

İ verço kıdadz er iren dakug puyn mı:

Ayt kişer, hüsısayın kamin ir ampoğç ujov pışets tebi andar:

Aynkan zoravor gı piçer, vor gı pırtısiner u gı tırtısiner dzarërun derevneri:

Payts zoravor ayt kamin çıtıbav ayn dzarërun, voronk tevad tırçınıgı gı badısbarein:

Tızımrın kırete polor dzarëri gorsıntsıtsın irents derevneri, payts yeğevinı, şocin yev kihin mışdatalar mınatsın:

Ayt yerek dzarërun parutyunı pokrignerun hamar anmoranalı tartzav ays hekyatin meç:

Amerigyan Hekyat

Türkçe Çevirisi

HEP YEŞİL AĞAÇLARIN HİKÂYESİ

Sonbahar günleri çok soğuktu.

Kış yaklaşıyordu.

Tüm kuşlar daha sıcak ülkelere doğru göçüyorlardı.

Sadece küçük kırık kanatlı bir kuş uçamadı.

Ve bu sebeple de göç edemedi.

Küçük kuş soğuktan titredi. “Bütün kış belki ağaçlar beni sıcak tutarlar” diye düşündü ve zıplayarak ormanın kenarına ulaştı.

Bir kayın ağacına yaklaştı ve dedi:

Güzel kayın, dallarında beni sıcak tutabilir misin?

Kayın hışırdadı.

Yapraklarımı korumalıyım, seninle meşgul olamam, dedi.

Kuş büyük bir meşe ağacına tünedi.

Güçlü meşe beni dallarında sıcak tutar mısın?

Meşe mırıldandı.

Birinin palamutlarımı yemesini istemem, dedi.

Kuş bu sefer bir söğüt ağacına yaklaştı.

Güzel söğüt, dallarında beni sıcak tutar mısın?

Söğüt titredi.

Asla yabancılardan hoşlanmam, dedi.

Küçük kuş donmuş tüylerini silkeledi.

Kim bana yardım edecek diye mırıldandı.

Dallarımda barınabilirsin. Bütün kış seni sıcak tutarım, dedi köknar ağacı.

Ben seni korurum rüzgârlardan, dedi çam ağacı.

Benim meyvelerimi yiyebilirsin dedi, ardıç ağacı.

Kuş mutlu bir şekilde köknar ağacının üstüne kondu.

Sonunda sıcak bir yuva bulmuştu.

O gece kuzey rüzgârı bütün gücüyle ormana doğru esiyordu.

O kadar güçlü esiyordu ki, ağaçların yapraklarını koparıyordu ve uçuruyordu.

Fakat bu güçlü rüzgâr kanadı kırık kuşu barındıran o ağaçlara dokunmadı.

Kışın nerdeyse tüm ağaçlar kendi yapraklarını kaybettiler, fakat köknar, çam ve ardıç hep yeşil kaldılar.

Bu üç ağacın iyiliği bu masalda çocuklar için unutulmaz hâle geldi.

Amerikan Masalı

ՀԱՂԱՏ ՄՈՒԿԸ

Օր մը, աֆաղաղը երբ կը պտըտէր իր հաւնոցին շուրջ, մուկի մը հանդիպեցաւ:

Եւ որովհետեւ երկուքն ալ անօթի էին, որոշեցին միասին ուտելիք փնտռել:

Փոքրիկ պարկ մը առին ու անտառ մտան:

Աֆաղաղը թռաւ, թռեցաւ ընկուզենիի մը վրայ, իսկ մուկը վարը մնաց, որպէսզի իր ընկերոջ փրցուցած ու վար նետած ընկոյզները հաւաքէ եւ պարկին մէջ դնէ:

Մուկը որ խաբէլ կ'ուզէր աֆաղաղը, ընկոյզներուն միջուկը կ'ուտէր եւ կեղեւները պարկին մէջ կը լեցնէր:

Իսկ աֆաղաղը առանց գիտնալու մուկին խարդախութիւնը, կը թափէր ու կը թափէր ընկոյզները:

Բաւական ժամանակ անցնելէ ետք հարցուց աֆաղաղը.

— Պարկը լեցունեցա՞ւ:

— Դեռ չա՛տ պէտք է,- պատասխանեց մուկը:

Աֆաղաղը կը թափէր, բայց պարկը չէր լեցուեր:

Քիչ վերջ նորէն հարցուց աֆաղաղը.

— Լեցունեցա՞ւ:

— Ո՛չ, դուն շարունակէ, երբ որ լեցուի, քեզի լուր կու տամ,-

պատասխանեց մուկը:

Աֆաղաղը կը թափէ՛ր ու կը թափէ՛ր, բայց ընկոյզները պարկը չէին լեցնէր: Այս ըլլալիք բան չէր:

Աֆաղաղը վերջապէս վար ցատեց ընկուզենիէն:

Մէկ մըն ալ ի՛նչ տեսնէ... ընկոյզներուն կեղեւները կան, միջուկները չկան:

«Պարապ տեղ աշխատէր եմ» խորհեցաւ ան բարկութեամբ:

Զկրցաւ գտել բարկութիւնը, յարձակեցաւ մուկին վրայ եւ կտուցովը սկսաւ փետել մուկին գլխուն մագերը:

Մուկը աւելի մեծ փորձանքէ մը ազատելու համար, անմիջապէս հեռացաւ
աֆաղաղին բովէն:

Երբ կը ֆալէր, մէկ ձեռքով արցունքները կը սրբէր, միւս ձեռքով գլուխը կը
բռնէր:

Քալե՛ց, ֆալե՛ց, ֆալե՛ց եւ յանկարծ համբան շուն մը տեսաւ:

– Սիրելի շո՛ւն

սիրելի շո՛ւն

ֆիշ մը մազ տո՛ւր ինծի

մազդ դնեն գլխուս

կերածս էր կէս ընկոյզ

աֆաղաղ մը կտցեց-փետեց

հաղատ ձգեց գլուխս:

– Մազի փոխարէն հաց կ’ուզեմ,- ըսաւ շունը:

Մուկը ուղղակի հացագործի մը բով գնաց ու լալով աղաչեց.

– Յարգելի հացագո՛րծ

յարգելի հացագո՛րծ

շերտ մը հաց տո՛ւր ինծի

հացը տամ շունի

շունը ինծի մազ տայ

մազը դնեն գլխուս

կերածս էր կէս ընկոյզ

աֆաղաղ մը կտցեց-փետեց

հաղատ ձգեց գլուխս:

Հացագործը պատասխանեց.

– Քեզի շերտ մը հաց կու տամ, եթէ ինծի փայտ մը տաս:

Մուկը անմիջապէս անտառ գնաց ու սկսաւ աղաչել.

– Սիրելի Անտա՛ռ

սիրելի անտա՛ն
փայտ մը տո՛ւր ինծի
փայտը տամ հացագործին
հացագործը ինծի հաց տայ
հացը տամ շունին
շունը ինծի մագ տայ
մագը դնեմ գլխուս
կերածս էր կէս ընկոյզ
աֆաղաղ մը կտցեց-փետեց
հաղատ ձգեց գլուխս:
Անտառը պատասխանեց.

— Զո՛ւր կ'ուզեմ:

Մուկը մօտաւոր գետ մը գնաց եւ ջուր ուզեց.

— Յարգելի գե՛տ

սիրելի գե՛տ
ինծի ջուր տո՛ւր
ջուրը տամ անտառին
անտառը ինծի փայտ տայ
փայտը տամ հացագործին
հացագործը ինծի հաց տայ
հացը տամ շունին
շունը ինծի մագ տայ
մագը դնեմ գլխուս
կերածս էր կէս ընկոյզ
աֆաղաղ մը կտցեց-փետեց
հաղատ ձգեց գլուխս:
Գետը ջուր տուաւ ու ըսաւ.

– Ա՛ն:

Մուկը ուրախանալով, սկսաւ խմել ջուրը:

Խմե՛ց, խմե՛ց, նոբէն խմե՛ց, նոբէն խմե՛ց եւ այնքան շատ խմեց որ սկսաւ ուռիլ:

Ի՞նչ կ'ըսէ՛ք, արդեօք մուկը դեռ ջուր կը խմե՞:

Կարծեմ վոխեւ պէտք է այս հէփեսթին վերնագիրը:

Այսինքն, ո՛չ թէ «Ճաղատ մուկը», այլ պէտք է կոչել «Ծակաչփ մուկը»:

Հայկական Հէփեսթ

Latinize Okunuşu

CAĞAD MUGI

Or mı, akağāğı yerp gı bıdıder ir havnotsin şurç, mugı mı hantibetsav:
Yev vorovhedev yergukın al anoti ein, voroşetsin miasin udelik pındrel:

Pokrig barg mı arin u andar mıdan:

Akağāğı tırav, taretsav inguzenii mı vıra, isg mugı varı mınats, vorbeszi
ir ingeroç pırtsutsadz u var nedadz inguyznerı havake yev bargin meç
tine:

Mugı vor khapel g'uzer akağāğı, inguyznerun miçugı g'uder yev
geğevnerı bargin meç gı letsıner:

İsg akağāğı arants kidnalı mugin khartakhutyunı, gı taper u gı taper
inguyznerı:

Pavagan jamanag antsınele yedk hartsuts akağāğı. Akağāğı gı taper,
payts bargı çer letsıver:

Kiç verç noren hartsuts akağāğı.

– Letsıvetsav?:

– Voç, tun şarunage, yerp vor letsıvi, kezi lur gu dam, -badaskhanets
mugı:

Akağāğı gı taper u gı taper, payts inguyznerı bargı çıein letsıner: Ays
ıllaluk pan çer:

Akağğı verçabes var tsadkets inguzenien.:

Meg mın al inç desne... inguyznerun geğevnerı gan, miçugnerı çığan.:

“Barab değ aşkhader yem” khorhetsav an pargutyamp.:

Çıgırtsav ızisbel pargutyunı, hartzagetsav mugin vıra yev gıdutsov
ısgısav pedel mugin kılkhun mazerı.:

Mugı aveli medz portzanke mı azadelu hamar, anmiçabes heratsav
akağğın koven.:

Yerp gı kaler, meg terkov artsunknerı gı sırper, müs terkov kılukhı gı
pırner.:

Kalets, kalets, kalets yev hangardz campan şun mı desav.:

– Sireli şun

Sireli şun

kiç mı maz dur indzi

mazıt tinem kılkhs

yeradzıs er ges inguyz

akağğ mı gıdtsets-pedets

cağad tzikets kılukhıs.:

– Mazi pokharen hats g’uzem, -ısav şunı.:

Mugı uğğagi hatsakordzi mı kov kınats u lalov ağaçets.

– Harkeli hatsakordz

harkeli havakordz

şerd mı hats dur indzi

hatsı dam şunin

şunı indzi maz da

mazı tinem kılukhıs

geradzıs er ges inguyz

akağğ mı gıdtsets-pedets

Cağad tzıkets kılukhıs:

Hatsakordzı badaskhanets.

– Kezi şerd mı hats gu dam, yete indzi payd mı das:

Mugı anmıçabes andar kınats u ısgısav ağaçel.

– Sireli Andar

sireli andar

payd mı dur indzi

paydı dam hatsakordzin

hatsakordzı indzi hats da

hatsı dam şunin

şunı indzi maz da

mazı tınem kılukhıs

geradzıs er ges inguyz

akağağ mı gıdtsets-pedets

Cağad tzıkets kılukhıs:

Andarı badaskhanets.

– Çur g'uzem:

Mugı modavor ked mı kınats yev çur uzets.

– Harkeli ked

sireli ked

indzi çur dur

çurı dam andarin

andarı indzi payd da

paydı dam hatsakordzin

hatsakordzı indzi hats da

hatsı dam şunin

şunı indzi maz da

mazı tınem kılukhıs

geradzıs er ges inguyz
akağağ mı gıdtsets-pedets
Cağad tsikets kılukhıs:
Kedı çur divav u ısav.

– Ar:

Muğı urakhanalov, ısgısav khımel çurı:

Khımets, khımets, noren khımets, noren khımets yev aynkan şad
khımets vor ısgısav urıl:

İnç g'isek, artyok muğı ter çur gı khıme?:

Gardzem pokhel bedk e ays hekyatin vernakırı:

Aysinkın, voç te “Cağad muğı” ayl bedk e goçel “Dzagaçk muğı”:

Haygagan Hekyat

Türkçe Çevirisi

KEL FARE

Bir gün horoz kendi kümesinin etrafında dolaşırken bir fareye rastladı.
Ve ikisi de aç oldukları için birlikte yiyecek aramaya karar verdiler.

Küçük bir torba aldılar ve ormana girdiler.

Horoz uçu bir ceviz ağacının üzerine tündi, fakat fare arkadaşının
kopardığı ve aşağı attığı cevizleri toplamak ve çuvala koymak için aşağıda
kaldı.

Fare horozu kandırmak istiyordu ve bu sebeple cevizlerin içini yiyor
kabuklarını da çuvalın içine dolduruyordu.

Fakat horoz farenin sahtekârlığını bilmediğinden cevizleri döküyordu,
döküyordu.

Yeterli zaman geçtikten sonra horoz sordu:

– Torba doldu mu?

– Daha çok gerek, diye cevap verdi fare.

Horoz döküyordu, fakat çuval dolmuyordu. Az sonra yeniden horoz sordu:

– Doldu mu?

– Hayır, sen devam et, dolduğunda, sana haber veririm diye cevapladı fare.

Horoz döküyordu ve döküyordu, fakat cevizler çuvalı doldurmuyorlardı. Bu olacak bir şey değildi.

Horoz nihayet ceviz ağacından aşağı atladı.

Bir de ne görse... cevizlerin kabukları var, içleri yok. Kızgın bir şekilde “Boş yere çalışmışım” diye düşündü.

Öfkesini tutamadı, farenin üzerine saldırdı ve gagasıyla farenin başının saçlarını yolmaya başladı.

Fare daha büyük bir beladan kurtulmak için hemen horozun yanından uzaklaştı.

Yürürken bir eliyle gözyaşlarını siliyordu, öbür eliyle başını tutuyordu.

Yürüdü, yürüdü, yürüdü ve aniden yolda bir köpek gördü.

Sevgili köpek

Sevgili köpek

Bana biraz saç ver

Saçını koyayım başıma

Yediğim yarım cevizdi

Bir horoz gagaladı-yoldu

Kel bıraktı başımı

Saç yerine ekmek isterim, dedi köpek.

Fare doğrudan bir fırıncının yanına gitti ve ağlayarak yalvardı.

Saygıdeğer fırıncı

Sevgili fırıncı

Bir dilim ekmek ver bana

Ekmeyi vereyim köpeğe

Köpek bana saç versin
Saçı koyayım başıma
Yemiş idim yarısını cevizin
Bir horoz gagaladı-yoldu
Kel bıraktı başımı
Fırıncı cevap verdi.
Sana bir dilim ekme veririm, eğer bana bir odun verirsen.
Fare hemen ormana gitti ve başladı yalvarmaya.
Sevgili orman
Sevgili orman
Bana bir odun ver
Odunu fırıncıya vereyim
Fırıncı bana ekmek versin
Ekmeği vereyim köpeğe
Köpek bana saç versin
Saçı koyayım başıma
Yediğim yarım cevizdi
Bir horoz gagaladı-yoldu
Kel bıraktı başımı
Orman cevapladı:
Su isterim.
Fare yakın bir ırmağa gitti ve su istedi.
Saygıdeğer ırmak
Sevgili ırmak
Bana su ver
Suyu veririm ormana
Orman bana odun verir
Odunu veririm fırıncıya
Fırıncı bana ekmek verir

Ekmeđi veririm köpeđe
Köpek bana saç verir
Saçı koyarım başıma
Yemiş idim yarısını cevizin
Bir horoz gagaladı-yoldu
Kel bıraktı başımı
Nehir su verdi ve dedi:

— Al

Fare sevinerek başladı içmeye suyu.

İçti, içti, yeniden içti, yeniden içti ve o kadar çok içti ki şişmeye başladı.

Ne diyorsunuz, acaba fare daha su içiyor mu?

Zannediyorum değiştirmek gerekir bu hikâyenin başlığını

Yani, kel fare değil, artık açgözlü fare denilmesi gerekir.

Ermeni Hikâyesi

ՀԱԻԿԻԹԻ ԿՈՂՈՎԸ

Ձմեռ թագաւորը գաւի բարձրանալէ անմիջապէս ետք, իր սառոյցէ պալատին մէջ սկսած էր իշխել ցուրտ եւ մութ ամիսներուն:

Օր մը ձիւն կը տեղացնէր, օր մը փոթորիկ կը գոյացնէր:

Այդ շրջանին ոչինչ կը բուսնէր սառած հողի վրայ, եւ կենդանի էակ մը նոյնիսկ չէր գտնուէր հողին մէջ:

Օր մը, արեւը իր հառափայտները սկսաւ արձակել սառոյցէ պալատին վրայ: Ձմրան թագաւորը յօրանջեց եւ փնտրեց աչքերով պահ մը փնտրեց շուրջը:

— Գարունը բունէն արթնցաւ: Ոտնաձայնը կը լսեմ,- ըսաւ:

Եւ ձմեռ թագաւորը, դանդա՛ղ-դանդաղ, կաթիլ-կաթիլ հալեցաւ եւ ջուրի վերածուեցաւ:

Այլեւս թագաւորը Գարունն էր: Երիտասարդուհին ունէր երկար դեղին մազեր ու մանրիշակագոյն աչքեր:

Ան երբ կը փալէր, կը հալեցնէր ձիւներն ու սառերը: Ջուրերը կը լեցնէին գետակներն ու գետերը:

Ուր որ նայէր, կանանչեղէն կը ծաղկէր: Բոլոր ծաղիկները կը պարէին անոր մեղմ հովուն տակ: Հետեւաբար ուրախութեամբ եւ յոյսով լեցում չէր աշխարհը:

Անտառի անասուններն ալ երջանիկ էին: Անոնք սկսած էին Զատիկի տօնին պատրաստուիլ:

— Այս տարի Զատիկի հաւկիթները, ո՞վ պիտի տանի գիւղի մանուկներուն,- հարցուց խառնուրդի հաւիկը եւ շարունակեց,- կողովը այնքան ծանր է որ ես չեմ կրնար կրել:

— Ես կը կրեմ, եւ շատ լաւ կ'ապահովեմ,- ըսաւ ափիսը:

Բայց միւս անասունները չընդունեցին ափիսին առաջարկը:

— Գիտեմք, որքան շատ կը սիրես հաւկիթը, մինչեւ որ գիւղ հասնիս կողովին մէջ հաւկիթ չի մնար,- ըսին:

— Ես կը կրեմ, շատ լաւ փնտցայ այս ձմեռ,- ըսաւ արջուկը:

– Ո՛չ, երբե՛ք, մանուկները ֆեզմէ կրնան վախճալ,- ըսին բոլորը:

Այդ պահուն խտուտիկ հաւիկը նժմարեց նապաստակը:

– Մանուկները ֆեզի կը գմայլին, հաւիթի կողովը դուն կը կրե՞ս,- հարցոց հաւիկը:

Նապաստակը սիրով ընդունեց այս առաջարկը:

– Ուրեմն, ամէն բան կարգի մտաւ,- ըսաւ խտուտիկ հաւիկը:

Սակայն երկրագունդը դեռ պատրաստ չէր Զատիկի տօնին, որովհետեւ մարգագետնի ծաղիկները դեռ չէին կրցած որոշել թէ ո՛վ պիտի ըլլար Զատիկի ծաղիկը:

– Ե՛ս կ'ըլլամ,- ըսաւ դաշտի վարդը:

– Ո՛չ, անկարելի է, դուն փուշեր ունիս,- ըսին միւս ծաղիկները:

– Մանիշակին ի՞նչ կ'ըսէք,- հարցոց մարգարտածաղիկը:

Սակայն մանիշակը այնքան ամփոփ էր որ...:

– Զատիկի ծաղիկը ներմակ շուշանը պէտք է ըլլայ, մասմաֆուր է սիրտը Յիսուսի նման,- ըսին: Ե՛ւ ընտրեցին շուշանը:

Սակայն երկրագունդը դեռ պատրաստ չէր Զատիկի համար, որովհետեւ թռչունները դեռ նոր հաւաքուած էին որոշելու համար թէ ո՛վ պիտի երգէր Զատիկի առաւօտեան երգը:

– Անշու՛շտ, ես պէտք է երգեմ: Ամենահաստ ձայնը իմն է:

– Ամէն ոք ձայնս շատ հանգիստ կը լսէ,- ըսաւ ագռաւը:

– Զայնդ հաստ է, բայց ականջները կ'անհանգստացնէ,- ըսին միւս թռչունները:

– Ես երգեմ. ամէն մարդ կը սիրէ իմ հոռուդիւնը,- ըսաւ ճճհդուկը:

Բայց Զատիկի առաւօտ ո՛չ թէ հոռուդիւն, այլ գեղեցիկ երգ մտիկ ընել կ'ուզէին:

– Կարմրալանջին հարցնենք,- ըսաւ սարեակը,- անոր ձայնը յարմար է եւ կարմիր լանջք ունի:

Թռչունները համաձայնեցան եւ միասնաբար ընտրեցին կարմրալանջը:

– Զատիկի առաւօտ ո՞ր ծառի վրայ թռչում երգելու համար,- հպարտօրէն հարցուց կարմրալանջը:

– Իմ հիւղերէն մէկուն վրայ կրնաս գալ,- առաջարկեց կաղնին եւ աւելցուց,- բայց մի՛ մոռնա՛մ որ, Յիսուսի խաչը կաղնիէ շինուած էր:

– Իմ հիւղերուն վրայ կրնաս թռչիլ,- ըսաւ շահին:

– Զ՛լլա՛ր, տերեւներդ փուշի պէս են. զիս կը խայրեն,- ըսաւ կարմրալանջը, եւ թռաւ դէպի ուռենի:

– Երգս քու հիւղերէն մէկուն վրայ կրնա՞մ երգել,- հարցուց:

Ուռենին սիրով ընդունեց կարմրալանջին առաջարկը:

Յաջորդ առաւօտ, զիւղին մանուկները համբան հանդիպեցան նապաստակին, որ կը կրէր հաւկիթներու կողովը: Մէկ առ մէկ առին իրենց համար պատրաստուած հաւկիթները ու փալեցին դէպի եկեղեցի:

Նսեցին ուռենիի վրայ թռած կարմրալանջին երգը: Երբ եկեղեցի մտան, տեսան ներմակ շուշանները խորանի վրայ:

Եւ վերջապէս երկրագունդը պատրաստ էր Սուրբ Զատիկը սօնելու: Ուրախ էին եւ յոյսով լի՝ փառք տուին Աստուծոյ:

Գրաւատական Հէֆեաթ

Latinize Okunuşu

HAVGİTİ GOĞOVI

Tzimer takavorı kah partzranale anmıçabes yedk, ir saruytse baladin meç isgırsadz er işkhel tsurd yev mut amisnerun:

Or mı tzün gı değatsıner, or mı potorig gı kuyatsıner:

Ayt şırçanın voçinç gı pusner saradz hoği vıra, yev gentani eag mı nuynisg çer kıdnıver hoğın meç:

Or mı, arevı ir carakaytnerı isgısav artzagel saruytse baladin vıra: Tzimran takavorı horançets yev kınatatakh açkerov bah mı kınnets şurçı:

- Karunı kunen artıntsav: Vodnatzaynı gı lısem, -ısav:

Yev tzimer takavorı, tantağ-tantağ, gatil-gatil haletsav yev çuri veradzvetsav:

Aylevis takavorı Karunn er: Yeridasartuhin uner yergar teğın mazer u manişagakuyn açker:

An yerp gı kaler, gı haletsiner tzünerın u sarerı: Çurerı gı letsinein kedagnerın u kederı:

Ur vor nayer, ganançeğen gı dzağger: Polor dzağignerı gı barein anor meğm hovun dag: Hedevarpar urakhutyamp yev huysov letsvadz er aşkharhı:

Andari anasunnerın al yerçanıg ein: Anonk ısgısadz ein Zadgi donin badrasdivil:

– Ays dari Zadg havgıtnerı, ov bidi dani küğı manugnerun, - hartsuts khadudig havıgı yev şarunagets, - goğovı aynkan dzanır e vor yes çem gırnar gırel:

– Yes gı gırem, yev şad lav g’abahovem, - ısav akısı:

Payts müs anasunnerı çıntunetsin akisin araçargı:

– Kidenk, vorkan şad gı sires havgıtı, minçev vor küğ hasnis goğovin meç havgit çi minar, - ısin:

– Yes gı gırem, şad lav kınatsa ays tzimer, - ısav arçugı:

– Voç, yerpek, manugnerı kezme gırnan vakhnal, - ısin polorı:

Ayt bahun khadudig havıgı nışmarets nabasdagı:

– Manugnerı kezi gı ızmaylin, havgiti goğovı tun gı gıres, - hartsuts havıgı:

Nabasdagı sirov intunets ays araçargı:

– Uremın, amen pan garki mıdav, - ısav khadudig havıgı:

Sagayn yergırakuntı ter badrasd çer Zadgi donin, vorovhede markakedni dzağignerı ter çein gırtsadz Voroşel te ov bidi ıllar Zadgi dzağıgı:

– Yes g’ıllam, - ısav taşdı vartı:

– Voç angareli e, tun puşer unis, - isin müs dzağignerıː

– Manışagin inç g'isek, - hartsuts markardaddzağigiː

Sagayn manişagi aynkan amıçgod er vor...ː

– Zadg dzağigi cermag şuşanı bedk e illa, masmakur e sirdı Hisusi nıman, - isin: Yev indretsın şuşanıː

Sagayn yergırakuntı ter badrasd çer Zadgi hamar, vorovhedev tırçunnerı ter nor havakvadz ein voroşelu hamar te ov bidi yerker Zadgi aravodyan yerkiː

– Anşuşd, yes bedk e yerkemː Amenahasd tzaynı imıs eː

– Amen vok tzaynıs şad hankisd gı lise, - isav akravıː

– Tzaynıt hasd e, payts abançnerı g'anhankısdatsıne, - isin müs tırçunnerıː

– Yes yerkem. amen mart gı sire im cırvoğünü, isav cıncığugıː

Payts Zadgi aravod voç te cırvoğün, ayl keğtsig yerki mıdig inel g'uzeinː

– Garmırançin hartsınenk, - isav saryagi, - anor tzaynı harmar e yev garmir lançk uniː

Tırçunnerı hamattzaynetsan yev miasnapar indretsın garmıralançıː

– Zadgi aravod vor dzari vır atarım yerkelu hamar, - hıbardoren hartsuts garmıralançıː

– İm cüğeren megun vıra gırnas kal, - araçargets gağnin yev aveltsuts, - payts mi mornak vor, Hisusi khaçı gağnie şinvadz erː

– İm cüğerus vıra gırnas taril, - isav şucinː

– Ç'ıllar, derevnerıt puşı bes yen. zis gı khayten, - isav garmıralançı, yev tırav tebi ureniː

– Yerkıs ku cüğeren megun vıra gırnas yerkel, - hartsutsː

Urenin sirov intunets garmıralançin araçargıː

Haçort aravod, küğın manugnerı campan hantibetsan nabasdagin, vor gı girer havgitneru goğovıː Meg ar meg arin irents hamar badrasdivadz havgitnerı u kaletsın tebi yegeğetsiː

Lisetsin urenii vira taradz garmıralançin yerki.: Yerp yegeğetsi mıdan,
desan cermag şuşannerı khorani vira.:

Yev verçabes yergırakuntı badrasd er Surp Zadigı donelu: Urakh ein yev
huysov li park divin Asdudzo.:

Kanadagan Hekyat

Türkçe Çevirisi

YUMURTA SEPETİ

Kış kralı tahta çıktıktan hemen sonra ayların soğuşunu ve karanlığını
yönetmek için buzdan sarayının içinde oturmuştu.

Bir gün kar yağdırıyordu, bir gün fırtına meydana getiriyordu.

O devirde buz tutmuş toprak üzerinde hiç bir şey yetişmiyordu ve hatta
canlı bir hayvan dahi toprakta bulunmuyordu.

Bir gün güneş kendi ışınlarını buzdan sarayın üzerine göndermeye
başladı. Kışın kiralı esnedi ve uykulu gözlerle bir an çevreyi inceledi.

- İlkbahar uykudan uyandı. Ayak sesini duyuyorum, dedi.

Ve kış kralı, yavaş yavaş, damla damla eridi ve suya dönüştü.

Artık kral ilkbahar idi. Genç kızın uzun sarı saçları ve eflatun gözleri
vardı.

O yürüdüğü zaman karları ve buzları eritiyordu. Sular çayları ve nehirleri
dolduruyordu.

Nereye bakarsa yeşillikten çiçek açıyordu. Onun yumuşa esintisinin
altında tüm çiçekler dans ediyorlardı. Dünya sevinç ve ümitle dolmuştu.

Ormandaki hayvanlar da mutluydular. Onlar Paskalya bayramına
hazırlanmaya başlamışlardı.

– Bu yıl Paskalya yumurtalarını, kim götürecektiy köyün çocuklarına sordu
benekli tavuk ve “sepet o kadar ağırdır ki ben taşıyamam” diye de devam
etti.

– Evet ben taşıyorum ve çok güvenilirim dedi gelincik.

Fakat diğer hayvanlar gelinciğin teklifini kabul etmediler.

– Yumurtayı ne kadar çok sevdiğini biliyoruz, köye ulaşıncaya kadar sepetin içinde yumurta kalmaz, dediler.

– Ben taşıyayım, çok iyi uyudum bu kış, dedi ayı.

– Hayır, asla, çocuklar sende korkabilirler, dedi hepsi.

O anda benekli tavuk tavşanı fark etti.

– Çocuklar sana hayran kalırlar, yumurta sepetini sen götürür müsün?

Diye sordu tavuk.

Tavşan memnuniyetle bu teklifi kabul etti.

– O halde her şey düzene girdi, dedi benekli tavuk.

Fakat yerküre Paskalya bayramına daha hazır değildi, çünkü çayırın çiçekleri henüz Paskalya çiçeğinin kim olacağına karar vermemişlerdi.

– Ben olurum, dedi ovanın gülü.

– Hayır imkânsızdır senin dikenlerin var, dedi diğer çiçekler.

– Menekşe sen ne dersin? diye sordu papatya.

Fakat menekşe o kadar utangaçtı ki...

– Paskalya çiçeği beyaz zambak olması gerekir, kısmen temizdir kalbi İsa gibidir dediler ve zambağı seçtiler.

Fakat yerküre daha Paskalya için hazır değildi, çünkü kuşlar Paskalya sabahının şarkısını söylemeye kimin gideceğini kararlaştırmak daha yeni toplanmışlardı.

– Elbette, benim şarkı söylemem gerekir. En kalın ses benimdir.

– Herkes sesimi çok rahat duyar, dedi karga.

– Sesin kalındır, fakat kulaklara rahatsızlık verir, dedi öteki kuşlar.

– Ben şarkı söylerim, herkes benim cıvıdamamı sever, dedi serçe.

Fakat Paskalya sabahı cıvıdama değil, başka güzel şarkı dinlemek istiyorlardı.

– Bir kuşa soralım, dedi ispinoz kuşu, onun sesi uygundu ve kırmızı göğsü vardı.

Kuşlar anlaştılar ve birlikte kızıl gerdan kuşunu seçtiler.

- Paskalya bayramında hangi ağacın üstüne tünerim şarkı söylemek için, diye gururlanarak sordu kızıl gerdan kuşu.
- Benim dallarımdan birinin üzerine gelebilirsin, diye önerdi meşe ve ekledi, fakat unutmayınız ki İsa'nın haçı meşeden yapılmıştır.
- Benim dallarımdan üzerine tünebilirsin, dedi çam ağacı.
- Olmaz, yaprakların diken gibidir, beni sokar, dedi kızıl gerdan kuşu ve söğüt ağacına doğru uçtu.
- Şarkımı senin dallarının birinin üzerinde söyleyebilir miyim, diye sordu. Söğüt sevgiyle kabul etti kızıl gerdan'ın teklifini.

Ertesi sabah köyün çocukları yolda yumurda sepetini taşıyan tavşana rastladılar. Hazırlanmış yumurtaları kendileri için birer birer aldılar ve kendi kiliselerine doğru yürüdüler.

Söğüdün üzerinde tünemiş kızıl gerdan kuşunun şarkısını duydular. Kiliseye girdiklerinde beyaz zambakları da mihrabın üzerinde gördüler.

Ve nihayet Aziz Zadig'i kutlamaya yerküre hazırlanmıştı. Sevinçliyidiler ve Tanrıya ümitle dolu şükranlarını sundular.

Kanada Hikâyesi

ՀԻՔԵԱԹԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

- Ուրկէ՞ կը ծնի հէֆեաթը,
- Կը հարցնեն բոլոր ինծի հանդիպողները:
- Հէֆեաթը կը ծնի, երբ թէյը ձեռքիս,
լուռ ու երազկոտ կը նայիմ
իմ բարձր պատուհանէս,
հանդարտ եւ ուրախ սեւ հողին
վրայ իջնող ճերմակ փաթիլին:
Երբ առաւօտեան արեւը կը ծագի,
Եւ տունս կ'ողողէ ծիրանի լոյսով,
հոգիս կը խայտայ ջինջ մանկան նման,
ու ես կը բռնեմ հէֆեաթի համբան:
Երբ գիւղ կ'երթամ, ու իրիկնադէմին
Կանանչ սարերէն, լաւ մը կ'ետացած
տուն կը շտապէ նախիրը յոգնած:
Երբ հաց գնելու տեսն, թռնիրը կը տեսնեմ,
Հացթուխին՝ խմորը թռնիր մացնելն,
երբ ֆիթիս կը հասնի լաւաշին բոյրը,
միտքս կու գայ ցորենի արտը,
հնձուորը յոգնած, արեւէն կարմրած,
պտուկը քանի հացի ու պանիրի հետ դեզին տակ դրուած:
Երբ անցած մանուկ օրերս կը յիշեմ
մեր գիւղը՝ ծաղիկի, խոտի, մեղուներու մէջ թաքախուած,
զարմիկ, զարմուհի իրար խառնուած,
մաքուր ու կոկիկ հագած ու կապած,
Կը շրջապատէինք մեղուապահ մեծ հայրս
ու լուռ կը հետեւէինք, թէ ինչպէս ան

փերակին մէջէն շրջանակ կը հանէր,
մեղր կը քամէր ու մէզի կը պատուիրէր
ժա՛տ մեղր ուտել...
Հէֆեաթը կը ծնի, երբ կը տեսնեն վարդը
Դանդաղ բացուելու ատեն,
երբ դաշտ կը տեսնեն լեցուն ծաղիկներով,
երբ ծառ կը տեսնեն մէյ մը կանանչ մետաքս,
մէյ մըն ալ բազմերանգ, դանդաղ մերկացող,
երբ ծեր մը կը տեսնեն՝ իմաստուն աչքերով,
թառամած մաշկով, մանկացած հոգիով:
Երբ մօրս թխած գաթան կ'ուտեն,
գլուխս հանդարտ փէշին կը դնեն
ու ան կը շոյէ երկար մագերս,
մաքուր, չարչարուած, իր սուրբ ձեռքերով:
Ես ալ անհոգ, կը գոցեմ աչքերս
ու այդ պահուն կեանքը հէֆեաթ կը թուի:
Երբ աղջիկ-տղայ սէր կը խոստանան,
Քով-ֆովի նստած, անծայր աշխարհի մէջ,
Իրենց երկուքին հէֆեաթը կը փնտռեն
ու կը հաւատան.
կեանքը հէֆեաթ է,
հէֆեաթը կեանքն է:

HEKYATİ DZINUNTI

Urge gı dzini hekyatı,

– Gı hartsınen polor indzi hantiboğnerı:

– Hekyatı gı dzini, yerp teyı tzerkis,

lur u yerazgod gı nayim

im partzır baduhanes,

hantard yev urakh sev hoşin

vıra inçnoğ cermag patilin:

Yerp aravodyan arevı gı dzaki,

Yev dunıs g’oğöge dzirani luysov,

hokis gı khayda çinç mangan nıman,

u yes gı pırnem hekyatı campan:

Yerp küğ g’ertam, u irignatemin

Ganaç sareren, lav mı gışdatsadz

dun gı ıřdabe nakhiri hoknadz:

Yerp hats kinelu aden, tonırı gı desnem,

Hatstukhin khımorı tonir mıdıtsinelu,

yerp kitis gı hasni lavaşın puyrı,

midkıs gu ka tsoreni ardı,

hıntzıvorı hoknadz, areven garmıradz,

bıduğı tani hatsı u baniri hed tezin dag tırvadz:

Yerp antsadz manug orerıs gı hişem

mer küğı dzağigi, khodi, meğuneru meç tatakhvadz,

zarmig, zarmuhi irar kharnıvadz,

makur u gogig hakadz u gabadz,

gı şırçabadeink meğvabah medz hayrıs

u lur gı hedeveink, te inçbes an

petagin meçen şırçanag gı haner,

meğr gı kamer u meği gı badvirer
şad meğr udel...
Hekyatı gı dzini, yerp gı desnem vartı
Tantağ patsvelu aden,
yerp taşd gı desnem letsun dzağignerov,
yerp dzar gı desnem mey mı gananç medaks,
Mey mın al pazmerank, tantağ mergatsoğ,
yerp dzer mı gı desnem imasdun açkerov,
taramadz maşgov, mangatsadz hokiov:
Yerp moris tikhadz katan g'udem,
kılukhıs hantard peşin gı tınem
u an gı şoye yergar mazerıs,
makur, çarçarvadz, ir surp tzerkerov:
Yes al anhok, gı kotsem açkerıs
u ayt bahun geankı hekyat gı tıvi:
Yerp ağçig-dığa ser gı khosdanan,
Kov-kovi nısdadz, andzayr aşkharhi meç,
İrents yergukin hekyatı gı pındren
u gı havadan.
geankı hekyat e,
hekyatı geankın e:

Türkçe Çevirisi

NOELİN MASALI

Masal nereden doğar.
Tüm bana rastlayanlar bana sorarlar.
Masal doğar, çay elimde.
Sessiz ve hayali bir şekilde baktığım zaman
Benim yüksek pencereden

Rahat ve sevinçli kara toprağa
Üzerine inen beyaz kar tanesi
Ne zaman ki sabahın güneşi doğar
Ve evimi doldurur kırmızı ışııyla
Ruhum havalara uçar berrak çocuksu gibi
Ve ben tutarım hikâyemin yolunu
Ne zaman ki köye giderim ve akşamüstü
Yeşil dağlardan iyi bir doymuşum iyice doymuş olarak
Eve acele gidiyor yorgun büyük...
Ne vakit ki ekmek satın alırken tandırı görürüm
Esmer ekmeğin hamurunu tandıra yerleştirmedini
Ne zaman ki burnum yetişir lavaşın güzel kokusuna
İçime gelir buğdayın tarlası
Biçen yorgun, güneşten kızarmış
Toprak kap, ayran ekmek ve peynire stok altında konulmuş
Ne zaman ki geçmiş çocukluk günlerimi hatırlarım
Bizim köyün çiçeğini, otunu, arıların içine batmış
Erkek kuzen, kız kuzen birbirine karışmış
Temiz ve düzenli giyinmiş ve bağlanmış
Çevreliyorduk arı gibi büyük babamı ve sessiz izliyorduk
Kovanın içinde daire yapıyorduk
Bal süzülüyordu ve bize öğüt veriyordu çok bal yemek
Masal doğuyor ne vakit ki görsem gülü
Yavaş açmak zamanı
Ne zaman ki kırı görsem çiçeklerle dolu
Ne zaman ki ağaç görsem bir Mayıs'ta yeşil ipek
Ve başka çokluk yavaş...
Ne zaman ki bir yaşlı görsem bilge gözlerle
Solmuş tenli çocuksu bir ruhla

Ne zaman ki annem süt piřirdiđinde yerim
O okřar uzun saçlarımı
Temiz, eziyetli, aziz elleriyle
Ben de dikkatsizce gözelerimi kapatıyorum
Ve o anın, yaşamım, hikâye gibi geliyor
Ne zaman ki kız erkek sevgi veriyorlar
Yan yana oturmuş uçsuz dünyada
Kendileri ikisinin masalını aralar
Ve inanırlar
Yaşam masaldır
Masal yaşamdır

ԿՈՅՐ ՄՈՒԿԸ

Անգլիոյ Քարտիֆ քաղաքին հանգագործներէն մէկը գործէն տուն վերադարձին կը նշմարէ երկու մուկներ, որոնք իր առջեւէն հանդարտ հանդարտ կը ֆալէին իրենց բերնին մէջ փայտի շիւղ մը բռնած: Գործաւորը գաւազանի հարուածով մը կը սպաննէ մուկներէն մէկը: Մեծ կ'ըլլայ սակայն իր զարմանքը, տեսնելով որ երկրորդ մուկը բերնէն չէր ձգեր շիւղը եւ շուարած կը կենար եղած տեղը: Անոր անշարժութենէն զարմաղած. Գործաւորը գետնէն կը վերցնէ կենդանին եւ կը տեսնէ որ կոյր է: Առանց ընկերոջը իր համբան չէր կրնար շարունակել առ: Մուկի մը այս ընկերասիրութիւնը շատ կը յուզէ գործաւորը, որ մեծ ցաւ կը զգայ զայն մեռցուցած ըլլալուն համար: Իր գործած այդ չարիք դարմանելու համար, մուկը առնելով տուն կը տանի եւ կը հոգայ անոր պէտքերը:

Latinize Okunuşu

GUYR MUGI

Ankliyo Kardif kağakin hankakodzneren meğı kordzen dun veratartzin gı nişmare yergu mugner, voronk ir arçeven hantard hantard gı kalein irents pernin meç paydi şüğ mı pırnadz: Kordzavorı kavazani harvadzov mı gı isbanne mugneren meğı: Medz g'illa sagayn ir zarmankı, desnelov vor yergrort mugı pernen çer tzıker şüğı yev şıvaradz gı yenar yeğadz değı: Anor anşarjutenen zarmağadz. Kordzavorı kednen gı vertsıne gentanın yev gı desne vor guyr e: Arants ingeroçı ir campan çer gırnar şarunagel an: Mugı mı ays ingepasirutyunı şad gı huze kordzavorı. Vor medz tsav gı izka zayn mertsutsadz ıllalun hamar: İr kordzadz ayt çarir tarmanelu hamar, mugı arnelov dun gı dani yev gı hoka anor bedkerı:

KÖR FARE

İngiltere'nin Kardiv şehrindeki maden işçilerinden birinin işten eve dönüşte gözüne iki fare çarpar. Onlar ağızlarında odun çöpü tutmuş olarak kendisinin önünden sakın sakın yürümektedirler. İşçi bir sopa darbesiyle farelerden birini öldürür. Fakat gördüğü zaman şaşkınlığı büyük olur. İkinci fare ağızındaki çöpü bırakmıyordu ve şaşırarak olduğu yerde duruyordu. Onun hareketsizliğinden şaşırarak işçi yerden hayvanı kaldırır ve görür ki ködür. O arkadaşsız yoluna devam edemiyordu. Bir farenin arkadaş sevgisi işçiyi çok üzer ki onu öldürmüş olduğu için büyük bir acı hisseder. Gerçekleştirdiği kötülüğü düzeltmek için fareyi alarak eve götürür. Orada zavallı engelliye besler ve onun ihtiyaçlarını giderir.

ԽՕՍՔԵՐ՝ ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆԷ

• Երկտասարդունեան՝ սիրելու համար կ'ապրինք, իսկ ծերութեան՝ ապրելու համար կը սիրենք:

• Գիտուն ըլլալու ամէնէն պարկեշտ եւ ուղիղ համբան իր տգիտութիւնը հանչնալն է:

• Գիտութիւնը ժամացոյցի կը նմանի, զայն բանեցնելու համար միշտ լաբել է պէտք:

• Մեծ անուններու ներքեւ յաճախ պզտիկ բաներ կը պահուին:

• Ո՛ր շողոփորթութիւն... Ամէն տարիք կը սիրէ քեզ:

• Ծանարտութիւնը խօսիլը դժուար է, լսելը՝ աւելի դժուար, հասկցնելը՝ ամէնէն աւելի դժուար:

• Անանկ ժամանակի մը մէջ կ'ապրինք, որ քաղաքացիութիւնը եւ շողոփորթութիւնը նոյնանիւ թառեր եղած են:

• Գովեստը՝ մանաւանդ չափազանցը, այնքան ախորժելի է, որ առիծը կը զիջանի ընդունիլ զայն նոյնիսկ հանճէ մը:

• Պարտութիւնը խոստովանիլ՝ յայտնապէս քաջերու գործ է:

• Ինչ որ բերանի համար քաղցր է, սրտի համար դառն կ'ըլլայ:

• Ազատութեան դռնէն ալ երջանկութիւն կը մտնէ, եթէ քիչ մը ծով:

• Դարերուն մէջ ամէնէն ուշ հասնողը արդարութիւնն է:

• Սխալը հանչնալը խելացութիւն է, իսկ զայն խոստովանիլը՝ մեծ քաջութիւն:

• Ի՞նչ է պատմութիւնը. Ետիդ նայիլ՝ առջեւդ տեսնել:

Latinize Okunuşu

KHOSKER HAGOP BARONYANE

• Yeridasartunyan sirelu hamar g'abrink, isg dzerutyany abrelu hamar gı sirenk:

• Kidun ıllalu amenen bargeşd yev uğış campan ir dıkidutyunı cançnalın e:

• Kidutyunı camatsuytsi gı nımani, zayn panetsinelu hamar mişd larel el bedk:

• Medz anunneru nerkev hacakh bızdig paner gı bahvin:

- Ov şoğokortutyun... Amen darik gı sire kez:
- Cışmardutyunı khosilı tijvar e, lıselı aveli tijvar, hasgıtsınelı amenen aveli tijvar:
- Anang jamanagi mı meç g'abrink, vor kağakavarutyunı yev şoğokortutyunı nuynaniş parer yeğadz yen:
- Kovesdı manavant çapazantsı, aynkan akhorjeli e, vor arüdzı gı ziçani intunil zayn nuynisg cance mı:
- Bardutyunı khosdovanil haydnabes kaçeru kordz e:
- İnç vor perani hamar kağtsır e, sırdı hamar tarn g'ılla:
- Ağkadutyun tırnen al yerçangutyun gı mıdne, yete kiç mı dzırı:
- Tarerun meç amenen uş hasnoğı artarutyunn e:
- Sıkhalı cançnalı khelatsutyun e, isg zayn khosdovanilı medz kaçutyun:
- İnç e badmutyunı. Yedit nayil arçevit desnel:

Türkçe Çevirisi

HAGOP BARONYAN'DAN SÖZLER

- Gençlikte sevmek için yaşarız, yaşlılıkta yaşamak için severiz.
- Âlim olmanın en doğru ve dürüst yolu kendi cehâletini tanımaktır.
- Bilim saate benzer; işletebilmek için hep kurmak gerekir.
- Büyük isimlerin altında çoğu zaman küçük şeyler yatar (saklıdır).
- Ey dalkavuk! Her yaştan (insan yediden yetmişe) seni sever.
- Hakikati söylemek zordur, işitmek daha zor, kavratmak (kabul ettirmek) daha da zordur.
- Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki nezaket ve dalkavukluk eş anlamlı kelimeler haline gelmiştir.
- Çok övgü bilhassa abartılısı hoşta gider, arslan bile onu hatta bir sinekten kabul eder.
- Yenilgiyi kabul etmek cesur insanın işidir.
- Damak için tatlı olan yürek için acıdır.

- Yoksulluğun kapısından da mutluluk girer, biraz eğilirse.
- Çağlar içinde en geç gelen adalettir.
- Yanlışı ayırt etmek akıllılıktır, itiraf etmekse büyük cesaret.
- Tarih nedir, arkana bakmak önünü görmek.

ԱՆՀԱՄԱՏԱԿԻ, ԲԱՅՁ ԻՐԱՒԻ

- Կրնայ ձինել, երբ օղը պայծառ ըլլայ ու երկինքի վրայ ոչ մէկ ամպ գտնուի:
- Միացեալ նահանգներու մէջ գոյութիւն ունին 164 միլիոն շուներ եւ կատուներ տուններու մէջ: Ասիկա կը համապատասխանէ ամէն երկու անձի համար մէկ ընտանի անասուն:
- Ձիւնի վաթիւններուն մեծ մասը վեց կողմ ունի:
- Բեւեռային արու արջու մը հասակը կրնայ հասնիլ մինչեւ 3 մէթրի: Ասիկա կը համապատասխանէ մէկ յարկանի տան մը բարձրութեան:
- Սկզբնական համէական օրացոյցը 304 օր ունէր:
- Սկիւտները յաճախ կը մոռնան, թէ ո՛ր պահած են իրենց հաւաքած կաղիննները:
- Ձինաստանի մէջ փառատօնի մը ընթացքին քանդակագործներ շինեցին իսկական չափերով սառույցէ պալատ մը:
- Տափ տուրմի խմիչքը հնարուած էր մայաններուն կողմէ, հազարաւոր տարիներ առաջ:
- Դէպի ետեւ 1.6 ֆլոյօմէթր վազքի մրցանիչը 6 վայրկեան եւ 2 երկվայրկեան է:
- Ամէն Մարտ ամիս հինտուներու Հոլի փառատօնին ընթացքին մարտիկ իրարու վրայ գունատր վաճիկներ եւ ջուր կը սրսկեն:

Latinize Okunuşu

ANHAVADALI, PAYTS İRAV...

- Gırna t̲z̲ünel, yerp otı baydzar ılla u yerginki vıra voç meg amb kıdnıvı:
- Miats̲y̲al nahankıneru meç koyutyun unin 164 (harür vatsunı çors) milyon şuner yev gaduner duneru meç: Asiga gı hamabadaskhane amen yergu ant̲z̲i hamar meg ındani anasun:
- T̲z̲üni patilnerun medz ması vets̲g̲oğm uni:
- Peverayın aru arçu mı hasağı gırna hasnil minçev 3 (yerek) metri: Asiga gı hamabadaskhane meg hargani dan mı partzrutyan:
- Isgızpınagan hıromeagan oratsutsı 304 (yerek harür çors) or uner:
- Isgürnerı hacakh̲g̲ı gı mornan, te ur bahadz̲ yen irents̲ havakadz̲ gağinnerı:

- Çinasdani meç paradoni mı ıntatskin kantagakordzner şinetsin isgagan çaperov saruytse balad mı:
- Dak durmi khımıçkı hınarvadz er mayanerun goğme, hazaravor dariner araç:
- Tebi yedev 1.6 (meg ged vets) kilometr vazki mırtsaniçı vets vayrgyan yev yergu yergvayrgyan e:
- Amen Mard amis hinduneru Holi paradonin ıntatskin martig iraru vıra kunavor poşiner yev çur gı sırsngen:

Türkçe Çevirisi

İNANILMAZ AMA GERÇEK

- Hava iyi olduğunda ve gökte hiçbir bulut bulunmadığında kar yağabilir.
- ABD’de evlerde 164milyon köpek ve kedi bulunmaktadır. Bu her iki şahıs için bir evcil hayvan demektir.
- Kar taneciklerinin büyük kısmının altı tarafı vardır.
- Kutup erkek aysının boyu üç metreye kadar ulaşabilir. Bu bir katlı evin yüksekliği demektir.
- İlk Roma takviminin 304günü vardı.
- Sincaplar kendi topladıkları fındıkları nereye sakladıklarını sıklıkla unuturlar.
- Çin’de bir festival sırasında oymacılar gerçek ölçülerde buzdan bir saray yaptılar.
- Sıcak kahve içkisi Mayalar tarafından binlerce yıl önce bulunmuştur.
- Geriye doğru 1.6km’lik koşu rekoru 6dk ve iki saniyedir.
- Hindular her Mart ayında Holi festivali sırasında insanlar birbirlerinin üstüne renkli tozlar ve su atarlar.

ԶԱՆԻԿԱՆՈՒ ՕՐԸ

Գիտելիք, թե 13 Օգոստոսը հռչակուած է Զախիկներու միջագային օր: Քիչ մը տարօրինակ է ձախիկներու յատկացուած օրուան մը գոյութիւնը: Այո՛: Սակայն աշխարհի մէջ գոյութիւն ունին միլիոնաւոր մարդիկ, որոնք ստիպուած են ապրելու աջիկներու կողմէ մտածուած աշխարհի մէջ: Այս ձեւով, ձախիկ աշակերտներուն առօրեան դիւրին չէ. Իր գրասեղանի դրացին նեղացնել, գրիչին մելանը հոսեցնել, կամ բնաւ յայնապ մկրատ մը չգտնել եւ՝ ուրիշ բազմաթիւ բաներ:

Ինչո՞ւ ձախիկ, ինչո՞ւ աջիկ:

Մեր ուղեղը ունի երկու կեսագունդ: Զախ կողմի բաժինը կը կառավարէ մարմնին աջ կողմը, իսկ աջ կողմի ուղեղը կը ղեկավարէ մարմնիդ ձախ կողմը: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը ունի իրեն յատուկ պաշտօններ. օրինակի համար, ձախ կողմի ուղեղը կապուած է լեզուին (Խօսակցութեան), իսկ աջ կողմի ուղեղը՝ կողմնորոշումին:

Կարելի է հետեւեալ փորձը կատարել: Ոտի կեցած անձէ մը խնդրէ, որ բեզ թեթեօրէն դէպի առջեւ հրէ: Ուշադրութիւն ըրէ, թէ դուն ո՞ր ոտիդ առանց մտածելու առջեւ կը դնես որպէսզի չխնաւ. Այս անդրադարձ շարժումը կը փաստէ, թէ ուղեղդ ունի «իշխող» կողմ մը: Առանց անդրադառնալու՝ դուն աւելի հարտար ես, աւելի լաւ կը տեսնես եւ կը խօսիս մէկ կողմով: Գիտնականները բազմաթիւ բացատրութիւններ կու տան: Անոնցմէ մէկն է՝ ժառանգականութիւնը. որքան շատ ձախիկ կայ ընտանիքիդ մէջ, այդքան աւելի մեծ հաւանականութիւն կայ, որ դուն ձախիկ ըլլաս:

Զախիկները կը ներկայացնեն աշխարհի բնակչութեան 13 առ հարիւրը: Հետեւաբար աշխարհի վրայ աւելի շատ աջիկներ գոյութիւն ունին: Ասիկա կը բացատրուի նաեւ ուրիշ ձեւով: Իրենց փորին մէջ, յաճախ մանուկներուն ձախ կողմը փակած կ'ըլլայ իրենց մօր սրտին կողմը եւ աջ կողմը ազատ կը մնայ. եւ հետագային ասիկա դիւրացնէ աջիկ ըլլալու երեւոյթը:

Զախիկներուն թիւը շատ աւելի նուազ է. անոնք յաճախ «գէշ աչքով» կը դիտուէին հին ժամանակներուն. իսկ դպրոցին մէջ երկար ժամանակ անոնք կ'արգիւէին իրենց բնագոյրէն գործածած ձախ ձեւով գործածել:

Ամէնօրեայ կեանքին մէջ շատ մը բաներ «դէպի աջ» կ'ըլլան: Օրինակի համար, մարդիկ զիրար կը բարեւեն աջ ձեռքը սեղմելով, ինքնաշարժին արագութիւնը կը վախուի աջ ձեռքով...

Սակայն աշունաւոր անձեր, ինչպէս Ռաֆայէլ Նատալ, Ճիմի Հենտրիքս կամ Լիանէլ Մեսսի կը վախտեն, թէ ձախլիկները բնաւ ձախտւեր չեն:

Latinize Okunuşu

TZAKHLİGNERU ORI

Kideir, te 13 (dasnı yerek) Okosdosı hırçagvadz e Tzakhligneru miçazkayin or:
Kiç mı darorinag e tzakhligneru hadgatsvadz orvan mı kuyutyunı:

Ayo: Sagayn aşkharhi meç koyutyun unin milyonavor martig, voronk ısdibvadz
yen abrelu açli^gneru goğme mıdadzvadz aşkharhi meç:

Ays tzevov, tzakhlig aşagerdnerun aroryan türin çe. İr kıraseğani tıratsin
Neğatsinel, kırışın melanı hodetsinel, gam pınav harmar mıgrad mı çıkıdnel yev
uriş pazmativ paner:

İnçu tzakhlig, inçu açli^g:

Mer uğeği uni yergu gesakunt: Tzakh goğmi pajını gı garavare marmının aç
goğmı, isg aç goğmi uğeği gı ğegavare marmınıt tzakh goğmı:

Anontsme ürakançürı uni iren hadug başdonner. orinagi hamar, tzakh goğmi
uğeği gabvadz e lezuvin (Khosagtsutyan), isg aç goğmi uğeği goğmınoroşumin:

Gareli e hedevyal portzı gadarel: Vodki getsadz antze mı khintre, vor kez
tetevoren tebi arçev hire:

Uşatrutyun ire, te tun vor vodkit arants mıdadzelu arçev gı tines vorbeszi
çıynas. Ays antratartz şarjımı gı pasde, te uğeğit uni “ışkhoğ” goğm mı:

Arants antratamalu tun aveli cardar yes, aveli lav gı desnes yev gı khosis meg
goğmov:

Kidnagannerı pazmativ patsadrutyunner gu dan: Anontsme megn e
jarankaganutyunı. Vorkan şad tzakhlig ga ındanikit meç, aytkan aveli medz
havanaganutyun ga, vor tun tzakhlig ıllas:

Tzakhlignerı gı nergayatsınen aşkharhi pınagçutyān 13 (dası yerek) ar harünı.
Hedevapar aşkharhi vıra aveli şad açligner kuyutyun unin: Asiga gı patsadrıvı
nayev urış tzevov:

İrents porin meç, hacakh manugnerun tzakh goğmı pagadz g'illa irents mor
sırdin goğmı yev aç goğmı azad gı mına:

Tzakhlignerun tivı şad aveli nıvaz e. anonk hacakh “keş açkov” gı tidvein hin
jamanagnerun. isg tıbrotsin meç yergar jamanag anonts g'arkilein irents
pınaztoren kordzadzadz tzakh tzerkı kordzadzelu:

Amenorya geankin meç şad mı paner “tebi aç” g'illan: Orinagi hamar, martig
zirar gı pareven aç tzerkı seğmelov, inknaşarjin arakutyunı gı pokhvi aç
tzerkov...

Sagayn aşanavor antzer, inçbes Rafayel Nadal, Cimi Hendrikıs gam Lionel
Messi gı pasden, te tzakhlignerı pınav tzakhacer çen:

Türkçe Çevirisi

SOLAKLARIN GÜNÜ

13 Ağustos'un Milletlerarası Solaklar Günü olarak tayin edildiğini biliyor muydun?. Solaklara mahsus bir günün varlığı biraz tuhaftır. Tamam dünyada yaşam “sağlar” tarafından düşünülmüş. Bu şekilde de solak öğrencilerin günlük yaşamı kolay olmamış. Kendi yazı masası, komşusunu rahatsız etmek, kalemin mürekkebini dökmek ya da hiç uygun bir makas bulamamak ve başka birçok şeyler...

Niçin Solak? Niçin Sağlak?

Beynimiz iki yarım küreye sahiptir. Sol taraftaki bölümü vücudun sağ tarafını yönetir, hâlbuki sağ taraftaki beyin vücudun sol tarafını yönetmektedir.

Onlardan her birinin kendine özgü görevleri vardır. Meselâ sol taraftaki beyin konuşmaya bağlanmıştır. Hâlbuki sağ taraftaki beyin yönümüzü tayin etmeye.

Şu deneyi yapmak mümkün müdür? Ayakta duran bir kişi seni geriye doğru itsin. Dikkat et hangi ayağını düşmeyesin diye ilk olarak koymaktasın. Bu refleks

hareketi beynin yöneten bir tarafının olduğunu kanıtlamaktadır. Farkına varmaksızın sen bir tarafınla daha beceriklisindir, daha iyi görürsün ve konuşursun. Bilim adamları birçok açıklama yaparlar. Onlardan biri genetiklidir. Ne kadar çok solak varsa ailede, o kadar büyük olasılıkla sen de solak olabilirsin.

Solaklar dünya yaşayanlarının %13'ünü temsil ederler. Sonuçta dünya üzerinde daha çok sağlık bulunur. Bu başka bir şekilde de açıklanabilir. Annelerinin karnında bebeklerin sıklıkla sol tarafa yapışmış olmaları, annelerinin kalp tarafında ve sağ yönünde serbest kalmış olarak bulunmaları ileride sağlık olmalarını kolaylaştırmaktadır.

Solakların sayısı çok azdı. Eski zamanlarda onlara sıklıkla "Kötü Gözle" bakılırdı. Bu sebeple onlara okullarda uzun zaman içgüdüsel olarak kullandıkları sol elin kullanımını yasakladılar.

Günlük hayatta birçok şeyler "sağa doğru" olur. Meselâ insanlar birbirini sağ elini sıkarak selâmlarlar. Arabanın hızı sağ elle değişir.

Ancak Rafael Nadal, Cimi Hendrikis ya da Lionel Messi gibî ünlü insanlar solakların asla sakar olmadıklarını kanıtlamışlardır.

ՅԱԶՈՂ «ՓԻՔՆԻՔ»Ի ՄԸ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

«Փիֆնիֆ» ը սովորական պտոյտ մը չէ. անիկա պէտք է հռչակուած ժամանակէն առաջ ծրագրուի, որպէսզի յաջող եւ հաճելի անցնի: Անուամիկ ի՛նչ կը թելադրեն փորձառուները.

- Առաջին հերթին պէտք է առնուազն շաբաթ մը առաջ տեղեակ պահել մասնակիցները, ապա՝ հռչակ վայրը եւ ի հարկին բաժնէլ գործերը:

- Ամառնային «փիֆնիֆ»ները կրնան մեզի անհաճոյ կացութիւններու առջեւ դնել՝ արեւահարութիւն, ուտելիքներու թունաւորում եւլն.:

Անո՛ր թէ ինչու պէտք է ընտրել ծառապատ վայր մը, կամ ունենալ կտաւէ ծածկ մը կամ խոճոր հովանոց մը արեւէն պաշտպանուելու համար: Իսկ ուտելիքներու պարագային՝ յատուկ սառնարան:

— Ժամանակ առաջ ցանկագրել անհրաժեշտ պիտոյքները՝ պնակեղէն, թաշկինակ, ծածկոց, դէղորայք: Կազմակերպուած փիֆնիֆ մը անպայման կը յաջողի:

— Նախատեսել խոճոր սառան մը կամ կարպետ մը՝ հանգիստ տեղաւորուելու համար: Իսկ եթէ տարեցներ կան խումբին մէջ, նախատեսել ծալուող աթոռակներ:

— Ուտելիքները թո՛ղ ըլլան շերտաւած՝ մսեղէն, բալջարեղէն, պտուղ, պտուղի հիւր, այլ խմիչքներ եւ անուշտ՝ ջուր:

Խիստ թելադրելի է, որ թացանով ուտելիքներ դաճց առնուին, բանի որ թացանները ենթակայ են շուտ ւարուելու տաճէն:

— Թելադրելի է, որ ուտելիքները փոխադրուին սառնարան-պայուսակներով: Այսպիսով, մսեղէնները կը մնան ապահով, իսկ բանջարեղէններն ու պտուղները կը պահեն իրենց առողջ եւ ակտիւութիւն տեսնու ու համը:

— Երեխաներուն համար նախատեսել խաղեր, զբաղումներ: Օրուան մը համար թո՛ղ հրաժարին իրենց ելեկտրոնայի խաղերէն, բջիջայիններէն ու «այփետեւէն, եւ թո՛ղ խաղան ուրիշով, չուանով, գնդակով կամ հեծանիւով:

— Արեւէն պաշտպանուելու համար խիստ յանձնարարելի է առատ ջուր խմել, գլխարկ եւ ակնոց կրել եւ մոլորը պաշտպանել՝ յատուկ իւր օգտագործելով:

— Նայած փիֆնիփի վայրին, թելադրելի է ունենալ միջատառսպան սփռիչներ, բայց մանաւանդ խալթուածփի դեղեր:

— Փիֆնիփի յաջողութեան նախապայմաններէն մէկը մաքրութիւնն է: Ուտելիքները պատրաստելու ընթացքին պէտք է կրել մաքուր ձեռնոցներ, յաճախ ծնատուիլ կամ մաքուր թաց, հակամեխուած թաշկինակներով: Թելադրելի է նաեւ աղբի խռոր տապալակներու մէջ լեցնել աղբերը՝ հաններէն պաշտպանուելու, բայց նաեւ բնութիւնը մաքուր պահելու համար:

Latinize Okunuşu

HAÇOĞ “PİKNİK”İ Mİ KAĞDINİKNERİ

“Piknik”ı sovoragan bıduyd mı çe. aniga bedk e cıştıvadz jamanagen araç dızırakrıvı, vorbeszi haçoğ yev haceli antsnı: Ahavasig inç gı telatren portzarunerı.

— Araçın hertin bedk e arnıvazın şapat mı araç değyag bahel masnagitsnerı, aba cıştel vayrı yev i hargin pajnel kordzerı.

— Amarnayin “piknik”nerı gıman mezi anhacuy gatsutyunneru arçev tinel arevaharutyun, udelikneru tunavorum yevln (yevaylin):

Aha te inçu bedk e indrel dzarabad vayr mı, gam unenal gıdave dzadzgz mı gam khoşor hovanots mı areven başdbanelu hamar: İsg udelikneru barakayin hadug barnaran:

— Jamanag araç tsangakırel anıırajeşd bıduyknerı bınageğen, taşgina, dzadzgzots, teğorayk: Gazmagerbıvadz piknik mı anbayman gı haçoğı:

— Nakhadesel khoşor savan mı gam garbed mı hankisd değavorvelu hamar: İsg yete daretsıner gan khumpin meç, nakhadesel dzalvoğ atoragner:

— Udeliknerı toğ ıllan şerdivadz mıseğen, pariçareğen, bıduğ, bıduğı hüt, ayl khiçkner yev anşuşd çur: Hısd telatreli e, vor tatsanov udelikner gants arnıvin, kani vor tatsannerı yentaga yen şud avrıvelu daken:

- Telatreli e, vor udelikneri pokhatrivin sarnaran-bayusagnerov: Aysbisov, miseğenneri gı minan abahov, isg pañçareğnnerin u biduğneri gı bahen irents aroğç yev akhorjaper deskin u hamı:
- Yerekhanerun hamar nakhadesel khağer, izpağumner: Orvan mı hamar toğ hırajarin irents yelegdironayin khağeren, pıçıayinneren u “aypedeeren, yev toğ khağan raketov, çıvanov, kıntagov gam hedzanivov:
- Areven başdbanvelu hamar khisd hantznarareli e arad çur khimel, kılkharg yev agnots gırel yev mortı başdbanel hadug üğ okdakordzelov:
- Nayadz pikniki vayrin, telatreli e unenal miçadasban sprıçner, payts manavant khaytıvadzki teğer:
- Pikniki haçoğutyen nakhabaymanneren meğı makrutyunn e: Udelikneri badrasdelu ıntatskin bedk e gırel makur tzerlotsner, hacakh ocarvil gam makrivil tats, haganekhvadz taşginagnerov: Telatreli e nayev ağpi kxoşor dobragneru meç letsinel ağperı canceren başdbanvelu, payts nayev pınutyunı makur bahelu hamar:

Türkçe Çevirisi

BAŞARILI BİR PİKNIĞİN SIRLARI

Piknik sıradan bir gezi değildir. Onun başarılı ve zevkli geçmesi için kararlaştırılan vakitten önce planlanması gerekmektedir. İşte deneyimler ve öneriler:

–İlk fırsatta en azından bir hafta önce katılımcıları haberdar etmek gerekir, sonra yeri belirlemek ve gereğince işleri bölüşmek.

–Yaz piknikleri bizi istenmeyen durumlar karşısında bırakabilirler; güneş çarpması, yiyecek zehirlenmesi vb.

İşte, neden ağaçlı bir alan tercih etmek gerekmektedir? Ya da kumaştan bir çadıra sahip olmak ya da güneşten korunmak için büyük bir şemsiyeye. Ayrıca yiyeceklerin durumu için de özel bir soğutucu.

–Vaktinde tabak, çanak, mendil, örtü, eczalar gibi önemli malzemeler için liste yapmak. Organize edilmiş bir piknik muhakkak başarılı olur.

–Rahat yerleşmek için büyük bir çarşaf ya da bir kilim öngörmek. Eğer grupta yaşlılar varsa kapanan tabureler öngörmek.

–Et, sebze, meyve, meyve özü, başka yiyecekler ve su gibi ürünlerin taze olması gerekir. Sıcaktan dolayı bozulmaya meyilli olan salçalı yiyeceklerden vazgeçilmesi de söylenmeli.

–Yiyecekler buzluklu çantalarda taşınmaları telkin edilmektedir. Böylece et yemekleri bozulmadan kalırlar, ayrıca sebzelerin ve meyvelerin kendi sağlıklı ve iştah açıcı görünümü ve tadı da...

–Küçük çocuklar için oyunlar, meşguliyetler sağlanmalı. Kendi elektronik oyunlarından, telefonlarından ve aypedlerinden bir gün için vazgeçsinler ve raketle, iple, topla ya da bisikletle oynasınlar diye...

–Güneş'ten korunmak için bol su içmek, şapka ve gözlük kullanmak, ayrıca deriyi korumak için de özel yağ kullanmak çok önerilmektedir.

–Pikniğin yerine göre böcek öldürücü spreyler bulundurmak, bilhassa arı sokmasına karşı ilaçlar bulundurmak da tavsiye edilmektedir.

–Başarılı pikniğin ilk şartlarında biri de temizliktir. Yiyecekleri hazırlama sırasında temiz eldivenler kullanmak, elleri sık sık sabunlamak, sineklerden korunmak ve aynı zamanda tabiatı temiz bırakmak için ıslak sterilize mendillerle kocaman çöpleri çöp torbalarının içine doldurmak önerilmektedir.

ՀՕՃԱՅԻՆ ԱՂՕԹՔԸ

Հօհան, օր մը, բարձրանայն կ'աղօթէր իր տան մէջ:

— Տէ՛ր Աստուած, կ'ըսէր, քեզմէ հազար ոսկի կը խնդրեն: Եթէ ինը հարիւր իննսուն ինը ոսկի տաս չեմ ընդունիր:

Հօհային հրեայ դրացին, որ լսած էր այս աղօթքը, քափի մը մէջ ինը հարիւր իննսուն ինը ոսկի դրամ կը դնէ եւ հօհան վտրձելու համար ծխնելոյզէն վար կը կախէ քափը: Հօհան, անմիջապէս կ'ստնէ գայն եւ դրամները համբելէ յետոյ կ'ըսէ. «Քանի որ Աստուած ինը հարիւր իննսուն ինը ոսկի տուաւ մէկ ոսկի ալ կու տայ:» Եւ քափը գրպանը կը դնէ ու հանգիստ սրտով կը հանուի, կը պառկի:

Յաջորդ առաւօտ, կանուխ, հրեան հօհային դուռը կը գարնէ ու կ'ըսէ:

— Հօհա, տո՛ւր նայինք մեր ոսկիները:

— Ո՞ր ոսկիները, կը հարցնէ հօհան սրտնեղած:

— Գիշերը, կատակի համար, ծխնելոյզէդ վար իջեցուցած էի քափ մը ոսկի, կը պատասխանէ հրեան, մտանոգ:

— Ես այդպիսի կատակէ չեմ հասկնար, եւ քեզի տալը վարա չեմ տար, կը պատասխանէ հօհան նեղուած:

Այս խօսքին վրայ հրեան, իրար անցած կը գոչէ.

— Ուրեմն դատարան երթանք:

Այն ատեն ալ հօհան պատճառ մը կը գտնէ:

— Հետխօսն չեմ կրնար երթալ մինչեւ դատարան, հեռու է, կ'ըսէ:

Հրեան, ստիպուած, ջորի մը կը վարձէ: Սակայն հօհան նոր պատրուակ մը եւս կը գտնէ ըսելով.

— Առանց մուշտակի կարելի չէ որ երթամ դատարան: Հրեան ճարակաւ, մուշտակն ալ կը բերէ ու ճամբայ կ'ելլեն: Երբ դատարան կը հասնին, հրեան իր դուռը կը ներկայացնէ դատաւորին պահանջելով իր քափ մը ոսկին:

Այն ատեն, հօհան խօսք կ'ուզէ դատաւորէն ու կ'ըսէ:

— Տէ՛ր դատաւոր, այդ մարդը ստախօսին մէկն է, ամէն տեսակ զրպարտութիւն կրնայ ընել: Նոյնիսկ, պիտի չզարմանամ եթէ սա պահուն պնդէ թէ կոնակիս մուշտակը եւ ջորիս ալ իրեն կը պատկանին:

Այս խօսքին վրայ, հրեան աչքերը խռոր կը բանայ եւ կը պտտայ.

— Տէ՛ր դատաւոր, իսկապէս, մուշտակն ալ իմն է, ջորին ալ:

Դատաւորը հրեային ծակաչփութեան եւ աներեւութեան շատ կը բարկանայ եւ դատասարահէն կը վռնտէ գայն: Հօնան ալ, այսպէսով, կը տիրանայ ինը հարիւր իննսուն ինը ոսկեդրամին, մուշտակի եւ ջորիին:

Latinize Okunuşu

HOCAYIN AĞOTKI

Hocan, or mı, partzranayın g'ağoter ir dan meç:

— Der Asdivadz, giser, kezme hazar vosgi gı khıntrem: Yete inı harür innısun inı vosgi das çem intunir:

Hocayin hırya tıratsın, vor lısadz er ays ağotkı, kısagi mı meç inı harür innısun inı vosgi tıram gı tıne yev hocan portzelu hamar dzıkhneluyzen var gı gakhe kısagi:

Hocan, anmiçabes g'arne zayn yev tıramnerı hampele hedo g'ise. “Kani vor Asdivadz inı harür innısun inı vosgi dıvav meg vosgi al gu da”: Yev kısagi kırbanı gı tıne u hankisd sırdov gı hanvi, gı bargi:

Haçort aravod, ganukh, hıryan hocayin turı gı zarne u g'ise:

— Hoca, dur nayink mer vosginerı:

— Vor vosginerı, gı hartsine hocan sırdneğadz:

— Kışerı, gadagi hamar, dzıkhneluyzet var içetsutsadz ei kısag mı vosgi, gı badaskhane hıryan, mıdahok:

— Yes aytbisi gadage çem hasgınar, yev kezi dası para çem dar, gı badaskhane hocan neğvadz: Ays khoskin vıra hıryan, irar antsadz gı koçe.

— Uremin tadaran yertank:

Ayn aden al hocan badcar mı gı kídne:

— Hediýodın çem gırnar yertal minçev tadaran, heru e, g'ise:

Hıryan, ısdibvadz, çori mı gı vartse: Sagayn hocan nor badrıvag mı yevıs gı kídne ıselov:

— Arants muşdagı gareli çe vor yertam tadaran: Hıryan, carahad, muşdagın al gı pere u campa g'ellen: Yerp tadaran gı hasnin, hıryan ir tadı gı nergayatsıne tadavorin bahañcelov ir kısag mı vosgin:

Ayn aden, hocan khosk g'uze tadavoren u g'ise:

— Der tadavor, ayt martı sıdakhosin megn e, amen desag ızrıbardutyun gırna inel: Nuynisg, bidi çizarmanam yete sa bahun binte te gırnagıs muşdagı yev çoris al iren gı badganın:

Ays khoskin vıra, hıryan açkerı khoşor gı pana yev gı bora.

— Der tadavor, isgabes, muşdagın al imıs e, çorin al: Tadavorı hıryayın dzagaçkutyan yev aneresutyan şad gı pargana yev tadasırahen gı vırinde zayn: Hocan al, aysbesov, gı dirana inı harür innısun inı vosgetramin, muşdagın yev çoriin:

Türkçe Çevirisi

HOCANIN DUASI

Hoca bir gün kendi evinde yüksek sesle dua ediyordu:

— “Allahım senden bin altın rica ediyorum. Eğer dokuz yüz doksan dokuz altın verirsen kabul etmem” der.

Hocanın Yahudi komşusu bu duayı duymuştu. Bir kese içine dokuz yüz doksan dokuz altın bırakır ve hocayı denemek için keseyi bacadan aşağı asar. Hoca hemen onu alır ve paraları saydıktan sonra “Allah mademki dokuz yüz doksan dokuz altın verdi, bir altını da verir” der ve keseyi cebine koyar ve huzurla soyunur, yatar.

Ertesi sabah, erkenden Yahudi hocanın kapısını vurur ve der:

— “Hoca, ver bakalım benim paraları”.

- “Hangi paraları” diye sorar hoca canı sıkılmış bir şekilde.
- “Geceleyin şaka için bir kese altını bacadan aşağı indirmiştim”.

Hoca düşünceli bir şekilde cevap verir:

- Hoca sıkılmış olarak. “Ben öyle şakadan anlamam ve sana on para vermem” diye karşılık verir.

Bu söz üzerine Yahudi telaşla haykırır:

- “O halde mahkemeye gidelim”.

Bu sefer de hoca bir sebep bulur:

- “Yürüyerek mahkemeye gidemem, uzaktır” der.

Yahudi mecbur olarak bir katır kiralır. Fakat hoca yeni bir bahane daha bulur:

- “Kürksüz mahkemeye gitmem mümkün değil” diyerek. Yahudi çaresi bitmiş olarak bir de kürk getirir ve yola çıkarlar. Mahkemeye ulaştıklarında Yahudi bir kese altını geri isteyerek hâkime kendi davasını anlatır.

O zaman hoca söz ister hâkimden ve der:

- “Sayın hâkim bu adam yalancının biridir, her türlü iftira yapabilir. Hatta şu anda kürkün de katırın da kendisine ait olduğunu ısrar ederse şaşımayacağım” der.

Bu ses üzerine Yahudi gözlerini büyük büyük açar ve bağırır:

- Sayın hâkim gerçekten kürk de benimdir, katır da.

Hâkim Yahudinin tamahkârlığına ve yüzsüzlüğüne çok kızar ve mahkeme salonundan onu kovar. Hoca da böylece dokuz yüz doksan dokuz lira paraya, kürke ve katıra sahip olur.

ՅԱԿՈԲ ՄՆՁՈՒՐԻ (1886-1978)

Սիրելի՛ տղաք, խոր ցաւով կը հաղորդենք մահը մեծ գիւտագիր Յակոբ Մնձուրիին:

Թէ ով էր այդ փոքրիկ մարմնով. Ճերմակ մազերով պարզ ու անկեղծ խօսքով, կեանքով ու հսկայ գրագէտը, իր բերնէն լսեցէ՛ք իր կենսագրութիւնը, գրուած ձեզի, Գարունի ընթերցողներուն, իր իսկ ձեռքով:

«Արմտան ծնած եմ: Երկու Արմտան կայ: Ես փոքրէն եմ: Երգնկայի (Էրզինհան) գաւառը, Քենախի եւ Ակնայ մէջտեղը: Հայերէնը, Թրքերէնը, Ֆրանսերէնը Արմրտան սարկեցայ մինչեւ 1897 ը: Անսխալ հայերէն կը գրէի, ինչպէս Թուրքերէնը արաբերէն տառերով: Իսթանպուլ եկայ ոտքերս տրեխով, կապոյտ սալթա ու շալվարով, արեւներէ սեւցած այտերով»:

Թէ ինչպէս Յակոբ Մնձուրի ինքզինքը կազմեց ու հասցուց. Մտիկ ընենք զինքը.

«Երկու տարի Կեդրոնականի նախակրթարանը յաճախեցի, աւարտեցի: Ուսումնարանը ելայ: Ռոպէրթ Գուլէն գացի, աիէսիալը: Երկու վարժարաններու մէջ ալ յաջող էի: Ֆրէսմէնի մէջ սկսայ կադալ: Ալ ես ես չէի, երկրաչափութիւնը, գրահաշիւը զիս ինձմէ կը հանէին: Ըմբոստացայ չիւսեւեցայ: Գուլէնը ձգեցի 1905 ին: Մեր Պէժիկթաշի վառը աշխատեցայ վառարան եղայ: Կարդալը շատ կը սիրէի սակայն: Ես զիս կարդալու տուի, գրականութեան տուի: Իմ ընկերներս, դպրացը, «Տաֆըլը օֆ Ֆիլօզօֆի» (Փիլիսոփայութեան սօֆթօր) կը կանչէին զիս»:

Թէ ինչ պայմաններու տակ գիրք ու հանդէս կը գնէր ու կը կարդար երիտասարդ Յակոբ Մնձուրի, դառնալու համար, օր մը, գրագէտ Մնձուրիին:

«Հինգ դրուշ կու տային ինծի նաւու դրամ, Հիւսարէն Պոլլաի համար Ելսմէ Բալտըլըմ, հրեայ հնահաւաքներու (Էսֆինի) ծախած հին գիրքերու ու հանդէսներուն կու տայի ամբողջ դրամս եւ փախելով Հիւսար, մեր վառը երբ կը հասնէի, գիրքին կէսէն աւելին կարդալով կ'ըլլայի, համբան զանազան տեղեր նստելով: Փռուին մէջ ալ յոգնելուս համար չէ որ կը նստէի: Կարդալու համար: Զիս զիս ընողը շատ կարդալն էր: Գրելու գրող ըլլալու բնագոյն ալ կարդալէն եկաւ: Կ'եփէի: Եւ երբ, չկրնամ գրել ինչ որ կ'ուզեմ կամ չհաւնիմ, կը թր'ուիմ, կը ջղայնանամ, կը մթագնիմ»:

Մ'նծուրի գիւղացի, մեակ էր, ա'րտ կը մեակէր ամառը, իսկ ձմեռը ուսուցիչ էր իր գիւղին մա'յոյ կը մեակէր, իրեն յատուկ կերպերով:

«Ամառը, ամէն գիւղացիի պէս արտ վարեցի, խոտ բաղեցի, արտ հերկեցի, կալ կամնեցի, արտաւաղին լեռները պտակեցայ, Թուրքուն, Չէխովը, Կորֆին, Ֆլուպէրը, Ջուան պտըտցուցի մեր այգիները, մեր բարձունքի արտերը: Հոկտեմբերէն մինչեւ Զատիկ ուսուցչութիւն ըրի: Դպրոց վարեցի իմ կերպերովս: Դասագրքերուն չէի հաւնէր: Դասերս կը գրէի, սղաքը կ'ընդօրինակէի, կը սարլէի: Թիւ դնել, քննութիւն չկար: Ե'ս կ'ըսէի երբ տղան չգիտնար: Բարկանալ չկար: Ասանց քննութեան կարգը կը փոխէր տղան: Մոռնալը բնական է. չմոռնալը կարելի չէ: Զէ՞ որ յիշողութեան կը յանձնուի ան:

Թէ ինչ է Մ'նծուրին գրականութեան նպատակը, ուր նետուած է անոր հիմը ինք ձեզի պիտի ըսէ քանի մը պարզ խօսքով:

«Ես գաւառը տուի: Հիմայ գրեթէ միշտ գաւառը կու տամ մեր երէկը: Բայց իմ օրերս են անոնք: Հետգիտէտէ հասայ անոր: Ես մեր լեռները, համբաները մարդիկը խօսեցուցի: Կը գրեմ ինչպէս պիտի խօսէի: Պատմութեամբներս Իսթանպուլի մէջ հրատարակուած են «Կապոյտ Լոյս» (Արմատանի լերան անունը), «Արմտան» (Իմ գիւղիս անունը), «Կառնկ Ուստի Կուգաս» եւ «Տեղեր ուր ես եղեր իմ» գրքերու ձեւով:

Թէ ինչեր կը թելադրէ հասուն ու ալեհեր գրագէտ Մ'նծուրի, ուսուցիչներուն:

Դրականութիւնը տղան կը կազմէ, անոր գրականութիւն տուէ'ք: Բարձրածայն կարգացէ՛ք եւ ձեր խանդավառութիւնը վարակեցէ'ք տղուն: Մի' ստիպէ'ք: Դպրոցէն առած ամէնը պիտի մոռնան: միայն ընթերցումներն են որ տղուն խնայականութիւնը կը նորոգեն, կը փայլեցնեն: Ուղիղ գրելուն, գեղեցիկ խօսելուն առաջին պայմաններէն է ընթերցումը: Եթէ ոչ, տգէտ այրեր, բամբասող կիներ, անհամ, մըրթմըրթացող կէսուրներ պիտի ըլլան»:

Սիրելի' տղաք, ահա' Մ'նծուրին գոր մենք յանձնեցինք հաղին: Զմնաց ուրիշ գիւղագիր, պիտի չհասնի ուրիշ Մ'նծուրի մը գոցելու համար այն հսկայ պարսպը գոր ձգեց ալեհեր վարպետը իր մեկնումով: Կարգաւոր իր անուշ ու պարզ գրականութիւնը, մեր պարտքը վճարելու համար իր 92 տարիներու վաստակին:

HAGOP MINTZURI (1886-1978)

Sireli dığak, khor tsavov gı hağorten^k mahı medz küağakir Hagop Mintzuriin:

Te ov er ayt pokrig marmınov. Cernag mazerov, barz u angeğdz khoskov, geankov u hısğa krakedı: İr permen lısetsek ir gensakrutyunı, kırvadz tzezi, Karuni intertsoğnerun, ir isg tzerkov:

“Armıdan dzinadz yem: Yergu Armıdan ga: Yes pokren yem: Yerzingayi (Erzincan) kavarı, Kemahi yev Agna meçdeğı: Hayereni, Tırkereni, Fransereni Armıdan sorvetsa minçev 1897 (hazar utı harür innısunı yotı)ı: Ansıkhal hayeren gı kirei, inçbes Turkereni araperen darerov: İstanbul yega vodkeris direkhov, gabuyd salta u şalvarov arevnere sevtsadz ayderov:

Te inçbes Hagop Mintzuri inkzinkı gazmets u hastsuts. Midig inenk zinkı.

“Yergu dari Getronagani nakhagırtaranı hacakhetsi, avardetsi: Usumnaranı yela: Robert Kolec katsi, ispesialı: Yergu varjaranneru meç al haçoğ ei: Fireomeni meç isgısa gağal:

Al yes yes çei, yergraçaputyunı, kırahaşivı zis intzme gı hanein: Imposdatsa çihedevetsa: Koleci tziketsi 1905 (hazar inı harür hink) in: Mer Beşiktaşu purı aşkhadetsa pıraban yeğä: Gartalı şad gı sirei sagayn: Yes zis gartalu divı Kıraganutyann divı: İm ingerneris, tıbrotsı, “Daktır of Filozofi” (Pilisopayutyann doktor) gı gançein zis”:

Te inç baymanneru dag kirk u hankes gı kınır u gı gartar yeridasart Hagop Mintzuri, tamalu hamar, or mı, kıraked Mintzurin:

“Hink ğıruş gu dayin indzi navu tıram, Hisaren Bolisi hamar Yüksek Kaldırım, hırıya hınahavakneru (Eskici) dzakhadz hin kirkeru u hantesnerun gu dayi ampoğç tıramıs yev kalelov Hisar, mer purı yerp gı hasnei, kirkin gesen avelin gartağadz g’ıllayı, campan zanazan değer nısdelov:

Purin meç al hoknelus hamar çe vor gı nısdei: Gartalu hamar: Zis zis inoğı şad gartalin er: Kirelu kiroğ ıllalu pınaztı al gartalen yegav: G’epei: Yev yerp,

çığımam kirel inç vor g'uzem gam çihavnim, gı tıtvim, gı çığaynanam, gı mitaknim”:

Mintzuri küğatsi, mışag er, ard gı mışager amarı, isg tzi meri usutsiç er ir küğın mart gı mışager, iren hadug gerberov:

“Amarı, amen küğatsii bes ard varetsi, khod kağetsi, ard hergetsi, gal gamnetsi, ardkağın lernerı bargetsa, Tolston, Çekhovı, Gorkin, Fıloberı, Zolan bıdıdtsutsi mer aykinerı, mer partzunki arderı:

Hogdemperen minçev Zadig usutsçutyun ırı: Tibrots varetsi im gerberovıs: Tasakırkerun çei havner: Taserıs gı kirei, dığakı g'intorinagein, gı sorvein: Tiv tınel, kinnutyun çigar: Yes g'isei yerp dığan çıkidner: Parganal çigar: Arants kinnutyen garkı gı pokher dığan: Mornalı pınagan e. çımornalı gareli çe: Çe vor hişoğutyen gı hantznıvı an:

Te inç e Mintzurin kıraganutyen nıbadagı, ur nedvadz e anor himı ink tzezi bide ise kani mı barz khoskov:

“Yes kavarı divi: Hima kirete mişd kavarı gu dam, mer yeregi: Payts im orerıs yen anonk: Hedzhede hasa anor: Yes mer lernerı, campanerı, martıgı khosetsutsi: Gı kirem inçbes bide khosei: Badmıvadzknerıs İstanbulı meç hıradaragvadz yen “Gabuyd Luys” (Armıdani leran anunı), “Armıdan” (İm küğıs anunı), “Girung Usdi Gukas” yev “Değer ur yes yeğer im” kırkeru tzevov”:

Te inçer gı telağre hasun u aleher kıraked Mintzuri, usutsiçnerun:

Kıraganutyunı dığan gı gazme, anor kıraganutyun dıvek: Partzratzayn gartatsek yev tzer khantavarutyunı varagetsek dığun: Mi isdibek: Tibrotsen aradz amenı bide morman: Miayn intertsumnerın yen vor dığun imatsaganutyunı gı noroken, gı payletsinen: Uğığ kirelun, keğetsig khoselun araçın baymanneren e intertsumı: Yete voç, diked ayrrer, pampasoğ giner, anham, mırtmırtatsoğ gesumer bide illan:

Sireli dığak, aha Mintzurin zor menk hantzinetsink hoğın: Çımınats urış küğakır, bide çıhasnı urış Mintzuri mı kotselu hamar ayn hısğa barabı zor tzikets

aveher varbedi ir megunmov: Gartank ir anuş u barz kıraganutyunı, mer bardki vıcarelu hamar ir 92 (ınısunı yergu) darineru vasdagin:.

Türkçe Çevirisi

HAGOP MINTSURI (1886-1978)

Sevgili çocuklar büyük köy yazarı Hagop Mintsuri'nin ölümünü derin bir acıyla bildiriyoruz.

O küçük bedeniyle, beyaz saçlarıyla, sade ve dürüst sözlü yaşamıyla ve üslûbuyla büyük yazar bakalım kim idi? Karun okullarına, size yazılmış kendi hayat hikâyesini kendi ağzından dinleyiniz:.

“Armıdan'da doğmuşum. İki Armıdan vardır. Ben küçüğündenim. Erzincan'ın beldesi Kemah ve Agn (Eyin) ortasında. Armıdan'da 1897'ye kadar Ermenice, Türkçe, Fransızca öğrendim.

Hatasız Ermenice yazıyordum, bildiğiniz gibi Türkçeyi de Arap yazısıyla. İstanbul'a ayaklarımda çarıklarla, mavi ceket ve şalvarla, güneşten esmerleşmiş yanaklarla geldim”.

Bakalım Hagop Mintsuri kendisini nasıl geliştirdi ve yetiştirdi. Kendisini dinleyelim:.

“İki sene Getronagan İlkokulu'na gittim. Ortaokula çıktım. Hazırlık için Robert Koleji'ne gittim. İki okulda da başarılıydım.

Fen derslerinde aksamaya başladım. Artık ben ben değildim.

Geometri, cebir beni benden çıkarıyorlardı.

Karşı çıktım, devam etmedim. 1905'te Koleji bıraktım.

Bizim Beşiktaş'ta fırında çalıştım, fırıncı oldum.

Fakat okumayı çok seviyordum. Ben kendimi okumaya verdim. Edebiyata verdim.

Arkadaşlarım okulda beni “Felsefe Doktoru” diye çağırırlardı”.

Bakın bir gün yazar olmak için ne şartlar altında kitap ve dergi satın alırdı ve okurdu genç Mintsuri:.

“Hisar’da İstanbul için bana gemi parası beş kuruş veriyorlardı”. Bütün paramı yüksek kaldırımda Yahudi eskicilerin sattığı eski kitaplara ve dergilere verirdim ve yürüyerek Hisar’dan bizim fırına varırdım. Farklı yerlerde oturarak kitabın yarısından fazlasını okumuş olurdum”.

“Fırında da yorulduğum için değil okumak için oturuyordum. Beni de ben yapan çok okumaktı. Yazmaya, yazar olmaya içgüdüm de okumaktan geldi. Kaynıyordum. İstediğimi yazamadığım ya da beğenmediğim zaman bozulurum, sinirlenirim, karamsar olurum”.

Mintsuri köylüydü, çiftçiydi. Yazın tarlayı ekip-biçerdi, ancak kışın öğretmendi, kendine özgü şekillerle kendi köyünün insanlarını yetiştirirdi.

“Yazın her köylü gibi tarlayı ektim, ot kopardım, tarlayı sürdüm, harman dövdüm, tarla toplanması zamanında dağlarda yattım, Tolstoy’u, Çekhov’u, Gorki’yi, Flober’i ve Zolan’ı bizim bağlarda, bizim yüksek tarlalarımızda gezdirdim”.

Ekim’den Paskalya’ya kadar öğretmenlik yaptım. Kendi yöntemlerimle okul yönettim. Ders kitaplarını beğenmiyordum. Derslerimi yazıyordum, öğrenciler çekiyorlardı, öğreniyorlardı. Not vermek, sınav yapmak yoktu. Çocuk bilmediğinde ben söylüyordum. Kızmak yoktu. Sınavsız sınıf geçerlerdi. Normal bir şeydir. Unutmamak mümkün değildir. Unutmak ardında hatırlamayı getirir.

Bakalım Mintsuri edebiyatının hedefi nedir, onun temeli nerede atılmıştır. Birkaç sade sözle kendisi size söyleyecek:

“Ben taşrayı verdim. Şimdi neredeyse her zaman taşrayı veriyorum, bizim dünümüzü. Fakat onlar benim günlerimdirler.

Gittikçe yetiştim ona. Ben bizim dağları, yolları, insanları konuşturdum.

Konuştüğüm gibi yazıyorum. Hikâyelerim İstanbul’da yayınlanmıştır. “Gabuyd Luys” (Armidan dağının adı), “Armidan” (Bizim köyün adı) ve “Turna Nereden Geliyorsun” kitaplar halinde.

Bakalım neler öneriyor olgun ve yaşlı yazar Mintsuri genç öğretmenlere.

Edebiyat çocuęu şekillendirir, ona edebiyat veriniz. Yüksek sesle okuyunuz, hayran olun ve sizin heyecanınızı bulaştırın çocuęa.

Zorlamayınız. Okuldan aldıkları her şeyi unutacaklar. Sadece okuduklarıdır ki çocukların zihnini geliştirir, parlatır.

Okuma doğru yazmanın, güzel konuşmanın ilk şartlarındandır. Aksi halde cahil erkekler, dedikoducu kadınlar, tatsız dırdırlanan kaynanalar olacaklar”.

Sevgili çocuklar, işte Mıntsuri ki onu biz topraęa verdik. Başka köy yazarı kalmadı. O üstadın dünyadan gitmesiyle bırakmış olduęu boşluęu kapamak için başka bir Mıntsuri yetişmeyecek.

Doksan iki yıllık eserine borcumuzu ödemek için onun tatlı ve sade edebiyatını okuyalım.

ԼՈՒՑԿԻՆ ԵՒ ՑՈՐԵՆՆԵՐԸ

Բոլորս ալ կը մտածենք թէ լուցկին շատ պզտիկ բան մըն է եւ միայն մեր տուններուն մէջ կրակ կամ սիկատ վառելու կը ծառայէ:

Սակայն երբեմն ալ այս պզտիկ առարկան մեծ արկածներու եւ վտարձանքներու տեղի կու տայ: Մեծերս գիտենք այս բանը, սակայն երբ ասիկա խորհելու տարիքը հասած չենք....:

Երբ ես ալ այն տարիքն էի բոլոր սպորտ պէս խաղը ինծի համար առաջին գծի վրայ կու գար:

Շատ կ'ախորժէի կէսօրները արտը հայրիկիս հաշ տանել: Պզտիկ ըլլալուս համար զիս ձգել չէին ուզէր, սակայն մանկութեան յամառութիւնը զիս կը բռնէր ու պոռալ կը սկսէի մինչեւ որ զիս թողուն:

Ճաշը կ'աւանդէի ու ամայի համբաւներէն ցատկոտելով, երգելով արտ կ'երթայի, հայրս զիս կը գրկէր, կը համբուրէր, ինծի մեծ մարդու մը աչքով կը նայէր, ասիկա զիս շատ կ'ուրախացնէր:

Այսօրուան պէս կը յիշեմ այն օրը, ցորենները լաւ մը հասած էին եւ ալ ժողովելու սկսած էինք: Նեղացուցիչ տափութիւն մը կը տիրէր: Այդ տափին, հայրիկս, հօրեղբայրս եւ ուրիշ հողագործներ կ'աշխատէին:

Ես ալ տափէն զգուած արիւշին տակ կը նստէի ու շուրջս գտնուող բաներով կը խաղայի: Հոն հօրս ծխախոտը եւ լուցկիին նճարեցի, լուցկիին ատի ու խաղալ սկսայ: Ինծի շատ հաճելի կու գար լուցկիին վառել ու մարել, շուրջս գտնուած բաներն ալ ժողովեցի ու վառեցի, ատեն մը շարունակեցի այս հաճելի խաղը: Սակայն յանկարծ տեսայ որ շուրջս ամէն ինչ վառիլ սկսաւ ու երթալով կը մեծնար, գործին կարեւորութիւնը հասկցած ըլլալու եմ որ պոռալ սկսայ ու կրակին վրայ յարձակելով մարել ջանացի:

Այմուկիս վրայ արտը գտնուողները վազեցին: Այս պահուն ալ կըրակը երթալով կը մեծնար ու հնձուէլիք ցորենը կ'այրէր կ'երթար:

Ես լալ սկսայ, սակայն մարելու ջանացող մարդաց կը նայէի: Բոլորն ալ մեծ ջանք կը քափէին: Ատեն մը ետքը կրակը մարեցին: Անշուշտ թէ վնասը շատ մեծ էր: Ետքը բոլորն ալ շուրջս ժողովուեցան, այն ատեն աւելի վախճալ սկսայ, վախճիլ ուզեցի, հայրիկս զիս

բունեց, վախս երթալով շառացու, կասկարմիր եղայ ու դարձեալ լալ սկսայ: Այն ատեն բոլորը զիս համբարեցին ու մխիթարելու ջանացին:

Ա՛լ ամէն բան լմնցած էր, սակայն վնասը...:

Երբ ձեռքս լուցկի մը ատնեմ, այս արկածը կը վերլիւծեմ ու այն յուզումի պահը դարձեալ կ'ապրիմ:

Latinize Okunuşu

LUTSGİN YEV TSORENNERİ

Poloris al gı mıdatsenk te lutsgin şad bızdig pan mın e yev miayn mer dunerun meç gırag gam sigar vareru gı dzaraye:

Sagayn yerpemin al ays bızdig arargan medz argadzıneru yev portsankneru değı gu da: Medzeris kidenk ays panı, sagayn yerp asiga khorhelu dariki hasadz çenk...:

Yerp yes al ayn darikin ei polor diğots bes khağı indzi hamar araçin kızı vıra gu kar:

Şad g'akhorjei gesornerı ardı hayrigis çaş danele: Bızdig ıllalus hamar zis tzıkel çein uzer, sagayn mangutyan hamarutyunı zis gı pımer u bora gı isgısei minçev vor zis toğun:

Caşı g'arnei u amayi campaneren tsadgırdelov, yerkelov ard g'ertayi, hayrıs zis gı kırger, gı hampurer, indzi medz martu mı açkov gı nayer, asiga zis şad g'urakhatsıner:

Aysorvan bes gı hişem ayn orı, tsorennerı lav mı hasadz ein yev al joğvelu isgisadz eink: Neğatsutsiç dakutyun mı gı direr: Ayt dakin, hayrigis, horyeğpayrıs yev uriş hoğakordzner g'aşkhadein:

Yes al daken ızıvıadz arışin dag gı nısdei u şurçıs kızınoğ panerov gı khağayi: Hon horis dzıkkhakhodı yev lutsgin nışmaretsi, lutsgin ari u khağal isgısa:

İndzi şad haceli gu kar lutsgin varel u varel, şurçıs kızıvıadz panern al joğvetsi u varetsi, aden mı şarunagetsi ays haceli khağı:

Sagayn hangardz desa vor şurçis amen inç varil isgisav u yertalov gı medznar, kordzin garevorutyunu hasgıtsadz ıllalu yem vor boral isgisa u giragin vıra hartzagelov marel çanatsi:

Ağmugis vıra ardı kıldınoğnerı vağetsin: Ays bahun al giragı yertalov gı medznar u hintzıvelik tsoreni g'ayrer g'ertar:

Yes lal isgisa, sagayn marelü çanatsoğ martots gı nayeı: Polorn al medz çank gı tapein: Aden mı yedkı giragı maretsin: Anşuşd te vınası şad medz er:

Yedkı polorn al şurçis joğvıvetsan, ayn aden aveli vakhnal isgisa, pakhçıl uzetsi, Hayrigis zis pırnets, vakhis yertalov şadtsav, gasgarnir yeğä u tartsyal lal isgisa: Ayn aden polori zis hampuretsin u mıkhitarelu çanatsin:

Al amen pan lımıntsadz er, sagayn vınası....:

Yerp tzerkis lutsgi mı arnem, ays argadzı gı verhişem u ayn huzumi bahı tartzyal g'abrim:

Türkçe Çevirisi

KIBRİT VE EKİNLER

Hepimiz kibritin çok küçük bir şey olduğunu ve sadece evlerimizde ateş ya da sigara yakmaya yaradığını düşünür.

Fakat bazen de bu küçük eşya büyük kazalara ve belalara sebep olur. Büyükler bunu bilir ama biz bunu düşünme yaşına ulaşmamışız.

Ben o yaştayken bütün çocuklar gibi oyun benim için ilk sırada gelirdi.

Öğlenleri tarlaya babama yemek götürmek çok hoşuna giderdi.

Küçük olduğum için beni bırakmak istemezlerdi, fakat çocuksu kötü inat beni tutardı ve bağırıma başlardım beni bırakıncaya kadar.

Yemeği alırdım ve ıssız yollardan zıplayarak, şarkı söyleyerek tarlaya giderdim. Babam beni kucaklardı, öperdi, bana büyük bir adam gözüyle bakardı, bu beni çok sevindirirdi.

O günü bugün gibi hatırlıyorum. Ekinler iyice yetişmişlerdi ve de toplamaya başlamıştık. Sıkıcı bir sıcaklık hâkimdi. Sıcaktı, babam, amcam ve başka çiftçiler çalışıyorlardı.

Ben de sıcaktan bıkmıştım, gölgeğin altında oturuyordum ve etrafında bulunan şeylerle oynuyordum. Orada babamın tütününü ve kibritini farkettim, kibriti aldım ve oynamaya başladım.

Kibriti yakmak ve söndürmek bana çok eğlenceli geliyordu. Etrafımda bulunan şeyleri de topladım ve yaktım, bu eğlenceli oyuna bir zaman devam ettim.

Fakat aniden etrafımdaki her şeyin yanmaya başladığını gördüm ve gittikçe büyüyordu. İşin önemini anlamış olarak bağırmaya başladım ve üstüne atlayarak söndürmeye çalıştım.

Gürültüm üzerine tarlada bulunanlar koştular. O sırada ateş de gittikçe büyüyordu ve biçilecek ekini yakıyordu.

Ben de ağlamaya başladım. Fakat sanki dilim tutulmuştu. Yerimde hareketsiz durmuş ve şaşkın şekilde koşuşturarak ateşi söndürmeye çalışan insanlara bakıyordum.

Hepsi de büyük gayret sarfediyorlardı. Bir zaman sonra ateşi söndürdüler. Hasarın büyük olduğu gerçektir. Sonra hepsi de etrafıma toplandılar. O zaman daha çok korkmaya başladım, kaçmak istedim, babam beni tuttu. Korkum gittikçe çoğaldı, kıpkırmızı oldum ve tekrar ağlamaya başladım.

O zaman hepsi beni öptüler ve avutmaya gayret ettiler.

Artık her şey bitmişti, fakat zarar...

Ne zaman elime bir kibrit alsam, bu kazayı yeniden hatırlarım ve o üzüntü veren anı yeniden yaşarım.

ՆԱՍՐԷՏՏԻՆ ՀՕՃԱՆ ԵՒ ԳՈՂԵՐԸ

Հօհային տունը, կէս գիշերին գողեր կը մտնեն: Անոնցմէ ոչ մէկը Հօհային ծանօթ է: Այստեանդէրձ, ան ո՛չ կը պոռայ, ո՛չ կը բարկանայ եւ ոչ ալ կ'ելլէ իր պառկած տեղէն: Աչքերը կը գոցէ եւ քնանալ կը ձեւացնէ:

Գողերը, անձայն անշուշտ, կը ծրարեն ինչ որ գտնեն եւ կը սկսին կրել աթոռները, սեղանները, սնտուկները եւ ուրիշ ինչ որ կայ տունին մէջ: Կը թողուն միմիայն Հօհային անկողինը ու վերմակը եւ դուրս կ'ելլեն բեռնաւորաւ:

Հօհան, հարստատ, կը փաթթուի վերմակին եւ ինքն ալ գողերուն ետեւէն կ'երթայ, տեսնելու համար վերջաւորութիւնը այս գործին:

Քանի՜ գողերը կը յառաջանան, Հօհան ալ կը հետեւի իրենց: Գողերը տան մը առջեւ կանգ կ'առնեն, Հօհան ալ կը կենայ: Գողերը իրենց գողօնը գետին կը դնեն եւ բանալիով տունին դուռը կը բանան ու երբ կը սկսին ներս փոխադրել գողցուած առարկաները: Ուշադիր գող մը կը նշմարէ Հօհան, որ ներս կը մտնէ իրենց ետեւէն:

Գողը, նախ կը զարմանայ, բայց յետոյ քաջութիւն առած՝ կը հարցնէ.

— Հօհա, դուն ի՞նչ գործ ունիս հոս...:

— Ինչպէ՞ս թէ ի՛նչ գործ ունիմ: Հոս չփոխադրուեցա՞նք միթէ, կը պատասխանէ պատրաստաբան Հօհան, զարմանալ կեծելով:

Թարգմանեց՝ Ե. Չ.

Latinize Okunuşu

NASREDDİN HOCAN YEV KOĞERİ

Hocayin dunı, ges kişerin koğer gı mıdnen: Anotsme voç megı Hocayin dzanot e: Aysuhantertz, an voç gı bora, voç gı pargana yev voç al g'elle ir bargadz değen: Açkerı gı kotse yev kınanal gı tzevatsine:

Koğeri, antzayn anşışug, gı dzııaren inç vor kıdnen yev gı ıgısın gırel atonerı, seğannerı, sindugnerı yev urış inç vor ga dunin meç: Gı toğun mimiayn Hocayin angogını u vermagı yev turs g'ellen pernavorvadz:

Hocan, carahad, gı pattivi vermagin yev inkin al koğ^{er}un yedeven g'erta, desnelu hamar verçavorutyunı ays kord^zin:

Kani koğ^{er}ı gı haraçanan, Hocan al gı hedevi irent^s: Koğ^{er}ı dan mı arçev gank g'amen, Hocan al gı gena:

Koğ^{er}ı irent^s koğonı kedin gı tinen yev panaliov dunin turı gı panan u yerp gı isgisin ners pokhatrel koğ^sıvad^z ararganerı: Uşatir koğ mı gı nişmare, Hocan, vor ners gı midne irent^s yedeven:

Koğı, nak^h gı zamana, payt^s hedo kaçutyün arad^z gı hart^sine.

— Hoca, tun inç kord^z unis hos..?:

— İnçbes te inç kord^z unim, hos çıpok^hakrıvets^{ank} mite, gı badask^hane badrasdapan Hocan, zarmanal gedzelov:

Tarkmanets Ş. Ç.

Türkçe Çevirisi

NASREDDİN HOCA VE HIRSIZLAR

Hocanın evine gece yarısı hırsızlar girer. Onlardan hiçbirisi hocanın tanıdığı değildir. Buna rağmen ne bağırır, ne kızar ve ne de yattığı yerden kalkmaz. Gözlerini kapar ve uyuma taklidi yapar.

Hırsızlar sessiz, gürültüsüz bir şekilde sandalyeleri, masaları ve başka ne varsa evin içinde ne bulurlarsa paketlerler ve taşımaya başlarlar. Sadece hocanın yatağını ve yorganını bırakırlar ve eşyaları yüklenmiş olarak dışarı çıkarlar.

Hoca çaresiz, yorganına sarılır ve bu işin sonunu görmek için hırsızların arkasından gider.

Hırsızlar ilerledikçe hoca da onları takip eder. Hırsızlar bir evin önünde dururlar. Hoca da durur.

Hırsızlar kendi çalıntılarını yere bırakırlar ve anahtarla evin kapısını açarlar ve çalınmış eşyaları içeri taşımaya başlarlar.

Dikkatli bir hırsız hocaanın kendilerinin arkasından içeri girmekte olduğunu fark eder.

Hırsız önce şaşırır, fakat sonra cesaretlenmiş olarak sorar.

– “Hoca, senin burada ne işin var?”

– “Nasıl ne işim var. Buraya taşınmadık mı ki?” diye cevap verir hazırcevap hoca, hayrete düşmüş taklidi yaparak.

Ի՞՞ՆՁ Ի՛ ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԸ

Պատրաստեց՝ ՇՈՂԻՐ

Ամէն տարի Մարտին կը տօնենք «Անտառային Շաբաթ»ը: Այս Շաբաթը մեծ եւ կարեւոր դեր մը ունի ծառ հասցնելու տեսակէտով:

Մտերուն օգուտները որո՞նք են:

- Մտէն թուղթ, վայտ, տեսակ տեսակ կարասիներ, շէնքեր, նաւակներ եւայլն կը պատրաստուին:
- Հոն ուր ծառերը առատ են, կլիման չոր չ'ըլլար եւ յաճախ կ'անձրեւէ: Ուստի, հոն սով չի պատահիր:
- Նոյնպէս, հոն ուր անտառ կայ, օդն ալ մաքուր կ'ըլլայ: Այս պատճառաւ է որ անտառներու մէջ բնակող մարդիկ շատ չեն հիւանդանար:
- Անտառները ուրիշ, շատ կարեւոր դեր մըն ալ ունին: Անոնք մեզ հեղեղներուն դէմ կը պաշտպանեն ծառերը հեղեղին թափը կը կտրեն եւ այսպէսով մօտակայ գիւղերը աղաղումի վտանգէն ազատուած կ'ըլլան:
- Անտառները նոյն ատեն երկրի մը հարստութեան մաս կը կազմեն:
- Բոլորս ալ պէտք է սիրենք անտառները եւ կարելի եղած չափով ծառ հասցնենք: մանաւանդ պէտք է արգելք ըլլանք անոնց, որոնք ծառերը կը կտրեն եւ այսպէսով անտառները կը փրացնեն:

Latinize Okunuşu

İNÇ E ANDARAYİN ŞAPATI

Badrasdets ŞOĞER

Amen dari Mardin gı donenk “Andarayin Şapat”ı: Ays Şapatı medz yev garevor ter mı uni dzar hashtsinelu desagedov:

Dzarerun okudnerı voronk yen:

- Dzaren tuğt, payd, desag desag garasiner, şenker, navagner yevaylın gı badrasdivin:.
- Hon ur dzarenı arad yen, gılman çor ç'ıllar yev hacakh g'antzreve: Usdi, hon sov çi badahir:.
- Nuynbes, hon ur andar ga, otn al makur g'ılla: Ays badcarav e vor andarneru meç pınagoğ martig şad çen hivantanar:.
- Andarnerı urış, şad garevor ter mın al unin: Anonk mez heğegnerun tem gı başdbanen dzarenı heğegin tapı gı gıdren yev aysbesov modaga küğeri voğoğumi vıdanken azadvadz g'ıllan:.
- Andarnerı nuyn aden yergri mı harsdutyen mas gı gazmen:.
- Polors al bedk e sirenk andarnerı yev gareli yeğadz çapov dzar hastısinenk: Manavant bedk e arkelk ıllank anonts, voronk dzarenı gı gıdren yev aysbesov andarnerı gı pıcatsinen:.

Türkçe Çevirisi

ORMAN HAFTASI NEDİR?

Şoğer hazırladı

Her yıl Mart'ta "Orman Haftası"nı kutlarız. Bu hafta ağaç yetiştirmek açısından büyük ve önemli bir role sahiptir.

Ağaçların faydaları nelerdir?

- Ağaçtan kâğıt, odun, türlü türlü eşyalar, binalar, sandallar ve benzeri şeyler hazırlarlar.
- Ağaçların çok olduğu yerde iklim kuru olmaz ve sıklıkla yağmur yağar. Bunun için orada kuraklık yaşanmaz, olmaz.
- Aynı şekilde ormanın olduğu yerde hava da temiz olur. Bu sebeptendir ki ormanlarda yaşayan insanlar çok hastalanmazlar.
- Ormanlar başka çok önemli bir role de sahiptirler. Onlar bizi sellere karşı korurlar, çünkü ağaçlar selin hızını keserler ve böylelikle yakındaki köyleri sel baskınının kötü sonucundan kurtarmış olurlar.

- Ormanlar aynı zamanda bir ülkenin zenginliğine de katkıda bulunurlar.
- Hepimizin de ormanları sevmemiz gerekmektedir ve mümkün ölçüde ağaçları kesenleri ve bu şekilde ormanları yok edenleri engellememiz gerekmektedir.

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՅՍՐԻՆ ՆԵՐՈՒՄԸ

Ջինաստանի կայսրերու օրով, չինացի մը մահուան դատապարտուած էր իր մէկ յանցաքին համար:

Յանցաւորին որդին դիմեց Մանտարինին եւ ըսաւ. «Հօրս տեղ զի՛ս սպաննեցէ՛ք»:

Կայսեր (կայսրին) գրեցին այս առաջարկը. Կայսրն ալ, իր կարգին գրացուեցաւ տղուն այս օրինակելի արարքէն եւ հօրը կեանքը շնորհեց դրկելով նաեւ շահուան մը ստուն: Բայց տղան չընդունեց գայն, ըսելով.

— Հօրս յանցանքը կը յիշեցնէ այդ նշանը ինծի: Այն ատեն, կայսրը (ինկարաթոր) իր խնամքին տակ առաւ այս աղին տղան եւ մեծցուց գայն:

Latinize Okunuşu

ÇINASDANI GAYSRIN NERUMI

Çinasdani gaysreru orov, çinatsi mı mahvan tadabardvadz er ir meg hantsakin hamar:

Hantsavorin vortin timets Mandarinin yev ısav. “Hors değ zis ısbannetsek”:

Gayser (gaysrin) kıretsin ays araçargı. Gaysrın al, ir garkin ızatstvetsav diğün ays orinageli ararken yev horı geankı şınorhets ğirgelov nayev ışkanşan mı diğün: Payts diğän çıntunets zayn, ıselov.

— Hors hantsankı gı hişetsıne ayt nışanı indzi: Ayn aden, gaysrı (ımparator) ir khınamkin dag arav ays ağnıv diğän yev medztsuts zayn:

Türkçe Çevirisi

ÇİN İMPARATORUNUN AFFI

Çin’in imparatorluk zamanında Çinlinin biri bir suçundan dolayı ölüme mahkum edilmişti.

Suçlunun oğlu Mandarinin’e başvurdu ve “Babamın yerine beni öldürün” dedi.

İmparatora bu teklifi yazdılar. O, çocuğun bu davranışından duygulandı ve babayı bağışladı. Aynı zamanda çocuğa bir madalya göndererek. Ama çocuk bu madalyayı reddetti ve;

— “Bu nişan babamın suçunu hatırlatır” dedi. O zaman Kayser bu iyi kalpli çocuğu kendi güveni altına aldı ve büyüttü.

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Քրիստոսէ 658 տարի առաջ, Մեգարացի գաղթականներ հիմնեցին Բիզանդիոն քաղաքը Մեծն Կոստանդիանոս կայսրը Քրիստոսի 330 թուին նորոգելով ու ընդարձակելով՝ կոչուեցաւ Նոր-Հռոմ: Յետագայ դարերուն մէջ Նոր Հռոմը Կոստանդնուպոլիս կոչուցաւ Մեծն Կոստանդիանոսի անունով:

Մեծն Կոստանդիանոսի յաջորդ Կոստանդ կայսրը առաջ տարաւ քաղաքին շինութիւնը (337-361): Վաղէս (364-378) շինեց Ջրամբար (Պին պիր տիրէկ) եւ Մեծն Թէոդոս ալ զարդարեց քաղաքը: 395ին ոստանիկ քաղաք դարձաւ:

Փարիս Սուլքան Մէհմէտ Բ. 1453 Մայիս 29ին Կ. Պոլիս քաղաքն առաւ, 40 օր պաշարելէն ետքը: Նորոգել տուաւ Եօթն աշտարակները (Ետիգուլէ) հին պալատը, հրամայեց կառուցանել Էյուպի ու Փարիսիյէ Մզկիթները:

1453էն ի վեր Օսմ. Կայսրութեան մայրաքաղաքն եղաւ Կ. Պոլիս: Օսմանցի Սուլթանները քաղաքը գեղազարդեցին հռչակապալատներով, մզկիթներով, բարեգործական հաստատութիւններով:

1923ին Թուրք Հանրապետութեան հռչակումով Կոստանդնուպոլիս առաւ պաշտօնապէս Իսթանպուլ անունը:

Latinize Okunuşu

İSTANBULİ BADMUTYUNI

Kırisdone 658 (vets harür hisun utı) dari araç, Mekaratsi kağtaganner himnetsin Püzantion kağakı zor Medzın Gosdantianos gaysrı Krisdosi 330 (yerek harür yeresun) tvin norokelov u intartsagelov goçets Nor-Hırom: Hedaka tarerun meç Nor Hıromı Gosdantinubolis goçvetsav Medzın Gosdantianosi anunov: Medzın Gosdantianosi haçort Gosdant gaysrı araç darav kağakin şinutyunı (337-361) (yerek harür yeresunı yotı-yerek harür vatsunı meg):

Vağes (364-378) (yerek harür vatsunı çors-yerek harür yotanasunı utı) şinets, Çırampar (Bin bir direk) yev Medzın Teotos al zartarets kağakı: 395 (yerek harür innusunı hink)ın vosdanig kağak tartzav:

Fatih Sultan Mehmed P. 1453 (hazar çors harür hisunı yerek) Mayis 29 (kisanı inı) İn G. Bolis kağakın kıravets, 40 (karasun) or başarelen yedki: Norokel divav yotn aşdaragneri (Yedikule) hin baladı, hıramayets garutsanel Eyubi u Fatihiye Mızgıtneri:

1453 (hazar çors harür hisunı yerek) en yedk Osm. Gaysrutyan mayrakağaki yeğav G. Bolis: Osmantsi Sultanneri kağaki keğazartetsin hoyagab baladnerov, mızgıtnerov, parekordzagan hasdadutyunnerov:

1923 (hazar inı harür kisanı yerek) İn Turk Hanrabadutyana hırçagumov Gosdantinubolis arav başdonabes İstanbul anunı:

Türkçe Çevirisi

İSTANBUL'UN TARİHÇESİ

İsa'dan 658 yıl önce Mekaralı göçmenler Bizans şehrini kurdular ki İmparator Büyük Kostantin bu şehri MS. 330 tarihinde genişleterek Yeni Roma olarak isimlendirdi. Daha sonraki asırlarda Yeni Roma, Büyük Kostantin adıyla Kostantinopolis (olarak) adlandırılmıştır.

Büyük Kostantionos'tan sonra gelen Kostant İmparator şehrin yapımını ilerletti (337-361). Vağes (364-378) sarnıç yaptı (Binbir Direk) ve Büyük Teotos da şehri süsledi. Kostantinopolis 395'te gelişmiş şehre dönüştü.

Fatih Sultan Mehmed II, 29 Mayıs 1453'te Kostantinopolis şehrini 40 gün kuşattıktan sonra feth etti. Yedikule ve Eski Sarayı yeniletti. Eyüp ve Fatihiye camilerini inşaat etmek için emir verdi.

Kostantinopolis 1453'ten sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun başşehri oldu. Osmanlı sultanları şehri görkemli saraylarla, camilerle ve hayır kurumlarıyla güzelleştirdiler.

1923'te Türk Cumhuriyetinin ilanıyla Kostantinopolis resmen İstanbul ismini aldı.

